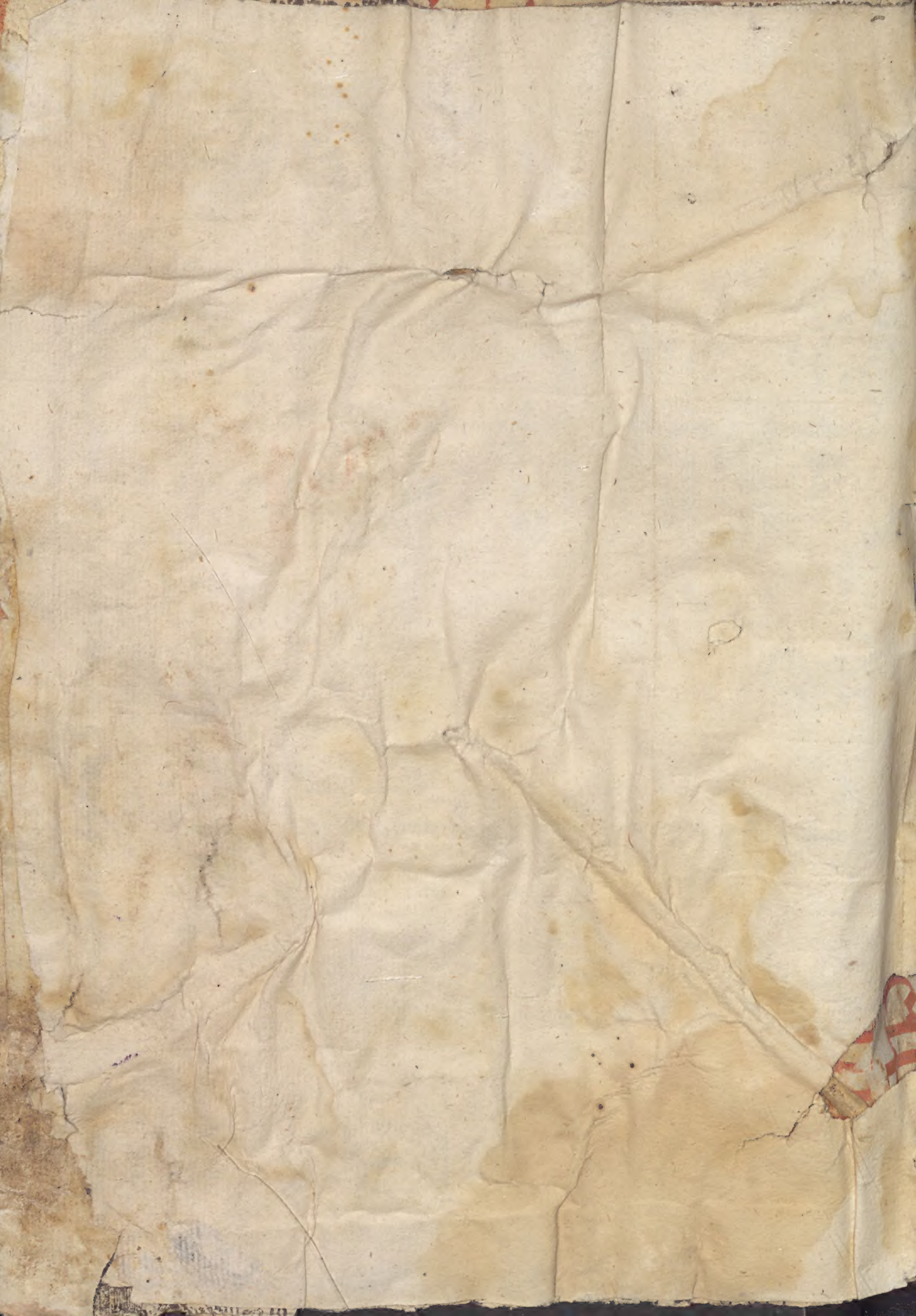

HYMNORVM RECOGNITIO PER ANTONIVM NEBRISSEN. CVM AVREA ILLORVM EXPOSITIONE.

Imperiali cum Priuilegio.

APVD INCLYTAM GRANATAM.

ANNO. M. D. LIII.

RECOGNITIO.

AELII ANTONII NEBRISSENSIS Grammatici recognitio Hymnorum ad Salmanticẽsis Academiæ Senatũ sapientissimum. Feliciter.

I vestris in me beneficijs.P.C.q̃ fuerunt mihi ipsa varietate meorum temporum,vel in prosperis rebus meis iucunda,vel grata in aduersis:par ac mutua voluntas redderetur:nullum esset opus ab ingenio meo profectum, quod non vestro potissimum nomine in vulgus exiret. Sed me huius rei cupidum prohibuit partim meus pudor:qui nihil adhuc videbar elaborasse:qđ esset dignũ ornatissimo isto ordine:partim quod intelligebam studia mea plerisq; vestrũ fore ingrata:nõnullis etiã suspecta & inuisa. Itaq; cõtinui meipsum,ne qua in re vellẽ obseruãtiã & pietatẽ meam erga vos declarare, molestus atq; odiosus essem.Nũc vero cũ esset mihi in animo dare operã, queadmodũ nõnulli codices ex sacris & ecclesiasticis literis deprõpti quã emẽdatissimi imprimãtur,quos auditoribus meis legẽdos proponerẽ, auspicatusq; essem ab hymnorũ volumine,quod erat tũ mendis, tũ carminũ cõfusione deprauatũ,visum est hunc laborem meum splendissimo nomini vestro dedicare. Nonq; me existimem ex alieno opere sola prefatione aliquam bonam gratiam a vobis aucupari,sed vt censuræ atq; iudicio vestro subijcerem hanc emẽdationem meam,in quam sum ausus nonnulla errata, q̃ per omnes libros passim reperiũtur,ad lineã veritatis reducere. Quod si intellexero sapiẽtiæ vestræ singulari hos labores meos esse nõ iniucũdos,neq; a me frustra susceptos:aggrediar deinceps aliud opus qđ sit & ingenij mei viribus & autoritate vr̃a magis dignũ.Sed cuiusmodi sint errores,quos in hoc volumine deprehẽderim, breui demõstrabo Est in principio opis mẽdũ,quod oẽs libri vno cõsensu arripuere:& quod nemo est(si modo purgatam habeat aurem qui nõ fateatur esse vitiũ manifestariũ:in loco illo Nos morte victa liberet,pro quo ego iurarẽ ab autore carminis fuisse scriptum:liberat:cum ordo ipse,& contextus orationis hoc desideret.

Nã hortatur

Nam hortatur nos vt torpore somni excusso ad orationẽ domi nico die surgamus: quo & mũdus est conditus, & Christus re surgẽs nos morte victa liberauit. Nã liberat: hoc loco eo mõ positũ est, pro liberauit, quo in .iij. Vergilij positũ est. Omnis humo fumat neptunia Troia, qđ Seruiꝰ exponit, ꝑ fumauit.

Neqꝫ enim putamus, aut optamꝰ, vt liberet nos morte victa: cũ verborũ series sit incõsequẽs: sed adducimus causam cur no bis tali die surgẽdũ sit, hoc est qđ Christus resurgẽs morte vi cta nos liberauit, qđ & alio loco eccl'ia canit. Qui mortẽ nr̃am moriẽdo destruxit: & vitã resurgendo reparauit. Prima nãqꝫ hymni pars narratiua est: secunda vero deprecatiua: cũ subdi tur, iã nunc paterna claritas. In eodẽ ꝓterea hymno, & in alijs emendauimus pro paraclyto penultima breui paracleto pe nultima longa, & in eadẽ accentu acuto.

In sequenti hymno Iesu labentes respice, pro labentes laban tes reposuimus ex ratione carminis, quę in secundo versu ha bet iambum: quare non labẽtes, cum primam labor laberis producat: sed labantes a labo labas, quod primam breuiat. Quod & Mamotrectus adnotauit.

Quod vero sequitur. Si respicis lapsos cadunt: contrarium di cit ei, qđ petimꝰ, quare legẽdũ potius si respicis lapsus cadũt, id est cessant, & tolluntur, sunt autẽ lapsus, loca lubrica, ad ca dẽdũ obnoxia. Verg. ij. ęñ. pedibusqꝫ rotarũ subijciũt lapsus.

Est præterea in quarto hymno scriptum. Pellat lãgorẽ, pro quo debere scribi angorem ex ratiõe carminis facile apparet. Nã quẽadmodum in apparatu diximus. Carmẽ est saphicum, qđ cõstat trocheo, spondeo, dactylo, & duobus trocheis. Ex quo fit, vt q̃q̃ sensus indifferenter angorem & lãgorẽ possit accipe re, ratio tamen carminis nullo modo languorem admittat.

Quod si dixerit quispiam rectius saluti (quam tribui petimus) languorem, quam anguorem opponi. Possem ego respon dere poetam citius fuisse trangressurum leges elegantię, quã carminis, sed potius illud placet, angorem rectum positũ esse hoc loco, cum non multum distet a langore, cum sit angor (quẽadmodum Cicero diffinit thusculanarum questionum

 libro

libro quarto, ægritudo præmens, Langor vero ægritudo crucians.

In hymno Somno refectis artubus lucis labescat munere, lege tu labascat pro labescat. quia (vt in superioribus diximus) labor laberis: a quo est labesco labescis, primã producit. Labo labas, a quo est labasco. is. primam breuiat. quod hoc in loco desideratur: quia iambus est necessarius in secundo loco.

In hymno Splendor paternæ gloriæ. Casus fœcundet asperos: lege tu casus secũdet asperos .i. secundos & prosperos faciat, non fœcundos, id est, fertiles & copiosos, quod esset contrarium ei, quod petimus. quum præsertim syllaba repugnet: quæ in secundo loco debet constituere iambum.

In hymno Telluris ingens conditor propulsis atq; molestis. Ex eadem ratione emendauimus pulsis aquæ molestijs, vt stet versus. habeatq; in secunda sede iambum. Nam moles aquæ prohibet terram esse stabilem.

In hymno Nox & tenebræ & nubila. rebusq; iam color redit: sic legendum est, non calor vt pleriq; omnes codices habent ex lectione originali ipsius Prudentij, & ratione contextus, quia luce adueniente omnia recipiunt suũ colorem, qui per noctis tenebras videri non poterat dicente Vergilio. Et reb⁹ nox abstulit atra colorem.

Nox atra rerum contegit terræ colores, sic est legendum, nõ calores, vt statim diximus. in pleriq; codicibus legi, non repugnante ratione carminis, sed sensu & mente autoris.

In hymno Vox ecce clara intonat, ab ęthere Christus promicat, lege æthra, vt stet ratio carminis, q̃ nõ recipit anapestũ in tertio loco, cum præsertim idẽ prope significat æthra quod æther.

In hymno O gloriosa domina. legendum fœmina nõ domina, tum ex lectione antiqua, tum ex ratione carminis, quod habere debet in tertio lco iambum aut spondeum, non pyrrhichium. & in eodem pro Lactasti sacro vbere. lege, tu lactas sacro vbere: ex eadem ratione carminis.

In hymno Lustra sex qui iam peracta. Agnus in cruce leuatur, lege

tur,lege agn⁹ in crucis leuatur immolādus stipite. Vt sit ordo: agnus leuatur immolandus in stipite crucis.& stet versus, alias claudicaret,q debet habere trocheū necessario in tertia sede.

In hymno Sanctorum meritis, Calcarunt omnia. Legendū est calcarunt hominum:quoniā alias non staret versus,qui debet habere dactylū in secundo loco.Ex veteri librorum lectione.

In hymno Rex gloriose martyrum.Qui respuentes terrena.castiga tu terrea:quia debet esse iambus in quarta sede, neq; pōt recipere longam in penultima syllaba.

In hymno Iste confessor.Hodie lætus, legendum hoc die lætus. Vt sit trocheus in primo loco,& nō pyrrhichius:hodie legat. qui(vt diximus) nō recipit spōdeū,vel trocheū in quarto loco.

In hymno Iesu corona virginum. Quē mater illa concepit.Legendum concipit.vt sit præsens pro præterito & stet versus.

In hymno Virginis proles.Legitur secreta scandere cæli,pro eo quod esse debuit sacrata scandere cæli. Nā cū secreta primā ꝓducat,esset spōdeū in quarto loco,cum debeat esse trocheū.

¶Quid sit Hymnus,& vnde Carmen dicatur.

¶Hymnus interp̄tatur,cāticū,siue laus diuina,ab hymneo, quod græce est proprie Deos laudare:vnde Hymniferi dñr hymnos portantes.

¶Carmen,a canendo dici volunt:quod metris scriptū est,quasi Canimē. Carmen dicitur vnum,vel duos,vel plures versus. Tota Aeneis carmē heroicum appellatur.& carmen Bucolicum dicimus.

¶Carmen potius a carminando,hoc est deducendo lanā siue linū dicitur. Deducere nāque lanā,siue linū,& huiusmodi: est nendo,aut carpendo extenuare.Iuuenalis.Qui solet obliquo lanam deducere ferro.Columela per translationem de carmine dixit,Pierides tenui deducite carmina filo.& Ouid.Ad mea perpetuum deducite tempora carmen.Vergi. in Buco.deductum ducere carmen:quod Seruius exponit.i.tenue.vt sit translatio a lana:quæ ducitur in tenuitatem:vnde & carmen a carpendo,siue carminando dictū est.Ouid.pri.de Pōto.vt tū ipse vides luctor deducere versum.Macro.lib.vi.Vergiliū (inqt)deductū carmē pro tenui & subtili posuit elegāter.Pomp.in Attellana. Vocem deducas oportet,vt mulieris videantur verba.Affranius.Paucilis verbis respondit tristi voce deducta.Carmen cacometrum,dicitur a grāmaticis male mensuratum,quod in syllabarum quantitate peccat.

¶Carmen quādoque dicitur incātatio,vt illud,Carmina de cælo possunt deducere lunam.

¶Carmen famosum dicitur libellus infamatorius.ff. de testa.l.Is.Si quis (inquit) ob carmen famosum damnatur.Hora.ij.sermo.In quem condiderit,si quis mala carmina,ius est.

¶ Sequitur Prologus hymnorum.

Ymnus dicitur laus Dei cum cantico. Quatuor fuerunt principales autores, qui hymnos composuerunt, scilicet Gregorius, Prudentius, Ambrosius, & Sedulius. Sed quidam vir prudens nomine Hylarius: videns illos multos hymnos composuisse, dignum duxit quosdam in vnum colligere: & compendiose componere breuem & vtilem tractatum: in quo omnes hymni vtiliores maxime essent. Prima intentio fuit describere illos, qui cãtantur in prima feria: & sic deinceps secundum ordinem. Vtilitas maxima est: vt perlecto libro cognitionem habeamus vnitatis & trinitatis. Supponitur theoricæ, idest diuinæ contemplationi.

¶ Sed quia mentionem fecimus de feria, videamus quid sit feria. Feria est solemnis dies. Beatus enim Siluester videns Hebræos dicentes prima sabbati, secunda sabbati, & sic deinceps. Similiter videns gentiles nomina suorum deorum vel stellarum posuisse, vt dies lunæ, dies martis, &c. Noluit imitari mores & sectam eorum, scilicet Hebræorum & gentilium. Sed loco huius inuenit hoc nomen feria. Sed in fine septimanæ seruauit sabbatum, quod fecit ad figuram: quia sabbatum interpretatur requies. Et nos per totam hebdomadam, idest per totum spacium vitæ nostræ, quod currit spacio septem dierum: debemus laborare: & niti summo conamine, vt perueniamus ad requiem & ad æternam beatitudinem. Vnusquisque hymnus habet suam materiam. In illis, qui sunt de nocte, accipit materiã ipsum tempus, idest significationem ipsius temporis, scilicet, vt expella ta nobis tenebras ignorantiæ, & vitiorum, & informet nos virtutibus, & sancti spiritus charitate. In illis vero, qui sunt de die, accipit materiam ipsum lumen, & vult deprecari Deum, vt quemadmodum illuminat nos sua claritate, & splendore solis in corpore, sic illuminet nos sancti spiritus gratia in mente. Amen.

Antonius

¶ Antonius Nebriss. in vnūquodq́ hymnorꝝ genus.

¶ Carmen est dimetrum Iambicum archilochium monocolon orthometrum. Quod canitur ad horas nocturnas certis quibusdam diebus dominicis. Hortatur Christifideles, vt excusso nocturni tēporis somno surgāt petituri admissi peccati veniā: & futuri præseruationē, & immortalitatis vitæ beatitudinem.

PRimo dierum omnium,
Quo mūdus extat cōdit9,
Vel quo resurgens cōditor
Nos morte victa liberat.

Pulsis procul torporibus
Surgamus omnes ocyus:
Et nocte quæramus pium:
Sicut prophetam nouimus.

MAteria huius hymni est cōmendatio dñici diei: & commendat eum per partes. hæc sunt partes: q̄ mundus fuit cōditus eodem die quo Christus resurrexit: & per hanc cōmendationem beatus Gregorius vult ob dominici diei apicem, monere nos ad honorē ipsius de lecto mane surgere, & deū quęrere. Dñicus dies merito & cum discretione oīm dierum primus dicit: quia dicitur primus respectu omniū creaturarum. Tertius dicitur respectu resurrectionis dñi, quia tertia die resurrexit. Octauus dicitur respectu octauo diei: quia in die octaua oēs resurgere debem9 ad ęternam vitā. Et ideo q̄ramus in dñico die, quo Christus resurrexit, ipsum Christum: vt a morte vitiorum ad vitā & gaudium sempiternum resurgam9 in die iudicij, quo bona bonis: mala malis reddētur. Descensus fiat ad literam. Ergo dico dominicum diem maiorem esse alijs oībus: quia mundus fuit conditus: & Christus resurrexit eodem die, ergo habet primatum super alios: ergo maior est alijs diebus. Locus est a partibus sufficienter enumeratis, vel a positione antecedentis. ¶ O fratres omnes (surgamus in primo dierum omniū). i. in dominica die (ocyus). i. citius quam alijs diebus (quo) scilicet dominico die (mundus extat conditus) idest factus (vel) pro & (quo die conditor). i. creator omnium creaturarū: iā (morte victa). i. destructa, quia Christus moriendo mortē nostram. s. ęternā destruxit, & vitam resurgendo reparauit: & (sic resurgens nos liberat). i. liberauit ab inferno, vel a potestate diaboli. Surgamus dico (a nostris torporibus). i. peccatis & vitijs: et non solum modo surgamus: sed quęramus per obseruationem mandatorum (pium). i. deum, in hac nocte (sicut nouimus prophetā). s. Dauid deū q̄sisse, sicut ipse ait. Media nocte surgebam ad confitendū tibi. &c. Iterum. Lauabo per singulas noctes. &c. Vnde in homilia beati Gregorij legitur de quodā, qui postq́ aliquantulū soporis corpori suo dedisset, extra mediā noctē surgebat: et vegilans perorabat, qui tādiu hoc fecit: donec facta est vox de cælo a dño dicens. Peccatum tuum dimissum est tibi.

ANTO. Nebriss. liberat non liberet, vt in omnibus libris scriptum reperies ratione huius ordinis & orationis contextus, quod tempus præteritum desiderat. Nam liberat pro liberauit positum est. vt ipse superius in sua præfatione dixerat.

Surgamus inquã & q̃ramus piũ (vt audiat nr̃as p̃ces) .i. orationes pro vitandis vitijs, et q̃rẽdis virtutib9 (porrigat suã dextrã) .i. auxilium (vt nos expiatos) .i. absolutos & purgatos (sordibus) .i. a vitijs, vel a sordibus vitiorum (reddat) .i. a sedibus (polorũ) .i. cælorum & angelorum .i. ponat nos in cęlo.

Nostras preces vt audiat,
Suamq; dextram porrigat:
Vt expiatos sordibus
Reddat polorum sedibus.

¶ Reddat, inquã, nos polorũ sedib9 vt muneret supple nos (beatis donis) .i. donis cęlestibus (quicq;) .i. quicunque (psallimus) .i. canimus (ei) .s. dño (quietis horis) .i. horis noctis (in sacratissimo tẽpore) quo Christus resurrexit: tẽpore dico (huius diei) scilicet dñicę, vel (muneret in sacratissimo tempore huius diei) idest in die iudicij, qui dicitur sacratus: quia ibi bona bonis, mala malis reddẽtur. Sed quia superiora per nos habere nequiuimus, vertit se nunc ad filiũ, & monet nos: q; precemur ipsum quatenus omnis libido, oĩs macula, & alia mala facta a nobis remoueãtur.

Vt quicq; sacratissimo
Huius diei tempore
Horis quietis psallimus:
Donis beatis muneret.

¶ Iam postulamus te nunc o paterna claritas affatim) idest abundãter (vt libido) idest luxuria & mala concupiscentia. libido dico (sordidãs) corpora nostra (& oĩs actus noxius) idest nociuus, id est omne malũ opus (absit) .i. longe sit remotũ, ne animatũ corpus sordescat. Afatim aliquando cũ vnico .f. scribitur. & est compositum ex a & fabile, quasi abunde, et non dicibiliter significet, et correpta antepenultima. si vero scribatur cum duplici .ff. significat facunde. & antepenultima producit.

Iam nunc paterna claritas
Te postulamus affatim:
Absit libido sordidans:
Omnisq; actus noxius.

¶ Et iõ te postulamus (ne fœda sit) idest sordibus plena (vel lubrica) id est labilis ad luxuriam (cõpago nostri corporis) id est coniunctio nostri corporis & animę: quæ tunc dicitur fœda, quãdo caro præest virtuti: & ratio est pulchra, quãdo pręd ominatur corpori: vel dep̃cemur vt caro subeat mẽti (p quã) .s. cõpaginẽ (crememur anima & corpore) .i. cruciemur (acrius) idest valde acriter (ignibus) idest doloribus (auerni) idest inferni. Auernus dicitur ab a, quod est sine, & ver veris. quod est delectatio, quasi sine vere .i. sine delectatiõe. Auern9 est loc9 i inferno vbi est semp ignis, in q̃ impij cremabunt, q in hac vita p immũdiciã exarserũt.

Ne fœda sit, vel lubrica
Compago nostri corporis,
Per quam auerni ignibus
Ipsi crememur acrius.

Additio. Auernus, lacus est Campaniæ prope Baias Plutoni dicatũ. vbi introitus ad inferos patere credebatur, et dicitur quasi sine auibus. hoc est auibus inaccessus ob grauitatem odoris. Lucretius lib. vi.
Principio: quod Auerna vocant: non nomen id ab re.
Impositum est: quia sunt auibus contraria cunctis.

Et quia

Ob hoc redemptor quæsum⁹:
Vt probra nostra diluas,
Vitæ perennis commoda
Nobis benigne conferas.

¶Et quia timemus ne ignibus crememur (o redemptor quæsumus) .i. rogamus, & cū desiderio quęrimus (ob hoc) idest propter hoc (vt diluas nr̄a probra) idest peccata, q̄ probrant .i. vituperant, et maculant animam, et corpus (et conferas) .i. concedas nobis (commoda) .i. vtilia ppetua. (perēnis vitæ) .i. æternę glorię.

Quo carnis actu exules
Effecti ipsi cęlibes,
Vt præstolamur cernui,
Melos canamus gloriæ.

¶Quo) prout (exules) nos peregrini a cælesti patria (actu) .i. operatiōe carnis, quēadmodū qui est alienus patria dr̄ exul & peregrinus .i. longe remotus a patria: sic & nos per opa vitiosa et peccata efficimur exules a cælesti patria (nos ipsi effecti) idest facti' cęlibes) .i. vitam virtuosam et cęlestem ducentes (vt p̄stolamur) .i. expectamus & speramus (nos inquam cernui) .i. inclinati et oculos sursum tenentes ad dn̄m (canamus) idest proferamus (melos) .i. cantum ore et corde (gloriæ) .i. ad honorē tuæ laudis. Bene enim cantant: qui a bonis operibus non cessant.

Pręsta pater pijssime,
Patriq; compar vnice:
Cum spiritu paracleto
Regnās p omne sęculū. amē.

¶O pijssime qui piasti .i. mundasti nos a vitijs (pater) .i. o creator et auctor omnium rerū & (o vnice) idest Christi fili dei viui: vnice dico (compar) .i. ęqualis secundum diuinitatem (patri) .i. omipotenti, in pugillo cælum et terram continenti (tu dico (regnans cum spiritu paracleto) idest consolatore (per omne sęculū) .i. ante oia sęcula: p̄sta) .i. dona nobis ea, quæ supra orauimus (amen) .i. sine defectu .i. sine initio, et sine fine.

ANTO. Amē. Septuaginta interp. verterūt i geneto, hoc est fiat. Aquila vero in epistomenos. idest fideliter: verbum ex fide deductum.

¶Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur ad laudes matututinas certis quibusdā diebus dn̄icis. Et quia luce aduentante gallus canit, alludens ad illud: quod Iesus post tertium gallicātum Petrum respexit: condonationē peccatorum precatur.

AEterne rerum conditor
Noctem dieq; qui regis:
Et tēporum das tempora,
Vt alleues fastidium.

¶Materia huius hymni est commēdatio & laudatio altissimi dei oīm cōditoris, q ęternus est .i. sine initio et fine. Et distingue: quid distat inter æternū, ppetuū, semp iternū, tpale. Aeternū est, qđ caret principio et fine, vt deus. Perpetuū habet principiū cū tēpore, et non habebit finem: vt anima. Sempiternū est, quod nec habuit principiū sub tēpore, nec habebit finē sicut æternū. Tēporale est: qđ incipit cū tpe et habet finem, vt corpus nostrū. Cōstrue (Aeterne rerū cōditor) .i. factor. Cōditor nomē est y bale a condo

se a condo qđ cōponitur a do qđ ꝓprie significat abscōdo: quasi in vnū interiorē locū do. Verg. Scandūt rursus æquū: & nota cōdūtur in aluo. Ponitur tñ aliqñ pro cōstruo, quasi simul do. Salustius. Vrbē Romam, sicuti ego accepi cōdidere atque initio habuere Troiani. Signific[illegible] etiam repono. Pli. Formicæ condunt æstate fructus, quibus hyeme fruantur. Ponitur etiā ꝓ cōpono. Idē Pli. Opus cōdidit ꝑpetuo oībus legendum. Aliqñ etiā ꝓ recōdo ac sepelio: vñ sepulchrū, cōditoriū appellatur. Pli. Post conditū monumēto corpus. Idē. Tā rara in amicis fides, tā parata obliuio mortuorum, vt ipsi nos debeamus conditoria construere, omniaq; hæredum officio præsumere. A condo dicitur conditio, sed scribitur sine. c. quæ est quædam dispositio, et veluti sors fortunarū tēporū, et etiā rerum. Cicero. O miserā cōditionē administrandi consulatus. Aurelius. Ea tēporū cōditio erat, vt ne cōqueri quidē de iniurijs fas esset (qui regis). i. disponis & gubernas (noctē). i. peccatorem vel diabolum (& qui regis diem). i. iustum (et das tempora). i. diuersitates (temporum). i. spaciorū huius vitæ (vt alleues fastidiū). i. remoueas laborē nostrū. Fastidiū a verbo fastidio fastidis deriuatur, qđ significat cū fastu quodā cōtēno: fastus enim significat supbiā, siue elationē cū quadā iactātia verborū, & est quartæ declinationis. Fastus aūt secūdæ declinatiōis est liber fastorū. Aeterni dei sapiētia, vt hominis subleuaret fastidia, tēpora mira delectatiōe variauit. Nam si semper nox esset: homo deficeret, & periret torpore & inertia ꝓpter tenebras: et si semper dies esset, miser homo nimis laboris studio affectus etiā periret. Et ideo dñs misertus nostri: diei, & noctis spacium posuit et æternum, & temporibus tempora dedit subeuntia. Et nota quod quemadmodum anni sunt quatuor partes, vel quatuor tempora: eodem modo homo cōstat ex quatuor elementis.

Preco diei iam sonat,
Noctis profundæ peruigil.
Nocturna lux viantibus
A nocte noctem segregans.

(¶ Preco diei). i. Ioannes (vel præco diei). i. Christi (iam sonat). i. nūciat (diem). i. Christum. preco dico. (peruigil noctis ꝓfundę). i. inferni ꝓfundi (nocturna lux). s. ioānes. qui ante lucē surrexit, vt luceret hoib9, qui erant in tenebras huius mundi (viātibus). i. volentibus ire ad Christum (et segregans noctem a nocte) idest peccatū a peccatore: quia quos vult assumit, quos vult in suo finit errore. Vel aliter construe (Preco). i. dominus noster: qui est p̄mium suis (diei). i. patris (iam sonat) idest manifestat euangelicam prædicationem per prædicatores suos: ipse dico (præuigil). i. cognoscens (noctis profundæ). i. culpā & (nocturna lux) supple lucet (viantibus). i. præsenti ecclesia, quæ lucet in huius mundi tenebris: & (segregans noctem), i. discernens vnamquamq; animam peccatricem agentem pœnitentiam de commissis (a nocte). i. ab illa peccatricis anima: q̄ ex toto corde deum reliquit: ita q̄ non vult eam venire ad pœnitentiā.

Hoc excitatus lucifer,
Soluit polum caligine.
Hoc omnis erronum cohors
Viam nocendi deserit.

¶ Hoc excitatus lucifer). i. quo domino p̄dicāte vel Ioanne (lucifer. i. verus prędicator lucē diuinę gratię ferens alijs (excitatus inq̄, soluit polum caligine). i. animam fidelem ab omni nigredine vitiorū: & (hoc oīs

erronum)

erronum).i.exercitus maligni diaboli (deserit).i.relinquit. Desero enim est idem q̄ relinquo, quasi nō amplius hæreo. Terent. Si deseris nos tu, pessimus. Hinc desertum locum appellamus inhabitatum, quasi ab hominibus derelictum (viam nocendi).s. Iesu excitāte. et peccator currit ad portum.i.ad Christū, vt ibi requiescat. et vires bonę opationis ibi resumat. et p̄cone canēte oīs deceptio diaboli, vel exercit9 ei9 diluat. Vel chorus.i.conuenticulus erronū.i.hæreticorum deserit viā suam.i.maledictā sectā (nocendi).i.faciendi alijs nocumētum vel impedimentum. Etiā Corus aliquādo est ventus flans aduersus aquilonē, qui a græcis vocatur argestos sine.h.

Hoc nauta vires colligit
Pontiq; mitescunt freta:
Hoc ipsa petra ecclesiæ
Canente culpam diluit.

¶Sicut nauta præ nimio dolore noctis fatigatus tendit ad portū, vt ibi recolligat vires aliquātulū requiescens: sic aīa fatigata in nimio labore vitiorū et pc̄tōrum tendit ad portum.i.ad christum per confessionē, vt ibi requiescat, et vires bonę opationis recolligat. Cōstrue (Nauta).i.nauis ductor (colligit vires).i.virtutes (hoc).s.Deo (q̄)pro &, ipso Christo (freta).i.ebullitiōes vitiorū (ponti).i.huius mūdi (mitescūt).i.māsuescūt. & hoc.s.per Christū ipsum (petra ecclesiæ).i.Petrus qui est fundamentū ecclesiæ (diluit canendo).i.flendo et pœnitendo (culpā).s.trinæ negationis, quia ter negauit dominum.

Surgamus ergo strēnue,
Gallus iacentes excitat:
Et somnolentos increpat:
Gallus negantes arguit.

¶Et quia gallus).i.Christ9 vel prædicator nos excitat ad bene agendū (surgamus).s.a peccatis (strēnue).i.festinanter (gall9 excitat).i.commouet ad pœnitentiā (iacentes).i.in peccato lapsos, vel existentes. et (gallus increpat).i.redarguit (somnolentos) id est in peccatis permanentes: quia sicut ille qui dormit, vagus et ineptus est ad omne opus: sic anima in peccatis manens inanis efficitur deo. & (gallus arguit).i.reprehendit (negantes) id est nolentes surgere de peccatis.

Gallo canente spes redit,
Aegris salus refunditur,
Mucro latronis conditur,
Lapsis fides reuertitur.

¶Gallo canēte).i.p̄dicatore prædicāte (spes redit).i.fiducia recuperādi salutē reditur (& salus).i.vita ęterna (refunditur).i.largitur p̄ pœnitētiam (ęgris).i.peccatoribus) mucro latronis cōditur).i.insidię diaboli, q̄ vt mucro cędūt hoīes: & cruciāt animam ęternaliter, & sic gallo canente (fides lapsis reuertitur) quod factum est in Petro.

Iesu labantes respice
Et nos videndo corrige.
Si respicis, lapsus cadunt,
Fletuq; culpa soluitur.

¶Et quoniam gallo canente spes redit. O Iesu saluator mundi (respice) scilicet mīa tua (labentes) in pc̄tis. ANTO. Nebriss. Labantes quoq; emendauit ex ratione carminis, qđ prima breuis est, vt in operis initio adnotatur. & (nos videndo) id est miserendo (corrige) id est castiga nos (si respicis).i.misereris

(lapsus

(lapsos) idest labentes: quia a peccatis resurgent (peccata cadunt).i.delentur (q3) pro & (culpa) .i.peccatum (soluitur) idest purgatur (fletu) idest lachrymarum gemitu.

Additio. Fletuque culpa soluitur, melius diceret: fletuq; culpa vertitur.i.commutatur in veniam.

¶Et peccata cadunt (si respicis).i. remittuntur. ideo (O tu lux).i.o tu Christe qui es lux mundi, Ioannis primo illuminās mentes nr̄as (refulge sensibus).i.illumina nr̄as mentes (& discute).i.remoue (somnū mentis).i.peccatū & torporē nostrum, & hoc ad honorem tuū, scilicet (vt nostra vox sonet).i.laudet (te).i.nomē tuum.o Christe (primum).i.maxime (& psallamus).i.applaudamus (ore) scilicet voce & corde (tibi).i.ad honorem tui.

Tu lux refulge sensibus,
Mentisq; somnum discute,
Te nostra vox primū sonet,
Et ore psallamus tibi.

¶Carmen est sapphicum endecasyllabum orthometrum monocholon tetrastophon. Canitur ad horas nocturnas certis quibusdam diebus dominicis. Hortatur Christianos ad laudes dignas; vt consequamur vitam æternam.

¶In hoc hymno nos hortando admonet Gregorius, vt quamdiu in hoc mundo laboramus, ne nocte.i. pctō subditi sim9, sed cum omni studio pro executione bonorum operumvigilem9, qa si vigilia nra soli deo intendēdo fuerit prouida: ad aures dei, proculdubio perueniet. Materia huius hymni est laudatio nominis dei, & ipsi totis viribus decantare laudes & hymnos intentio, vt surgamus de vitiis, & adhæream9 virtutibus. Distingamus ergo sic. (O fratres nos omnes surgentes nocte) idest de peccato (vigilemus) idest perseueremus in dei laude (semper).i. sine fine (in psalmis) idest in bonis operibus (meditemur) idest perseueremus vigilando (& canamus).i.persoluamus (dño).i.saluatori nr̄o (dulciter).i.suauiter (hymnos).i.laudes, scilicet (totis viribus).i. animo & corpore. Vigilare enim debemus sine fine: quia nescim9 qn̄ veniet dn̄s, an mane, an sero. an media nocte. Nocte dixit: quia de nocte venit dn̄s.s.in nubibus.i.in velamine carnis: quia fuit quasi nox: quando incarnatus fuit de beata virgine, quia deitas latebat in carne. & ideo nocte.i.in hac pręsenti vita vigilare debemus, & nō tota nocte dormire, quia in nocte venit dn̄s. Vn̄ dr̄. Vigilate, qa nescitis diem neque horam. Et ideo vigilem9 in ꝓsperis & in aduersis: nō desidētes aut bona opera interrumpentes, & omittētes lassemur: sed iugiter & indefesse deo seruiamus. Vnde non qui inceperit: sed qui perseuerauerit vsque in finem saluus erit. Inchoata enim virtus non proficit: nisi ad finem perducatur.

NOcte surgentes vigilemus omnes,
Semper in psalmis meditemur; atq;
Viribus totis dn̄o canamus
Dulciter hymnos.

Canamus

Vt pio regi pariter canentes,
Cũ suis sctis mereamur aulã
Ingredi cæli, simul & beatã
Ducere vitam,

Præstet hoc nobis deitas beata
Patris ac nati pariterq; sancti
Spiritus, cui9 reboat in omni
Gloria mundi.

¶ Canam9 hymnos: vt nos canẽtes id est, laudes persoluẽtes: pio regi. i. Christo pariter. i. corpe & anima mereamur: ingredi aulam cæli, id est regnum æternæ beatitudinis: & ducere. i. habere simul vitã æternã: vel beatam, id est, puram vel sanctam. ¶ Dixi q debemus canere pio regi: vt mereamur cæli ingredi ianuam. (deitas beata) id est deus vnus scilicet pater & filius & spiritussanctus (pstet). i. donet nobis oib9 (hoc). i. ea q supra orauim9 (gloria cui9). i. laus cuius deitatis (reboat). i. resonat. Vergilius. Reboãt syluæq; & magnus olympus (in omni mũdo). i. vbicunq; vnde dicitur. Quicquid in muddo fit per ipsius fabricationẽ fit, scilicet domini: per quem deum & in quo sunt omnia. Omnia enim illi soli famulantur. Cęlum & terram ego implebo, dicit dominus.

¶ Carmen est quale illud nocte surgentes. Canitur ad laudes matutinas certis quibusdam diebus dñicis. Christianos excitat sub lucem: vt dei misericordiam implorent.

Ecce iam noctis tenuatur vmbra,
Lucis aurora rutilãs coruscat,
Viribus totis rogitemus oẽs
Cunctipotentem.

¶ Materia huius hymni est miseratio Christi, & cõtinuat hymno superius dicto sic, qui surreximus nocte, id est. de peccato cauẽdo. Nox deponitur, & ecce dies appropinquat: quia sicut illi: q gallo canẽtę in nocturnis horis iter disponit agere. i. inchoat. sic ille, qui in nocte huius mũdi ad cælestia tre desiderat, gallo canente, id est prędicatore prædicante surgit & iter incipit per bonam operationem. Coustrue (Ecce vmbra) id est ignorantia vel obscuritas (noctis) id est diaboli (iã tenuatur). i. annihilatur (aurora lucis) id est Christus patris cognitio. Aurora aura dicitur: quia tunc aër incipit splendescere. Aura enim splendorem significat. Verg. Discolor. vñ auri per ramos aura refulsit. Horatius. Tua retardet aura maritos. Hinc aurũ deducitur ppter splẽdorem eiusdẽ metalli. Aliqñ etiã aura p vẽto ponitur. Verg. At illi dulcis cõpositis spirabat crinibus aura. Ponitur etiam pro afflatu & fauore. Idem. Nunc quoq; iam nimium gaudens popularibus auris (rutilans) id est splendorem emittens (coruscat) id est splendet. Vnde. Vergil. Pennisq; coruscãt. i. splẽdẽt. Et nota. q sicut aurora depellit noctem: sic Christus deuicit diabolum, quia Christus est princeps nostræ humanitatis (aurora) id est Christus: quasi aureum colorem habens, quia coruscat: ideo (rogitemus oẽs) id est deprecemur. Rogitare verbũ est frequentatiuum a rogo rogas, & significat freqũter & cum attentione rogare (viribus totis) id est cum oibus viribus animæ & corporis (cuncti potentem) quia omnia in sua potestate sunt.

Vt deus

¶ Vt deus noster miseratus (nri) scilicet, quia miserendo nos redemit (pellat) .i. remoueat (omnem langorem) idest omne peccatum. Langor proprie est idē qđ torpor et inertia. Vnde Cice. Nihil autē magis cauendum est, q̄ ne langori se desidięque dedat. Et pellēdo peccatum (tribuat salutem) idest vitam corporis et animę: quia per dei gratiā non proprijs meritis vita datur. (donet ergo nobis pietate patris) idest ipsius misericordia (salutem) idest incolumitatē, aliquando tamen ponitur pro remedio. Verg. vna salus victis nullam sperare salutem. Inde veniūt salutifer, salutaris, et saluber, vel magis vsitate salubris, quod prębet sanitatē. vnde acrē cibum, potum, locum: multaque huiusmodi dicimꝰ salutifera, salutaria, et salubria (regna polorum) idest aulam cęlorum.

Vt deus noster miseratus omnē
Pellat angorē, tribuat salutē:
Donet & nobis pietate patris
Regna polorum.

Pręstet hoc nobis &c.

ANTONIVS. Pellat angorem sic legendum est nō langorem ex ratione carminis, quod facile apparet. est enim angor autore Cicerone in. iiij. lib. thusculan. quęstionū ęgritudo premens. Langor vero ęgritudo crucians (Pellat inquam angorem) idest corporis et animę cruciatum siue angustiam, ¶ Pręstet hoc nobis. etc. vt in fine hymni tertij.

¶ Carmen est, quale illud primo dierum. Canitur hora diei prima orto iā sole, Monet nos petere a Deo gratiam, vt per totum diem abstineamus nos a peccatis, vt possimus illum rectius laudare.

¶ Materia huius hymni est deprecatio ad dominum (vt orto sydere) .i. Christo dignetur nos segregare a vitijs, et nos induendo virtutibus, repellat superbiam, et nos faciat humiles: et quādo vmbra noctis, id est peccatū recessit a nobis: ideo lux vera, idest Christus iam habitet in cordibus nostris. Construe sic (sydere iam lucis orto) idest Christo nato: qui refulsit in mundo sicut sol iustitiæ: qui redimendo eripuit nos de tenebris et vmbra mortis, idest a peccato (nos supplices) idest humiles: precemur deum) idest valde oremus apud deum (vt in diurnis actibus) idest actiōnis bonis operibus: seruet nos a nocentibus) idest custodiat et protegat nos a peccatis et oībus aduersis.

IAm lucis orto sydere
Deū pcemur supplices,
Vt in diurnis actibus
Nos seruet a nocentibus.

¶ Dico vt nos seruet a nocentibus gratia Christi (refrenans) idest cōpescens linguam, et tēperet (ne horror litis) idest cōtentio vel seductio diaboli (insonet) idest in nostra corda sonet (visum fouendo contegat) idest nutriendo et regulando concupiscentias nostras: et visum sic protegat et dirigat (ne vanitates hauriat) idest ne videamus ea: quę videnda nō sunt. Et non solum visus oculorū sit

Linguam refrenans temperet,
Ne litis horror insonet.
Visum fouendo contegat,
Ne vanitates hauriat.

mundatus

mundatus, sed etiam cordis: vt gaudium vanitatis non hauriamus: & in delectationibus & concupiscentijs non gaudeamus. Vnde dominus ait. Non mihi possunt viuere, qui non sunt mortui mundo. Aestimamus enim temere: si deo & mundo volumus perfrui. Et alibi. Non est conuentio Christi ad Belial. Diabolus enim & Deus non bene conueniunt, nec in vna sede morantur. Et deus in euangelio. Nemo potest duobus dominis seruire: deo scilicet & mammonae, idest pecuniae male acquisitae, & diuitijs. Et nota inter amorem dei & huius mundi est haec differentia, quod amor huius mundi in principio dulcis esse videtur, sed finem habet amarum. Vnde ecclesiastes. Nouissima autem eius amara sicut absinthium. Amor dei ab amaritudine incipit: sed vltima eius dulcedine plena sunt. haec est salutaris mansio, scilicet deus: haec sunt tabernacula iustorum: in quibus vox letitiae & exultationis sonat semper vbi beati habitabunt: cuius decorem propheta concupiuit, cuius habitationem optauit, cuius desiderio flagrauit.

Sint pura cordis intima:
Absistat & vecordia:
Carnis terat superbiam:
Potus cibique parcitas.

¶ Intima cordis sint pura, idest mundata a mala cogitatione (et vecordia) idest stultitia, quae facit hominem vecordem esse (absistat) idest absit a nobis procul (que) pro et (parcitas) id est abstinentia cibi et potus (terat) idest minuat (superbiam carnis) idest peccatum et stimulos eius: quia nisi habeamus parcitatem cibi et potus: omnia in contrarium supra dicta nobis euenient: nec poterimus refrenare linguam nostram, nec nostra intima erunt pura, sed sordida: et horror litis eius associabitur: et sic per haec, et caetera mala condemnabimur.

Vt cum dies abscesserit:
Noctemque sors reduxerit:
Mundi per abstinentiam
Ipsi canamus gloriam.

¶ Vt cum dies abscesserit a nobis per mala opera (que) pro et (sors) .i. diuina dispensatio: vel sors. i. diabolus: vel sol per sui absentiam (reduxerit noctem) idest peccatum, quia nil aliud est dies: quam illuminatio solis per aerem, vel aer sole percussus: (noctem inquam) idest peccatum, nos per abstinentiam vitiorum (mundi) idest praesentis seculi purificati (canamus gloriam) scilicet sempiternam (ipsi) idest deo: et quia nox recessit et dies venit. referamus gloriam deo: et hoc iure.

Deo patri sit gloria:
Eiusque soli filio:
Cum spiritu paracleto:
Et nunc & in perpetuum. amen.

¶ Referamus gloriam deo, et hoc iure dico: quia tot et tanta contulit nobis, quia peccatum precessit: et a morte liberauit nos, et ad vltimum nos in filios collocauit, et suscepit. (Gloria) idest laus sit deo patri (que) pro et (eius soli filio) idest vnico Iesu Christo. et hoc (cum spiritu paracleto) idest consolatore. Spiritus sanctus dicitur consolator. i. aduocatus vel minister: ideo quia discipulorum corda, quae fuerunt moesta de morte Christi, reddidit consolationi (et nunc) .i. in praesenti (et in perpetuum) .i. sine fine. Amen.

¶ Carmē est quale superius. Canitur hora diei tertia. Quia vt Actuū capitulo secūdo scribitur. Spiritus sanctus sub specie ignis diffusus est in Christi discipulos. Itaq; & nos petimus, vt inflamati charitate deū & pximos amemus.

¶ Materia huius hymni est deprecatio sancti spiritus: vt dignetur in pectora nostra descendere, quam scilicet deprecationem facimus in hora tertia. In hora tertia peccauit Adā in paradiso, propter quod peccatū inde eiectus est: ideo spiritu sancto facimus hanc orationem: vt sicut ab Adam per suggestionem separatus est: ita per eius correctionē nostro pectori ingeri dignetur. Et sicut inflāmauit apostolos hora tertia, sic dignetur ingeri in cordibus nostris, vel infundi, vt mereamur deum vere laudare: & hoc est (O sancte spiritus) tu dico (prōptus) .i. paratus ad perquirendū & cōsolādum (qui es vnus vel vnū) .i. vnius substātię (pr̄i cū filio) dignare (ingeri) .i. infūdi nobis (nūc) id est adhuc. sed iam dico tu (spūs refusus nr̄o pectori) .i. infundas nobis spm̄ sanctū: vel simus repleti te spiritu sancto vt cōsequamur remissionem peccatorū. vel (vnus aut vnū patri cum filio) in essentia, vel in potestate. ANTONIVS Nebriss. Vnū patri cū filio: non vnus, nam genus neutrum in diuinis dicit substātiam: vnus vero vel vna in genere masculino, aut fœminino dicit personam: vt filius est vnū cū patre: non tn̄ vnus. Et filius est alius a patre: non tn̄ aliud.

NVnc sancte nobis spiritus
Vnum patri cum filio
Dignare promptus ingeri,
Nostro refusus pectori.

¶ Os & lingua pertinēt ad corpus: mens vero ad animam: & sensus ab vtroq; procedit: & similiter eodem modo pertinet spiritus sanctus ad vtrūq; .s. ad patrem & filium: qui ab vtroq; pcedit. Et tamē non tres dij: sed vnus est deus. Et nota, q in sole tria sunt. s. sphęra, claritas: & calor. sphęra solis naturaliter splēdēs est & calēs. Sūmus pater naturaliter sapiens est & amās. Sphæra solis & splēdor & calor nō sunt tres soles: sed vnus sol. Summus pater & sapientia & amor eius non sunt tres dij, sed vnus est deus. In sphęra solis ignea patrem intelligere debemus: in splendore filium: in calore spiritum sanctum (Os, lingua) id est corpus (& mens) id est anima (sensus) id est vterq; .s. corpus & anima (vigor) id est virtus (personent) id est credāt vel confiteantur (confessione) id est trinitatē. s. patrē & filiū & spiritū sanctum esse vnū deū (charitas) id est amor dei & proximi (flāmescat) id est ardeat in nobis (igne) supple sancti spiritus (ardor) suæ charitatis (accēdat) idest illuminet spirituali amore (proximos) id est amorem dei desiderantes.

Os, lingua, mēs, sensus, vigor,
Confessione personent,
Flammescat igne charitas,
Accendat ardor proximos.

Præsta pater pijssime. &c.

¶ Præsta pater, quod reliquum est: in fine hymni primo dierum exposuimus.

¶ Carmen est, quale superius. Canitur hora diei sexta, quo tempore est maximus diei calor. Itaq; temporis occasione petit temperari in nobis choleram, quæ est iræ sedes.

Rector, potẽs, verax deus:
Qui tẽperas rerũ vices,
Splendore mane instruis,
Et ignibus meridiem.

¶ Materia huius hymni sumitur p qualitates & diuersitates aëris & tẽporis: ex hoc scilicet, q maximus calor solet esse aliquãdo in meridie, & quandoq; solet nocere animæ et corpori. Vñ deum rogare debem9, vt in nobis extinguat flãmas vitiorũ nostrorũ: & tribuat nobis suã charitatẽ in cordibus nostris. Et non solũ hora tertia deũ rogare debemus, sed etiam sexta hora: in qua Adam eiectus fuit de paradiso per superbiã: vt, vnde per transgressionẽ fuit eiectus, illuc redeamus per bonam operationem Christo annuente: qui eadem hora in cruce positus fuit. O tu (rector) qui regis omnia (potens) .i. qui potes oĩa facere quę vis: quia manus tua potentia: & in ea omnis potestas & fortitudo (verax deus) qui nunq mentiris, quia tu ipse veritas es: & verax in verbis & promissis tuis, quæ nunquã fallunt (qui temperas) .i. qui mitigas (vices) idest vicissitudines rerum & (instruis mane) .i. incipientes bona opera facere (splẽdore solis) idest lumine (& instruis meridiem ignibus) .i. calore: scilicet charitate.

Extingue flammas litium,
Aufer calorem noxium,
Confer salutẽ corporum,
Veramq; pacem cordium.

¶ (Extingue flammas litium) .i. suffoca calores mundanarum tentationum: vel (extingue flãmas) .i. mortifica in nobis flammas .i. ardores libidinis: vel (litium) .i. odiorum vel discordiarum: (aufer calorem) idest remoue amorem a nobis appetitũ: (noxium) .i. noxiarum rerum: quia tu bonus es calor, & sol vitæ æternæ (confer salutem) scilicet nobis (corporum) .i. animarum (q;) pro & (pacem cordium) idest animorum (veram) idest non fictam.

¶ Carmen est, quale illud Primo dierum, Canitur hora diei nona: cum deus inuariabilis sit: dederit tamen temporibus lucis varietatem, petit: vt vesper, idest finis vitæ nostrę sit lucidus, & sine mentis perturbatiõe, vt in fide Christi moriẽtes vitam ęternã cõsequamur.

Rerum deus, tenax vigor:
Immotus in te pmanens,
Lucis diurnæ tempora
Successibus determinans,

¶ Materia huius hymni est, qđ non solum hora sexta deprecandus & laudandus est deus, sed etiam in hora nona: in qua Iesus Christus migrauit de hoc mundo ad patrem: vt possimus trãsire de vitijs ad virtutes: & ad bonas operationes. O deus (tenax) a teneo tenes: qui omnia

tenes sub potestate tua et pietate (vigor) .i. virtus (rerum permanens in te: immotus) .i. nō variabilis, quia nunquā in seipso mouetur (determinans) idest diuidens (tempora lucis diurnæ) .i. cotidianæ (successibus) idest quibuslibet distinctionibus.

¶ Et quia hæc dicta facis (largire) .i. concede (clarū vespere) .i. finē nr̄ę vitæ et exitū (quo) pro vt, nr̄a vita (nusꝗ decidat) .i. non cadat in aliquo graui pc̄tō (sed perennis gl'ia) illa. q̄ est sine fine existens: supple (p̄mium mortis sacræ instet nobis) per remissionem peccatorum. ANTONIVS. instet, sensus est gloria perennis, appositione præmium mortis sacræ (instet) .i. sequatur.

Largire clarum vespere:
Quo vita nusquā decidat:
Sed præmium mortis sacræ
Perennis instet gloria.

¶ Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur hora vespertina commemorata lucis creatione, eiusque officio instante nocte, per quam intelligimus peccatum ignorantiāq;. Petit gratiam, qua p̄muniamur a peccatis, & optenꝰ ęterna.

¶ Materia huius hymni est inuocatio, quam facit btūs Gregorius ad dn̄m: vt sicut p̄cepit mane iunctum vesperi vocari diem, ita audiat preces nostras: & cōmēdet diē dn̄icum per opus: qđ cotidie factū est & in eodem die, vt ibi. Fiat lux, & facta est lux. (O optime creator lucis) .i. filij tui vel angelorū (p̄ferēs) .i. tribuēs (lucē) .i. filiū tuū (dierum) .i. apl'orum tuorū: qui dies vocātur) parās originē) .s. qn̄ dixit. Fiat lux .i. initiū (nouę lucis primordijs mundi) .i. apl'i, qui lux mūdi interp̄tantur. Vn̄ dicitur. Vos estis lux: in ista vita illustrantes oīa. Vos estis sal terrę, condientes morū temperantiā, ipsi apl'i pastores sunt populorū, omnia cōseruantes.

LVcis creator optime
Lucem dierū proferens:
Primordijs lucis nouę
Mundi parans originem,

¶ Et tu q p̄cipis mane iunctū vesp̄i vocari (diē) .i. diē & noctē: q est dies naturalis, vnde dictū est. Factū est vesp̄e & mane dies vnꝰ, vel aliter tu qui p̄cipis mane iunctū vesp̄i vocari (diē) .i. deitatē iunctā carni nr̄ę. q̄ obscura est: vt vesperum (vocari diem) idest Christum, qui est verus deus (tetrum chaos) .i. nox & peccatum & obscuritas vitiorū (illabitur) .i. cadit in nos: & ideo (audi preces nostras (cum fletibus) .i. cum desiderijs lachrymarum.

Qui mane iunctū vesperi
Diem vocari præcipis,
Tetrum chaos illabitur:
Audi preces cū fletibus,

¶ Dico audi p̄ces nr̄as & quare? (ne mens .i. aīa nr̄a sit pōderata (crimine) .i. pc̄tō vitiorū, & hoc est qđ dicit (ne mēs grauata) .i. pōderosa vel oppressa (crimine) .i. pc̄tō (sit exul) idest alienata (munere) .i. dono ęter

Ne mens grauata crimine
Vitæ sit exul munere,
Dum nil perenne cogitat;
Seseꝗ culpis alligat.

nę beati-

næ beatitudinis (vitæ).i.Christo,qui est vita (dum mens nil perenne cogitat) idest perpetuum (sed alligat) i.dest illaqueat sese culpis vitiorum.

Cælorum pulset intimum.
Vitale tollat præmium.
Vitemus omne noxium.
Purgemus omne pessimũ.

¶ Ergo & nos debem9 accipe Christũ, vel ęternã beatitudinẽ, & vt hoc fiat mẽs (pulset).i. ingrat (intimũ cęlorũ).i.christũ (tollat).i.acqrat (vitale p̄miũ).i.ęternã beatitudinẽ, ergo (vitem9 om̄e noxiũ).i.oẽ peccatũ quãtũ ad corp9 (purgemus oẽ pessimũ).i.om̄e peccatũ quãtũ ad animã.

Additio. Et nota q̄ omne pessimum non dicitur latine, teste Valla. quia omnis nunq̄ iungitur superlatiuo, sed positiuo, & comparatiuo: vt omnis sapiens, vel sapientior: ideoq̄ dicẽdum erat pessimũ quidq̄: secundum medios latini sermonis autores.

¶ Carmen est, quale illud Primo dierũ. Canitur horis diei cõpletis, implorãs diuinã tutelã. Petit ne p̄ noctis insomnia lemures mẽtibus nr̄is incursantes occurrãt,

TE lucis ante terminum.
Rerũ creator poscimus,
Vt solita clementia
Sis præsul ac custodia.

¶ Materia huius hymni est deũ deprecari in inceptione noctis: sicut deprecamur deũ in inceptione diei: vt custodiat nos per totã diẽ: ita in inceptione noctis: vt nos custodiat per totam noctẽ deum dep̄camur. O (rerũ creator poscim9).i.petim9 te (ante terminũ lucis).i.antequã de mũdo exeamus, vel antequã dies recedat: vt sis p̄sul).i.custos, vel speculator, ac custodia, vel sis præsul (ad custodiam).i.ad custodiendam animã.

Procul recedant somnia:
Et noctium phantasmata:
Hostemq̄ nostrũ cõprime:
Ne polluantur corpora.

¶ Dico sis præsul ad custodiam: vt (p̄cul recedãt somnia).i.longe sint a nobis, & remotę illusiões dęmonũ, vel prauę delectationes carnis, et (phãtasmata noctiũ).i.occultæ deceptiões, vel suggestiões, & noctiũ apparitiones.i.malignorum spirituum. Nox diuiditur in sex partes.s.sero siue vesper, cõticiniũ, intempestũ, gallicinium, crepusculũ, mane. Sero est qñ nox imminet, illud.s. tempus quod sequitur solem occidentem, quod etiã vesperus dr̄ ab illa stella post solem orientẽ. Conticinium est hora qñ homines cubitũ pergunt. Intempestum est qñ nihil operantur, & est cõmunis hora quiescẽdi oĩm, mediũ tempus inter gallicinũ & conticiniũ. Gallicinũ est qñ galli emittũt voces. Crepusculum est qñ dubiũ est inter diem & noctem. Mane est qñ aurora apparet, & (cõprime nr̄m hostem).i.diabolũ, vel carnem, ne corpora nr̄a polluãtur).s.mala, vel corporali pollutione.

¶ Carmẽ est cacometrum simile tamen dimetro iãbico, Canitur in quadragesima horis diei cõpletis. Petit ne per instantis noctis tenebras, illudamur, & quietẽ nobis placitam tribui,

CHriste, qui lux es, & dies:
Noctis tenebras detegis.
Lucisq; lumen crederis:
Lumen beatum prędicans.

¶ Materia huius hymni est, q deprecare debemus deum, vt det nobis quietam noctem, & defendat a perfido hoste: & oculi sic somnum capiant: q cor semper ad deũ vigilet. O christe, qui es lux. s. angelorũ & illuminator oĩm sanctorum. Vnde ipse dixit. Ego sum lux mundi (& dies) .i. Christus, qui illuminat omnẽ diem, & parat oẽm lucem, cum autẽ mirabile sit: quia sicut pater est lux, & fili9 & spũs sanctus sit lux: nõ tñ tres luces: sed pater & filius & spiritus sanctus vna & inseparabilis est lux: sicut in hac dictione q̃ est lux sunt tres literę, et vnus sonus: cui ad significationẽ ipsius sensus aliquid addi, vel minui non potest: sic quoq; cũ tres personæ, est vna deitas, cui naturaliter addi vel minui nihil potest. Non enim deus tres luces est, quia si illud verum esset: iam lux vna nõ esset, nam quicquid corporaliter diuidi potest in illa substantia: quę diuersitatem patitur, nõ potest dici vnum, & (detegis) .i. aperis (tenebras) .i. versutias (noctis) .i. diaboli (q;) pro & (crederis lumen lucis) .i. patris: tu dico prædicans) idest permittens apostolis (beatum lumen) idest spiritum sanctum.

Precamur sancte domine:
Defende nos in hac nocte.
Sit nobis in te requies:
Noctem quietam tribue:

¶ O sancte dñe) .i. qui dñaris (precamur) .i. rogamus te: (defende) .i. protege nos a vitiis: & ab insidiatorib9 nostris .i. dæmonibus: qui vt leones rugientes circuũt quærẽtes, quem deuorent, vt ait apostolus (in hac nocte) in præsenti vita (et requies sit nobis in te) idest requiescamus tecum in cęlesti regno, (et tribue) .i. concede (noctem quietam) idest tranquillam & securam.

Ne grauis somnus irruat,
Nec hostis nos surripiat,
Nec caro illi consentiens
Nos tibi reos statuat.

¶ Ne grauis somnus) idest ne graue peccatum vel delectatio peccati (irruat) .i opprimat nos (nec hostis) idest diabolus (surripiat) .i. fraudulenter decipiat nos (nec caro) nr̃a (illi consentiens) scilicet diabolo in pc̃tõ (nos reos statuat) .i. faciat esse culpabiles (tibi) idest domino: quia dominus noster es secundum naturã.

Oculi somnum capiant,
Cor ad te semper vigilet.
Dextera tua protegat
Famulos, qui te diligunt.

¶ Quãuis dico, q grauis somn9 nõ irruat: tñ non dico qd' oculi somnũ non capiãt, immo aliquantulum capiant: vt hi (oculi somnũ capiãt) .i. aliquãtulũ capiãt, vt corpus refocillet (cor) .i. mẽs (semp vigilet ad te) & o tu dñe (dextera tua) .i. auxiliũ tuũ (ptegat famulos) .s. q te diligũt.

Defensor noster aspice,
Insidiantes reprime,
Guberna tuos famulos,
Quos sanguine mercat9 es.

¶ Defensor noster aspice) .s. nos (& reprime insidiãtes) .i. dęmones, qui semper insidiantur nobis, & qa maligni spũs semper sunt parati insidiari nobis & nocere, & animas iugulare:

gulare: ideo petimus, vt Deus eos reprimat, & restringat, ne nocere valeant. Est notandum quod maligni spiritus tres habent habitationes, s. in inferno, in aëre, & in terra. Illi qui in terra manent, diuiduntur in duabus partibus: et vocantur larue & larues. Larue in nocte ledunt, larues autem in die (gubernans) rege nos tuos famulos (quos mercatus es) .i. redemisti tuo sanguine. Et nota quod diu per peccatum serui fuimus: modo per Christum liberi facti sumus: quia nec auro corruptibili: sed proprio sanguine suo nos redemit.

Memento nostri domine
In graui isto corpore,
Qui es defensor animæ,
Adesto nobis domine.

¶Et quia sumus redempti sanguine domini, ideo non debemus voluptati nostræ satisfactionē facere, sed præceptis eius pro salute nostra nos metipsos onerare, & iugiter applicare. Vnde Dauid. Præceptum domini lucidum illuminans oculos. (O domine memento nostri in graui isto corpore) idest corruptibili: qui es defensor animæ: o tu domine (adesto nobis) idest esto ad defensionem nostram.

¶Carmen est, quale illud primo dierum. Canitur ad horas vespertinas feria secunda: Alludens ad illud Genesis primo, quod aquæ superiores ab inferioribus sunt distinctæ, Petit vt lumine fideli illustremur.

IMmense cæli conditor:
Qui mixta ne cōfunderet,
Aquæ fluenta diuidens
Cælum dedisti limitem.

¶Materia huius hymni est inuocatio quam fecit autor, vt quēadmodum Christus aquas ab aquis in secunda die separauit, partem in terra reliquit, & partem in celo attulit propter nimietatem aque: ideo quia terra confusa erat: & ne calor solis dissiparet res mūdanas: ita diuidat mētes nostras a malis operibus. Sed queritur cur partem attulit in cælum, et ad quid cælum igneum est. Ignis leuis materie est, & ideo si non interposuisset aliud elementum, puta aquam, ignis totam terram leuiter combureret. Et si q̄ratur, qualiter aquæ manent super ignem. Augustinus dicit, quod fortitudo ignis aquam coagulat, et coarctat. Item q̄ritur, si cælum mobile est, et rotundum: quomodo aquæ manent sursum. Ambrosius dat hoc exemplum, quia multa corpora exterius sunt rotunda, quæ interius sunt quadrata, et sic potest esse cælum. Celestes namque nature ignee sunt. Vnde spiritus dicitur purus ether (quia rogus) .i. ignis. Vnde, nisi vnda superioris et inferioris aquæ ethera siue ignem temperaret, totam terrā incenderet, et ruptam in puluerem dissiparet (O Christe conditor immense) .i. sine mensura (cæli qui diuidens fluenta aquæ) .i. aquarum cursus (ne confunderet mixta super faciem terre) .i. confusionē faceret (celū dedisti limitem) .i. terminum inter aquas superiores & inferiores.

¶ Tu dico firmans locũ inter aquas celestes, et aquas terrestres (cælesti bus). i. angelis, vel aqs. & (simul riuulis terræ). i. fluminib9 vel pctõribus (vt vnda). i. aqua (tẽperet flammas). i. ignẽ firmamẽti: ne flãmę dissipent (solum terrę). i. soliditatẽ.

Fimans locum cælestibus:
Simulq; terræq; riuulis,
Vt vnda flammas tẽperet,
Terræ solum ne dissipent.

¶ O tu pĳssime (infunde nũc). i. in p̃senti (donũ pennis grãę). i. sp̃us sc̃ti (ne error) idolatria, vl' originale peccatũ (vetus). i. antiquus (atterat). i. conterat nos (cassibus). i. retib9 (nouæ fraudis). i. hæresis, vel diaboli, nouæ dicit, quia nullus alius peccauerat per originale peccatum.

Infunde nunc pijssime
Donum perennis gratiæ,
Fraudis nouæ ne cassibus
Nos error atterat vetus.

¶ Fides). s. nr̃a inueniat lucẽ tuam o christe: & inueniẽdo (ferat iubar). i. splendorem (luminis). i. spiritus sancti, & ferendo iubar tribuat se nobis: (hæc). i. fides (terreat cuncta vana). i. cunctam prauitatem hæreticam (nulla falsa comprimant). i. deprimant (hanc). s. fidem.

Lucem fides inueniat:
Hæc luminis iubar ferat:
Hæc vana cuncta terreat:
Hanc falsa nulla cõprimãt.

¶ Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur secunda feria ad horas nocturnas. Hortatur nos, vt surgamus ad orationem, qua Deũ confiteamur, & peccatorum veniam petamus.

¶ Materia hui9 hymni est, qđ debemus surgere de lecto (.i. de pcto: & depcari deũ, vt dimittat nobis pctã nr̃a. s. p̃sentia, p̃terita, & futura. Cũ facimus inuocatiõnẽ ad deũ patrẽ: sic debem9 dicere. O deus pr̃ (refectis artubus somno). i. sensibus nr̃is repletis in mũdana delectatione (surgamus spreto cubili). i. ipsa delectatione, quia postq; fuerint mẽbra nr̃a refocillata somno, & reparata virtute debem9 cũ indignatiõe spernere, et ad dei seruitiũ festinare: & tunc deus aderit nobis (deposcimus). i. deprecamur (te adesse). s. præsentem (nobis canentibus). i. laudantibus.

Somno refectis artubus
Spreto cubili surgimus,
Nobis pater canentibus:
Adesse te deposcimus.

¶ Et ideo nõ solũ corde: sed etiã lingua te depcamur, o dñe) lingua nr̃a cõcinat). i. laudet te (primũ). i. maxime super oĩa (ardor). i. amor mentis nr̃ę (ambiat). i. desideret te, et ad quid? (vt tu sancte pater sis exordiũ). i. principiũ nr̃orũ actuũ sequẽtium: vt omnis nr̃a actio a te semper incipiat: & per te incepta finiatur.

Te lingua primum concinat,
Te mentis ardor ambiat,
Vt actuum sequentium
Tu sancte sis exordium.

Cedant

Cedant tenebræ lumini,
Et nox diurno syderi:
Vt [redacted]m nox intulit:
Lucis labascat munere.

¶ Tenebrę).i.vitia & pctā(cedāt).i. locum dent(lumini).i. Christo(& nox)supple cedat (diurno syderi) .i.soli (vt culpa).i.pctm̄ (quā nox intulit nobis).s.diabolus)labescat) .i.euanescat(munere).i.gr̄a (lucis) idest Christi, vel spiritus sancti.

¶ANTO. Labescat,immo labascat,nam labesco prima longa est. Labasco vero breuis,quod hoc in loco desideratur,quia in secundo loco iābus est necessarius.

Precamur idem supplices:
Noxas vt omnes amputes,
Vt ore te canentium,
Lauderis in perpetuum.

¶Nos supplices).i.humiles(precamur idē).i.illud,& ad qd:vt amputes).i.auferas(omnes noxias)idest omnia peccata & vitia, vt lauderis in perpetuum ore canentium te.

¶ Carmen est,quale illud Primo dierum.Canitur feria secunda ad laudes matutinas aduentante luce. Filium,qui est splēdor patris, deinde patrem ipsum multa petens implorat.

Splendor paternæ gloriæ:
De luce lucem proferens,
Lux lucis & fons luminis,
Dies diem illuminans.

¶ Materia huius hymni est pr̄is:& filij,et spūs sācti credulitas,et φ tm̄ pr̄ sit in filio, & fili9 in pr̄e, & spūs sc̄tūs ꝓcedēs ab vtroqꝫ,et per hanc credulitatē rogam9(vt cōfirmet) .i.cōferat nobis suā gratiā:vt sit nobis cib9 et pot9,(O Christe, qui es splendor paternæ gl̄ię).i.per patrē gl̄ificaris(ꝓferens lucem).i.spm̄ sc̄tm̄ (de luce).i.de patre:vel(proferens).i.manifestans(lucē).i.te ipsum æternā lucem venientem in hunc mūdum de luce paterna(O lux).i.filius(lucis) .i.patris:& (fons).i.origo luminis,vel spiritus sancti:tu dico(dies illuminans diem).i.illos quos prædicatione apostolorum facis illuminari.

Verusqꝫ sol illabere,
Micans nitore perpeti,
Iubarqꝫ sancti spiritus
Infunde nostris sensibus.

¶ Et tu o Christe q̄ es(verus sol illabere).i.descēde(micās nitore ꝑpeti) .i.perpetuo lumine ęterno(infunde) .i.mitte(iubar).i.splendorē spūs sancti(nostris sensibus).i.nr̄is mētib9: et nō solū vocem9 filiū,sed te patrem. ¶Et nō solū vocem9 te filiū(sed votis vocem9).i.ꝓcemur cū desiderio, vocem9 inqꝫ (te patrē ꝑennis gl̄ię) .i.perpetuę:qa infinita est;& vocem9,vt pater potētis gratię(releget) .i.restringat, vel mittat in exilium (culpā lubricā).i.libidinē,φ facit hoīem cito labi de bono ad malū.

Votis vocemus te patrem,
Patrem perennis gloriæ,
Pater potentis gratiæ,
Culpam releget lubricam.

Informet actus strenuos:
Dentem retundat inuidi,
Casus secundet asperos,
Donet gerendi gratiam.

¶Dixi inuocemus: & quare? vt pater (informet) .i. cōponat (act9 strēnuos) .i. honestos .s. bonas operationes (& retundat) .i. frāgat (dētē) .i. fortitudinem (inuidi) .i. diaboli. & queadmodū aliquis mordet escā, ita diabolus mordet, et seducit christianos operando mala in eis (& secundet) idest faciat prosperos (casus nostros asperos) .i. castigando nos pijssime faciat secundare (donet nobis gratiam gerendi) idest patiendi eosdem casus asperos. ANTO. Emendauit secundet, nam si legas fœcundet: vt in hoc loco scriptum reperimus, contrarium esset ei, q̄ perimus: sicut iam a principio annotatum est.

Mentem gubernet, & regat
Casto fideli corpore,
Fides calore ferueat:
Fraudis venena nesciat.

¶Modo conuertit se ad fideles: quasi dicat: filius infundat in nobis iubar sancti spiritus: & actus nostros dirigat, & (gubernet mētem) idest animam nostram, (& regat) eam castam in fide catholica (fideli corpore) .i. sāctę ecclię: vt fides nostra (ferueat) .i. ardeat (calore) charitatis vel amore spiritus sancti (nesciat venena) .i. hereses (fraudis) .i. diaboli.

Christusq; nobis sit cibus:
Potusq; noster sit fides,
Læti bibamus sobriam
Ebrietatem spiritus.

¶Vt mens sit nescia fraudis: Christus (sit nobis cibus) id est prædicatio dei: quæ reficit nos, idest mentes nostras, vt cibus reficit corpus, & hac comestione, idest prædicatione habeamus potum, idest fidē. Fides est charitas prædicatiōis (q;) pro & Christus sit cibus cælestis (& fides) scilicet catholica. sit noster potus (læti) .i. alacres vel hilares (bibamus sobriam ebrietatem) .i. temperatam .s. infusionem spiritus sancti: vt nos seruet a peccato. Et ebrietas spiritus est sobria, i. temperata & modesta, quia homines inflammat amore Dei, & seruat ab amore peccati: quia sicut ille qui est ebrius obliuioni tradit omnia: nec recordatur, sic qui plenus est spiritu sancto, vel gratia spiritus sancti, omnia mundana obliuiscitur.

Lætus dies hic transeat:
Pudor sit vt diluculum,
Fides sit vt meridies:
Crepusculum mens nesciat.

¶Hic dies) idest præsens vita (læta transeat) idest exterminetur (lætus dies) idest Christus aduentat ad nos (& pudor) idest castitas sit (vt diluculum) .i. vt aurora luceat. ANTONIVS. (vt diluculum. alludit potius ad auroræ colorem purpureum, qui pudorem & pudicitiam significat: cuius custos est pudor siue rubor: fides sit velut meridies: & ferueat amore spiritus sancti, sicut meridies feruet: & (mēs crepusculum nesciat) id est peccatum: quia crepusculum est (lucis) id est diei finis, & noctis principium.

Aurora

Aurora rursus prouehit:
Aurora totus prodeat,
In [redacted] filius:
Et totus in verbo pater.

¶ Aurora) idest pater) ꝓuehit cursus) idest ducit filium suum ad sui superiora (aurora prodeat) idest manifestetur totus in substantia deitatis: quia filius in substantia deitatis totus est in patre (& pater totus in verbo) idest in filio: quia totus vnus est Deus.

¶ Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur feria tertia ad nocturnas horas per noctis tenebras, Petit a Christo, qui est vera lux, vt ignorantiæ tenebras, & somni desidiam a nobis discutiat.

COnsors paterni luminis
Lux ipse lucis & dies,
Noctē canēdo rumpimus:
Assiste postulantibus.

¶ Materia huius hymni est resurrectio noctis: & sicut nos surgendo rumpimus noctem: ita Christ9 surgendo rupit mortem. i. vicit peccatum: vel sicut dies adueniens noctis vmbram effugat: sic aduenīēte vero lumine, scilicet Christo, ipse Christus vitiorum, idest peccatorum tenebras effugauit: & totum mūdum illuminauit. O Christe (consors) idest æqualis, vel conscius eius naturæ: quia est pater: quia vnum est nomē patris, & filij, & spiritus sancti (paterni luminis) tu inquam Christe consors luminis, tu ipse lux) idest filius lucis, idest patris: & dies dierum. vel omnium luminum (rumpimus noctem) idest peccatum (canendo) idest laudando te. Et ideo (assiste postulantibus) te cum precibus.

Aufer tenebras mentium:
Fuga cateruas dæmonum,
Expelle somnolentiam,
Ne pigritantes obruat.

¶ Aufer tenebras) idest ignorātias mētium nostrarum (fuga cateruas dæmonum) idest turbas malignorum spiritum (expelle somnolentiam) idest animæ pigritiam: ne illa somnolentia, idest peccatorum dormitio, vel negligētia (obruat) idest præcipitet (pigritātes) id est in peccatis dormientes.

Sic christe nobis omnibus
Indulgeas credentibus.
Vt prosit exorantibus:
Quod p̄cinentes psallimus.

¶ Sic). i. taliter (o christe indulgeas) idest miserearis (omnibus credentibus nobis, vt quod præcinentes) .i. laudantes) psallimus ore) scilicet & corde (prosit exorantibus) .i. proficiat nobis deprecantibus.

¶ Carmen est, quale illud primo dierum. Canitur ad laudes matutinas feria tertia. Quia quēadmodū gallus nos a somno excitat: ita & Christus a socordia. Deinde Christi misericordiam implorat. Hic hymn9 est Prudentij clementis ex libro, qui ab illo inscribitur cathemerinon, idest per horas diei ad gallicantum.

¶ Materia huius hymni est exhortatio Christi ad nos: vt surgam9 a vitijs, & adhæream9 virtutib9, & p̄mittit exemplū alitis.i.galli. Sicut em̄ gallicantus nos excitat, vel vocat ad diem venientē, sic Christus excitat mentes nr̄as, & vocat nos per scripturas sacras ad opera virtuosa, p̄nunciās, ꝙ in proximo est venturus, eius vero aduentus tēporis ignoratur. Vnde bene dicitur. Surgite, & vigilate: quia nescitis diem neq; horam. &c. (Ales).i.gallus (nūtius dei p̄cinit).i.p̄dicit (lucē).i.diem nobis ꝑpinquam (christus excitator mentium) nr̄arum (vocat nos ad vitam iam).i.ad se vocat nos.

ALes diei nuntius
Lucē ꝑpinquā p̄cinit,
Nos excita[illegible]m
Iam christus ad vitā vocat.

¶ Christus (clamat).i.vocat, & p̄cipit nobis dicens (auferte).i.relinqte lectulos, dicēs (o desides).i.pigri relinqte (lectulos ægros).i.carnalitatē, vel corda vr̄a (sopore).i.pc̄tō irretiti, aut inseqntes libidinem. Et vigilate (casti) nō petulātes (recti) nō tortuosi (sobrij) nō ebrij. Et bn̄ debetis facere hoc: qa ego (christ9 iā ꝑxim9 sum) vobis, vel secūdū aliā literā. O (casti) aīa et corpore: & o (recti) verbo & ope (sobrij).i.tēperati cibo et potu, vigilate: iā sum proximus.

Auferte clamat lectulos
Aegros sopore desides,
Castiq;, recti, ac sobrij
Vigilate: iam sum ꝑximus.

¶ Et qa christ9 est ꝑxim9 o fratres (ciam9).i.vocem9 (Iesum) vos dico (flētes p̄cātes).i.cū fletu rogātes illū (sobrie).i.cū sobrietate sine oī fœditate (intēta supplicatio).i.assidua dep̄catio (vetat cor mūdū dormire).i.in aliquo mortali pc̄tō manere.

Iesum ciamus vocibus
Flentes precantes sobrie,
Intenta supplicatio
Dormire cor mundū vetat.

¶ O tu christe (discute).i.dissipa, vl' (discute).i.diuide (somnū).i.pc̄tm̄, vel diabolum ne nos decipiat (& tu rumpe).i.discutiēdo (vincula noctis).i.diaboli, vel pœnas inferni q̄ dr̄ nox: vt nos non decipiant (tu solue pc̄tm̄ vet9).i.originale (et ingere).i.immitte (nouū lumen).i.spm̄ sc̄tm̄, q̄ dr̄ nouus, qa ejciendo a nobis veterā pc̄tā, nos renouat lumine gratiæ.

Tu christe somnum discute,
Tu rumpe noctis vincula,
Tu solue peccatum vetus:
Nouumq; lumen ingere.

¶ Carmen est, quale illud Primo dierum, Canitur ad horas vespertinas feria tertia. Quo die, quia terra ꝑtulit herbā virentē, petit nr̄a peccata gr̄ę vigore mūdari.

¶ Materia hui9 hymni est dep̄catio, quā facim9 ad deum: vt sicut de9 p̄fecit cælū & terrā, & diuisit supiora ab inferiorib9, ita sua pietate nr̄a pc̄tā dimittat, & sicut dedit terram immobilē, vt faceret fructum gratum: ita faciat mēbra nr̄a acceptabilia ad fructificandū sibi. (O ingēs conditor

TElluris ingens conditor,
Mundi solū qui eruens
Pulsis aquę molestijs
Terram dedisti immobilē.

ditor telluris).i.totiꝰ orbis(quieruēs).i.diuidēs (solū mūdi ab aqs).s. inferioribus et a supioribꝰ(atq;)pro &.dedisti terrā imobilē,& hoc(pulsis molestijs).i.elementis q̄ valde molesta erant,dū inter se essent confusa .i.simul mixta. ¶ANTO. Pulsis aquæ molestijs,non ppulsis atq; molestijs,vt [redacted]ucusq; legebatur,qđ iam superius adnotatum est.

Vt germen aptum proferēs
Fuluis decora floribus
Fœcunda fructu sisteret:
Pastumq; gratum redderet.

¶Vt illa terra.s.(pferēs).i.pducēs (germē aptū).i.cōgruū hoībꝰ(sisteret).i.pmaneret(fœcūda).i.abūdās et fertilis(fructu)acceptabili.Illa dico(decora).i.speciosa (fuluis floribus).i.rubeis et albis(q;),p&,(redderet gratum pastum).i.cibum acceptabilem tam hoibus q̄ pecudibꝰ.

Mentis perustæ vulnera
Munda vigoris gratia,
Vt facta fletu diluat,
Motusq; prauos atterat.

¶O Christe(munda).i.purga(vulnera pustę mētis).i.pctā, vel flāmas aīæ peccatricis,et hoc(grā vigoris).i.spūs sancti(vt diluat facta).i.emēdet pctā cōmissa(fletu) .i.gemitu,(q;).p&(atterat).i.auertat)prauos motꝰ).i.refrenet nr̄os prauos actꝰ.

Iussis tuis obtemperet,
Nullis malis approximet,
Bonis repleri gaudeat,
Et mortis actum nesciat.

¶Et mēs illuminata (obtēpet iussis tuis).i.obediat mādatis tuis.(et nō approximet).i.nō accedat,vł appropinq̄t(malis vllis).s.opibꝰ:sed gaudeat impleri bonis opibus (& nesciat actū mortis).i.non cognoscat mortale peccatum,vel pœnas inferni.

¶Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur ad horas nocturnas feria.iiij. Surgētibus per noctis somnū ad confitendum Christo:petit peccatorum condonationem.

Rerum creator optime,
Rectorq; noster aspice,
Nos a quiete noxia
Mersos sopore libera.

¶Materia huiꝰ hymni est inuocatio ad deū:vt dignet̄ criminibꝰ nostris ignoscere:vt sicut surgimꝰ de lecto & rūpimꝰ noctē,sic christus rūpat pctā)O optime creator oīm rerum & (o rector noster aspice nos).i.libera nos(a quiete noxia) quia quæ carnē oblectant:noxia sunt sanctę animę:nos dico(libera).i.redime(mersos).i.obrutos(sopore).i.peccato.

Te sancte christe poscimus,
Ignosce tu criminibus,
Ad confitendum surgimus;
Morasq; noctis rumpimus.

¶Ideo poscimꝰ).i.deprecamur te:o (sc̄tē christe ignosce).i.parce culpis oībꝰ.vł(ignosce criminibꝰ) nr̄is oībꝰ (surgimꝰ)de virtute in virtutē.s.cōfitendo pctā (& rumpimꝰ moras) .i.impedimenta (noctis).i.diaboli.

Mentes, manusq; tollimus:
Prophetam sicut nouimus,
Nobis gerendum præcipit,
Paulusq; gestis censuit.

¶Tollimꝰ).i.subleuamus(mentes) .i.cogitatiōes(et manꝰ).i.operationes(sicut nouimꝰ pphetā.s.Dauid (qui pcipit).i.iubet(nos gerendū) .i.faciendū dicens.Media nocte.&c (Et Paulus cēsuit) idest scripturis suis indicauit dicēs.Hora est nos iam de somno surgere(gestis).i.factis.

O deus.

¶O deus(vides malũ qđ gessimus) .i.fecim9:& ideo (pãdimus occulta nr̃a) .i.pc̃tã.s.per cõfessionẽ (gementes).i.suspirantes fundimus tibi p̃ces,& ideo(dimitte).i. dona(quod peccauimus.i.deliquimus.

Vides malum quod gessimus:
Occulta nostra pandimus,
Preces gemẽtes fundimus:
Dimitte,quod peccauimus.

¶Carmen est,quale illud Primo dierum. Canitur ad laudes matutinas feria quarta. Hymnus est Prudentij ex libro qui cathemerinon inscribitur.

¶O nox).i.diabole.&c. Nox aliqñ accipit̃ p ira, p tpe, p diabolo,& p obscuritate.& ideo (o tenebræ).i.o pc̃tã(& nubila).i.discordiæ hęreticorũ(& turbida mũdi).i. turbationes & seditiões(confusa).i.pmixta (discedite).i.recedite,quia sicut nox diem:sic pc̃tã iusticiam,& diabolus Christum fugit,Recedite inquã, et bene debetis:quia(Christus existens lux intrat)mentes fideliũ(polus).i.corpus(albescit).i.nitescit bonis operibus,quid dicam per singula?(Christus venit).s.in corda nr̃a.

NOx,tenebrę & nubila,
Cõfusa mũdi & turbida
Lux intrat,albescit polus:
Christus venit,discedite.

¶Caligo terræ).i.obscuritas nostra (scidit).i.diuidit,vel secreta hæreticorũ,caligo dico? (pcussa spiculo solis)aspectu Christi).i.diuino verbo, &(color).i.vigor spũs sancti q recessit ppter p̃sentiã tenebrarũ(iam reddit)animabus nostris (vultu nitentis syderis).i. splendore spiritus sancti,qui est verus sol. ANTO. Emendat etiam color pro calor, vt plęrique omnes codices habent,vt superius in præfatione supradictum est.

Caligo terræ scinditur
Percussa solis spiculo.
Rebusq́ iam color redit
Vultu nitentis syderis.

¶O Christe nouim9 te solũ)redemptorẽ et illuminatorem (te)& non alium pura mẽte et simplici).i.sine hypocrisi (q̃sumus flendo)pc̃tã,& (canendo).i.laudando te(intende).i. p̃be assensum,(nr̃is precibus),i. intencionibus.

Te Christe solum nouimus,
Te mente pura simplici
Flendo & canẽdo, q̃sumus,
Intende nostris sensibus.

¶Multa).i.multæ virtutes (sunt illita nobis).i.iuncta,vel vncta fucis .i.falsis colorib9. Fucus dicitur falsus color,qui mixtus inter veros colores obfuscat eos:quę omnino(purgentur tua luce).i.tuo splẽdore,bene dico tua luce, quia o tu Christe es lux(eoi syderis) .i.orientalis, scilicet patris:& ideo (illumina nos sereno vultu).i.claritate spiritus sancti.

Sunt multa fucis illita:
Quæ luce purgentur tua,
Tu lux eoi syderis
Vultu sereno illumina.

Carmen

¶ Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur ad horas vesptinas quarta feria, in qua sol & luna creati sunt. Itaq; illorum officia commemorat; petitque cor nostrum illustrari.

CAeli deus sanctissime,
Qui lucidũ centrũ poli
Candore pignis igneo,
Augens decoro lumine,

¶ Materia hui9 hymni est laus: quã cõsona voce.s.corde & opere tene-mur deo psoluere.ideo scilicet: quia ad vtilitatẽ nr̃i oĩa cõstruxit, & fe-cit, vt cælũ & terram et multa alia. Primo fecit cælum & terrã: postea mare: quarta die solẽ & lunã. &c. Item ad brauiũ suæ remunerationis nobis pareat accessus pterita et præsentia dimittendo pctã: nos ad sui amorẽ faciat puenire. (O sãctissime deus cæli qui pingis).i.decoras (lucidũ poli centrũ).i. spaciũ vel punctũ poli, vel zodiacum per quem signa decurrunt: zodias animal interpretatur, cẽtrum est medietas spheræ, hic posuit centrum pro cælo.i.partem pro toto (igneo candore).i.splendore. tu dico (augens decoro lumine).i. claritate scilicet centrum poli cum pictura, scilicet claritate stellarum.

Quarto die qui flammeam
Solis totam constituens,
Lunæ ministrans ordinem:
Vagosq; cursus syderum,

¶ Tu qui constituẽs rotis solis flã-meã).i. ardentẽ quarto die. Notan-dum qđ per quatuor dies mundus sine sole pmãsit. Prima die facta est angelica creatura. Secũda die cælũ & aer. Tertia die terra et aqua. Quarta die sol et luna. Quinta die pisces et aues. Sexta die animalia et homines. (Et tu es ministrans).i. tri-buens ordinem lunę (et vagos).i. varios (syderũ cursus).i. stellarum motus, quia nõ currũt cursu eodẽ semp stellę: vel quantum ad planetas est vagus cursus. Alius est enim cursus lunę, alius cursus solis, alius syderum.

Vt noctibus vel lumini
Directionis terminum
Primordijs, vt mensium
Signum dares nouissimum,

¶ Et quare? vt luna daret (terminũ directionis).i. separationis, vel diuisionis noctibus, vel etiã lumini diei (vt dares notissimũ signũ primordijs) id est principijs mẽsium: quia mensis habet triginta dies, paulo plus vel minus.

Illumina cor hominum,
Absterge sordes mentium,
Resolue culpæ vinculum,
Euerte moles criminum.

¶ Et quia tu fecisti hæc omnia, illumina cor hominum: et absterge sordes) id est prauas cogitationes mentium nostrarum: (Resolue culpę vinculũ: Euerte moles criminũ) .i. magnitudines peccatorum)

¶ Carmen est, quale illud Primo dierum, Canitur ad horas nocturnas feria quinta. Petimus a Christo per noctis tenebras: vt animi caligine excussa lumẽ gratiæ nobis infundat.

NOx atra rerum contegit,
Terrę colores omnium,
Nos confitentes poscimus
Te iuste iudex cordium,

¶Materia huius hymni est rogare deum, vt ipse caliginē mētis ac corporis a nobis expeliat. Rogamus etiā in hoc clementiā dei, vt nos defendat ab hoste antiquo, & expellat intrinsecam obscuritatem, idest mentis & corporis caliginem, & sui luminis claritatē concedat. (Atra nox) idest diabolus vel peccatū (cōtegit) idest obtenebrat) colores oīm rerum terræ) quia noctis obscuritas omnia contegit, & colores herbarum & cæterarum rerum in suis profundis tenebris obducit & sepelit. ANTONIVS. Colores legit nō calores, nam ratio carminis, sensus, & mens ipsa autoris repugnant. Sed cum hoc sit nunc ꝙ lucem syderis habeamus in mente & hoc in medijs noctibus. i. quando mundus sedet in tenebris: & plus semper crescūt incēdia carnis: surgamꝰ cōfitentes deū. s. iudicem cordiū nr̄orum. Et rogemꝰ iudicē vt auferat a nobis caliginem peccatorum, & det nobis suæ gr̄æ dulcedinē. Et ideo cū (nox atra contegit) .i. tenebrosos reddit (colores) oīm rerū terræ (nos cōfitentes) tibi peccata nr̄a (poscimus te) .i. poscimus ea quę sunt vitæ, scilicet misericordiam. te dico (o iuste iudex cordium) .i. animarum nostrarū. & quare? vt

Tu auferas piacula,
Sordesq; mentis abluas,
Donesq; christe gratiam:
Vt arceantur crimina.

¶Tu auferas piacula) .i. grauia peccata? & abluas mētis sordes) idest suggestiones diabolicas q̄ pungūt nos, & o Christe dones gratiā sancti spiritus (vt crimina arceantur) idest expellantur.

Mens ecce torpet impia:
Quā culpa mordet noxia,
Obscura gestit tollere;
Et te redemptor quærere.

¶Dico ꝙ expellātur crimina et quare? quia ecce mens impia) .i. peccatrix (torpet) .i. pigrescit (quā mētē culpa noxia) .i. mala (mordet) .i. ligatam tenet (& mens gestit) .i. cupit (tollere) idest depellere a se) obscura) id est peccata. & gestit te querere o redemptor.

Repelle tu caliginem
Intrinsecus quā maxime,
Vt in beato gaudeat
Se collocari numine

¶Et qa gestit te (repelle intrinsecꝰ) .i. ex aīa (caliginē) .i. cęcitatē peccati (quam maxime) .i. multum, vt illa mens (gaudeat se collocari in beato lumine) .i. æterna beatitudine.

¶Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur ad laudes matutinas feria quinta. Veniente luce petit a nobis abigi tenebras peccatorum, cum maxime habeamus iudicem cuncta cernentem.

LVx ecce surgit aurea:
Pallens fatiscat cæcitas,
Quę nosmet in p̄ceps diu
Errore traxit deuio.

¶Iste Hymnus continuatur cum superiori hymno, sed intentio versus est hæc. s. ne oculi peccent. Nox vsq; modo texit colores terræ: sed modo discedit, quia (ecce lux au-

rea).i.euangelica predicat (surgit) in corda nr̃a, & ideo (omnis cæcitas pallens).i.diabolus (fatiscat).i.euanescat, quia cęcitas (traxit).i. duxit (nosmetipsos in præceps) idest in ruinam, vel in præcipitium (diu).i. multum deuio errore.

Hæc lux serenum conferat:
Purosq; nos præstet sibi,
Nihil loquamur subdolum;
Voluamus obscurum nihil,

¶Ex Prudentio in libro cathemeri non dixit, ꝙ lux surrexit, & ideo. (Hæc lux conferat nobis serenũ).i. virtutẽ spũssancti, (& præstet nos puros).i.donet nobis puritatẽ animæ (sibi).i.ad honorem suũ, & hoc sic (vt nihil loquamur subdolum).i.deceptiuum) & nihil voluam⁹ obscurum).i.nullum cogitemus peccatum.

Sic tota decurrat dies:
Nec ligua mẽdax, nec man⁹,
Oculi ne peccent lubrici:
Nec noxa corpus inquinet.

¶Tota die).i. totũ tempus vitę nr̃æ (decurrat sic) vt non loquẽdo subdolũ (nec lingua mẽdax sit).i.ne dicat mendaciũ (nec man⁹ peccent).i. non faciant, aut operentur aliquid mali (nec oculi lubrici peccẽt).i.videndo et cõcupiscendo illicita (nec noxa.i.culpa (inquinet).i.non polluat cor nostrum.

Speculator astat desuper:
Qui nos diebus omnibus
Actusq; nostros prospicit
A luce prima vesperum.

¶Et nolite peccare: quia (speculator).i.dominus (astat).i.prospicit (desuper).i.de cælo (qui nos oĩbus diebus).i.cotidie, & (actus nr̃os prospicit.i.videt, & cõsiderat (a prima luce).i.a natiuitate (in vesperum) vsque in noctẽ: hoc est mortem.

¶Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur ad horas vespertinas feria quinta. Quo die quia ex aqua pisces & aues createę sunt, petit vt non deprimamur peccato, nec extollamur superbia.

MAgnę deus potentię:
Qui ex aquis ortũ gen⁹
Partim remittis gurgiti;
Partim leuas in aëra.

¶In hoc hymno cõtinet quid de⁹ fecit in quinto die, s.creauit pisces & aues ex aqua, & ipsorũ q̃ ex aqua fecit, partim immisit gurgiti, vt pisces, partim leuauit in aëra, vt aues. Creauit quoq; cęte grandia: bñdixitq; eis dicẽs. Crescite & multiplicamini & replete aquas maris, auesq; multiplicentur super terram. Pisces & aues de aqua sunt orti, sed aues nõ comedũtur in omni tempore vt pisces: quod ideo fit, quia aues per coitũ generantur, vt nos generamur quod nõ est in piscibus, quia sunt calidioris naturæ. Intendit etiam autor rogare deũ, vt nos qui sumus abluti sacro baptismate sic seruet, vt nesciamus lapsus criminũ, & vt mala culpa non deprimat nos.i.criminalia peccata. (O deus magnę potentiæ qui remittis genus).i.pisces & aues, genus dico (ortũ ex aquis).i.ex aqua baptismatis) partim gurgiti).i.in mari.i.in inferno, vt pisces.i.malos hoĩes (& leuas partim in aëra (vt aues).i.bonos homines, quasi dicat. Sicut in aere aues collocasti, ita in cælo homines, vel sanctos.

¶ Tu dico (imprimens).i. submergens (dimersa).i. deorum mersa: vt pisces .i. malos homines (lymphis).i. aquis infernalibus (et irrogans).i. subleuans (subuecta).i. sursum vecta: vt aues .i. puros homines (prodita) idest orta (vna stirpe).i. vno baptismate renati (rapiant).i. accipiant (diuersa loca) vt aera, & aquam, idest vitam æternam: et æternam damnationem.

Dimersa lymphis imprimens,
Subuecta cælis irrogans:
Vt stirpe vna prodita,
Diuersa rapiant loca,

¶ Et tu qui oĩa fecisti (largire).i. tribue hoc .s. (nescire lapsus criminũ).i. casum illũ: q in baptismo dimissus est (cũctis seruulis) tuis (quos vnda sãguinis).s. tui) mũdat) a pctõ (nec) pro non (ferre).i. portare vel habere (tædium mortis).i. pœnã diaboli.

Largire cunctis seruulis:
Quos mũdat vnda sãguinis:
Nescire lapsus criminum:
Nec ferre mortis tædium.

¶ Ad hoc largire, vt culpa).i. graue pctm̃ (nõ deprimat).i. aggrauet vllum christianũ) et iactãtia).i. superbia de bonis (nõ leuet).i. nõ extollat vllũ (et mẽs elisa).i. percussa vel vulnerata a vitijs (ne cõcidat).i. nõ incidat in desperationẽ (ne) pro & (elata mens).i. inflata per superbiam (non corruat).s. in infernum.

Vt culpa nullum deprimat,
Nullum leuet iactantia.
Elisa mens ne concidat:
Elata mens ne corruat.

¶ Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur ad horas nocturnas feria sexta. Petit a Deo medicinam peccatorum iam præteritorum, & antidotum: quo præmuniamur ab instantibus peccatis.

¶ In hoc hymno nos hortatẽ autor de somno surgere: et medelam vitiorum q̃rere. Intẽdit etiã in hoc hymno ipsam trinitatẽ laudare & inuocare: per quã mũd9 regit, vt impleat nos suo lumine, vt quicquid peccauimus fraude dęmonum: ipse christus abstergat cęlitus. O tu vnitas).i. o tu sancte spiritus, qui procedis a pr̃e & filio (trinitatis) vnus de9 in trinitate (qui regis).i. qui gubernas (potenter).i. potentia tua (orbẽ).i. mũdum (intende).i. respice vel ausculta (laudum cantica).i. carmina hymnorum nr̃orum, q̃ cantica (excubantes).i. vigilãtes. (Psallimus) idest cãtamus.

TV trinitatis vnitas:
Orbẽ potẽter qui regis,
Attende laudum cantica:
Quę excubãtes psallimus.

¶ Nam consurgimus oẽs lectulo).i. desidia. Lectul9 dr̃ ab electis et mollibus herbis, sup quas ãtiq requiescebãt (qeto tpe).i. in horis noctis, et ad qd? (vt flagitem9).i. imploremus (a te medelã oĩm vulnerum).i. indulgentiã omniũ pctorum nr̃orum

Nam lectulo consurgimus
Noctis quieto tempore,
Vt flagitemus vulnerum
A te medelam omnium.

Quo

Quo fraude q̃cquid dęmonũ
In noctibus deliquimus,
Ab[redacted] cælitus
Tuæ potestas gloriæ.

¶(Quo) pro vt, et vt (potestas glorię tuæ) .i. tuę laudis (abstergat) .i. abluat (cælitus) .i. diuinitus (illud) .s. pctm̃, et (quicquid) .s. vitiorum .i. pctõrum (deliquim⁹) .i. fraude, vel deceptione dæmonũ peccauim⁹ (in noctibus) .i. in tenebris vitiorum.

Nec corpus adsit sordidum:
Nec torpor instet cordium,
Nec criminis contagio
Tepescat ardor spiritus.

¶(Nec) pro et non (nr̃m corpus adsit sordidum) .i. pollutũ vel fœtidũ (nec torpor) .i. pigritia, vel malicia: (cordiũ) nr̃orũ .s. (instet .s. nobis, & (ardor spũs) .i. amor, vł gr̃a spũs sancti) nec tepescat) .i. non deficiat in nobis (contagio) .i. propter maculam, vel inquinationẽ (criminis) .i. peccati.

Ob hoc redemptor, q̃sumus,
Reple tuo nos lumine,
Per quod dierum circulis
Nullis ruamur actibus.

¶ Vt amor tuę gr̃ę nõ deficiat in nobis (ob hoc) .i. propter hoc, o redemptor (q̃sumus te: reple nos tuo lumine) .i. splẽdore, per qd̓ lumẽ non ruamur (vllis actibus) .i. non cadamus vllis peccatis (circulis dierum) .i. in reuolutionibus dierum.

¶Carmen est quale illud Primo dierum. Canitur ad laudes matutinas feria sexta. Quia iam lux solis aduentat, petit, vt illustremur diuina luce, quo permaneamus in spe, fide, & charitate.

ÆTerna cæli gloria:
Beata spes mortalium,
Celsi tonantis vnice,
Castęq; proles virginis.

¶Materia hui⁹ hymni est inuocatio ad Christũ filiũ beatę Mariæ virginis, vt dignet̃ nobis suã mĩam tribuere, & dexterã porrigere, vt mereamur corroborationẽ fidei, spei, & charitatis obtinere. (O christe tu dico (ęterna gloria cęli) .i. angelorũ: vel quia pater p te glorificat̃, & (o btã spes mortalium) .i. christianorũ, & o (vnice celsi tonãtis) .i. cælestis patris scd̃m diuinitatẽ, & o (ples) .i. fili (castę virginis) scd̃m hũanitatẽ.

Da dexteram surgentibus;
Exurgat & mens sobria,
Flagransq; in laudem dei
Grates rependat debitas.

¶(Da dexterã) .i. auxiliũ tuũ nobis surgẽtib⁹ a vitijs: & ita mẽs nr̃a) sobria) .i. abstinẽs (exurgat) .s. ad lucẽ tuã (q;) p &, illa (flagrãs) .i. ardens (in laudẽ) .i. in cõmemorationẽ dei (repẽdat) .i. psoluat (debitas grates) .s. in hymnis et cãticis deo oĩpotẽti.

Ortus refulget lucifer:
Sparsamq; lucem nuntiat,
Cadit caligo noctium,
Lux sancta nox illuminet,

¶Lucifer .s. stella matutina .i. christus natus refulget: & nũciat mũdo (lucẽ sparsam) .i. natã, & vndiq; dispersam, & vere nunciat, quia (caligo noctium) .i. obscuritas diaboli

(cadit).i.recedit,& ideo(lux sancta).i.christus:qui est lux sanctificata (nos illuminet) lumine spiritus sancti,et sanctificet nos,& saluet nos.

¶Et ipsa lux manens).i.pmanēs(in nr̄is sensib9).i.ī nobis,qui habem9 quinq; sensus corpis (repellat a nobis noctē).i.diabolū(sęculi hui9).i. mundi,& illa lux (seruet pectora nr̄a) purgata a vitijs(omi fine diei) idest omni tempore vitæ nostræ.

Manensq; [redacted]
Noctem repellat sæculi:
Omniq; fine diei
Purgata seruet pectora.

¶Fides q̄sita a nobis in baptismo (iā primū).i.cito: ideo dicit primū: quia fides prima cognominat inter virtutes,in illo loco:vbi dicit:Fides,spes.&c.(radicet).i.ponat radices(sensib9 nr̄is altis)idest pfundis (secunda spes).i.prospera,per quā spem speramus vitam(congaudeat).i. simul lætetur:& crescat(qua)scilicet spe & etiā fide(charitas extat maior) iuxta illud apostoli.Maior autem horum est charitas.

Quæsita iam primum fides:
Radicet altis sensibus,
Secunda spes congaudeat:
Qua maior extat charitas.

¶Carmen est,quale illud Primo dierum. Canitur ad horas vespertinas feria.vi. Quo dic,qua bestię & reptilia cum homine creata sunt,ppter hominem:purgari a peccato,& donari ęternis præmijs petit.

¶In hoc hymno cognoscit illud:qd fecit De9 in sexta die, creatis siquidem oib9 reptilib9.s.piscib9,auib9:& alijs bestijs. Sexta die formauit Deus Adā:et p̄fecit eū oib9 aīalib9: dicens. Crescite et multiplicamini:& replete terrā,et dn̄amini piscibus maris,et volatilibus cęli:et vniuersis q̄ viuūt super terrā. Posuitq; eū in paradiso deliciarū,vt oparet,et custodiret illū. Intendit itaq; autor rogare Deū:vt sicut fecit hoīem supiorē cūctis animantibus,sic faciat,vt nō sit inferior aīalibus ppter pctā sua. Quærit cur Deus hoīes creauit,quos malos futuros p̄sciebat:qa sicut p̄uidit,quid mali essent facturi:sic etiā prętuidebat de malis factis eorum, quid boni ipse facturus esset: vel quid boni hoīes essent facturi. O deus plasmator).i.creator(hoīs).s.Adę(qui solus ordinās cuncta).i.disponēs (iubes pducere).i.pcreare pmittis(humū).i.terrā:vel(humū).i.ecclesiā .s.bonos et malos hoīes. Ecclesia est cōgregatio fideliū(genus reptātis)vt serpentum(& feræ).i.bestiarum.

Plasmator hominis deus,
Qui cūcta solus ordinās,
Humum iubes producere,
Reptantis,& ferę genus.

¶Et o tu Deus:qui fecisti(dictu iubentis).i.verbo tuo p̄cipiētis (magna corpora).i.iumenta,pecora,bestias oīm specierū diuersarū(viuida).i.aīata(& subens).i.suppones.

Qui magna rerum corpora
Dictu iubentis viuida,
Vt seruiant per ordinem:
Subdens dedisti homini.

illa

illa animalia (dedisti homini, vt seruiāt p ordinē).i. vt oīa aīalia supposita sint homini, q̄dā vt hoīes illa ederēt.s. boues, oues, lepores, & porcos: & talia, et alia: vt illa vterent: et illa equitarēt, vt eq̄s et mulos, et sic de ceteris.

Repelle a seruis tuis:
Quicquid p immundiciā,
Aut moribus se suggerit:
Aut actibus se interserit.

¶ Et o De9, repelle a seruis tuis quicquid suggerit).i. infert se (p immūdiciā).i. p aliquā supfluitatē, culpā, vel turpitudinē, vel per sordidā comestionē (aut morib9).i. per prauā cōsuetudinem: vt cū aliquis, postq̄ incepit peccare, nequit abstinere: sed vult semper perseuerare (aut interserit se) idest miscet (actibus).i. operationibus.s. cum mala facimus.

Da gaudiorum præmia:
Da gratiarum munera,
Dissolue litis vincula:
Astringe pacis fœdera.

¶ Da p̄mia).i. remunerationes gaudiorū ęternorū (da mūera grārū).i. dona spūs sancti (dissolue vincula litis).i. dissidia, vel disrūpe pctā odq; (astringe).i. cōiūge (fœdera pacis) idest contubernia superna pacis.

¶ Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur ad horas nocturnas die sabbato surgentibus nocte ad cantandum. Petit vt ardentes igne spiritus sancti vitam æternam mereamur.

SVmme deus clementię,
Mundiq; factor machinę,
Vnus potentialiter:
Trinusq; personaliter.

¶ Materia hui9 hymni est cognitionem habere trinitatis in vnitate, et vnitatis in trinitate. Intēdit etiā autor rogare deū: vt cingat lūbos nostros cingulo castitatis (& adurat .i. inflāmet, vel repleat corda nostra igne spūs sancti, vt casto corpore, & mūdo deo seruire mereamur. O de9 clementiæ).i. altæ pietatis: & (o factor).i. compositor (machinæ) idest structuræ mundi, tu dico (vnus potentialiter) idest in potentia secundū diuinitatem: & (trinus personaliter) idest trinus in personis.

Nostros pius cum canticis
Fletus benigne suscipe,
Quo corde puro sordibus
Te perfruamur largius.

¶ Et tu pi9 (ntūs p vctō, suscipe benigne (nr̄os fletus).i. lachrymas (cū canticis).i. cū hymnis, vel laudibus (quo) p vt (fruamur te largius).i. amplius: & hoc (corde puro) idest mundo (sordibus) idest a vitijs.

Lumbos, iecurq; morbidum
Adure igne congruo,
Accincti vt sint perpetim:
Luxu remoto pessimo.

¶ Adure).i. accēde (igne cōgruo).i. spū sctō (lūbos nr̄os: & iecur).i. epar (morbidū) ad morbū & pctm̄ inclinatum. Et nota, q hęc tria iecur, cerebrum, & lūbi cogunt hoīem peccare (vt sint accincti).i. lumbi sint casti contra libidinem (perpetim) idest semper (remoto pessimo luxu) .i. in quo luxu: remota sit pessima luxuria, & alia vitia sint procul.

¶Vt quiq;).i.quicũq; (cõcinẽdo.i. psallẽdo(rumpimus).i.dũ vigilam9 .s.diuidimus horas noctium (oẽs ditemur).i.diuites efficiamur(affatim).i.abũdanter (beatę donis priæ) .i.beatitudine.s.patriæ cælestis.

Vt quiq; horas noctium
Nunc cõcinendo rũpimus,
Donis beatæ patriæ
Ditemur omnes affatim.

¶Carmen est, quale illud Primo dierum, Canitur ad laudes matutinas die sabbato facta mẽtione lucis aduentantis. Petit illustrari diuina luce: vt fruamur cognitione Dei post mortem.

¶Hymn9 iste continuat̃ supiori: ita nos rũpimus horas noctiũ: vt nos oẽs ditemur.i.diuites simus in christo: & (ecce aurora).i.christus(iã spargit polum).i.illuminat corda hoĩm. Hortat̃ etiã nos: vt taliter nos habeam9 in hoc sc'lo, vel in mane, vt ad illud vltimum mane venire possimus: & audire mereamur.s. Venite bñdicti pr̃is mei. &c. Nam finito mũdi termino: pc̃tõres perpetuæ tenebris obscuritatis tradentur. Fidelibus vero & iustis qui in hac vita non sunt in nocte, sed in luce: gloria & pmiũ effluet.i.abundanter clarescet, & hoc est quod precamur. Aurora).i.christus (spargit polum).i.illuminat mẽtes, vel ecclesiã: & (dies illabit̃).i.immergitur terris: & (spiculum).i.pulchritudo: vel aspectus(lucis).i.claritatis: resultat, & ideo(oẽ lubricũ).i.omne pc̃tm̃(discedat).s.a nobis.

AVrora iã spargit polũ:
Terris dies illabitur,
Lucis resultat spiculum,
Discedat omne lubricum.

¶Phãtasma).i.fantasia, vl' deceptio (noctis).i.diaboli (decidat).i. cadat, vel ruat(reatus).i.culpa mẽtis (subruat).i.cadat a nobis (& qcqd horridũ).i.deformæ culpæ (nox).i. diabol9, vl' nocturna cogitatio(attulit).s.nobis(i tenebris cadat)a nobis.

Phantasma noctis decidat:
Mentis reatus subruat,
Quicquid tenebris horridũ
Nox attulit culpæ, cadat.

¶Vt mane illud vltimũ).i. iudiciũ futurũ(vel claritas).i.aduẽtus christi, qđ mane(cernui).i.inclinati(p̃stolamur).i. speramus, vel spectamus(effluat).i.eueniat nobis in lucẽ(dũ hæc).i.nox(cõcrepat).i.resonat(canore).i.cantu, vel laude.

Vt mane illud vltimum:
Quod p̃stolamur cernui,
In lucem nobis effluat:
Dũ hæc canore concrepat.

¶Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur ad horas vespertinas die sabbato; quia iam sol tendit ad occasum, petit diuino lumine illustrari: hortaturq; deũ omni tempore laudare.

In hoc

O Lux beata trinitas:
Et principalis vnitas,
Iam sol recedit igneus:
Infunde lumen cordibus.

¶In hoc hymno materia sumitur circa qualitatem tpis die recedente,& nocte adueniente. Intendit inuocare trinum deum in psonis:& trinitatem in vnitate: vt fundat in cordibus nrīs lumē spūs sancti, vt supplices laudare mereamur Deum .s. in prosperis & aduersis:& ita concedat nobis transire diē & noctē sine peccato,& sine impedimēto Sathanæ:& hoc est.(O beata trinitas).i.o Deus (lux).s.hominū,vel mundi,vel angelorū:&(vnitas principalis).i.qui habet principatum super angelos:(sol).i.Christus igneus recedit a nobis iam,& ideo(infunde lumen).i.spiritum sanctū (cordibus nostris) idest in nostris sensibus:vt illud habere mereamur.

Te mane laudum carmine:
Te deprecemur vesperi,
Te nostra supplex gloria
Per cuncta laudet sæcula.

¶Dico infunde spiritū sanctum:vt deprecemur te, vt adiuues nos in principio,vel (mane) .i.tēpore matutino(laudum carmine) sero,mane,meridie,& tota die debemus laudare Deum:& orare p singulas horas,s.cotidie,et in omnibus horis,& in omni tēpore. Vnde ait ppheta. Vespere,& mane,meridie.&c.(te deprecemur vesperi).i.in fine mūdi(nra supplex).i.humilis)gloria laudet te per cuncta sæcula).i.per omnia sæcula,& hoc perpetue,i.sine fine.

¶Carmen est dimetrum iambicum magna ex parte cacometrum. Canitur aduentus tempore: itaq; & incarnationis Christi,& vtriusq; aduentus illius mentionem facit.

COnditor alme syderum,
Aeterna lux credentiū,
Christe redemptor omniū
Exaudi preces supplicum.

¶Materia huius hymni est de aduentu Christi: & de incarnatione eiusdem: quia Deus descendens de cęlo se exinaniuit formā serui accipiēs,& humiliauit se vsq; ad mortē: & qualiter egressus est de honestissima clausula virginis: tanq; sponsus de thalamo suo:cui sponte oīa obediūt.s cęlestia, terrestria,et infernalia. Intendit etiā rogare deū, vt p hāc incarnationē nras pces exaudire dignetur:et a sagitta diaboli liberare. O cōditor)qui es cōpositor alme (syderum).i.stellarū:o(ęterna lux credentiū).i.christianorū fideliū:o(christe redēptor oīm).s.hoīm(exaudi pces supplicū).i.humiliū,tibi supplicantiū.

Qui condolens interitu
Mortis perire sæculum,
Saluasti mundū languidū,
Donans reis remedium.

¶Qui cōdolēs).i.nobiscū dolēs,vl' cōpatiēs(sęculū).i.seculares (perire interitu mortis).i. pœna infernali (saluasti) .i.liberasti deptāte Diaboli(mūdū languidū).i.lāguēte in pctis(donās remediū).i.redēptionem tui sanguinis(reis).i.peccatoribus.

¶Vergente mundi vespe).i.appropinquãte,vl' declinãte fine mũdi,& sic egressus supple (vti) pro sicut (sponsus egredit̃ de thalamo)egressus inquam(de honestissima)idest castissima(clausula) idest claustro virginis Mariæ matris tuæ.

Vergente mundi vespere:
Vti sponsus de thalamo
Egressus honestissima
Virginis matris clausula.

¶Et ideo quia egressus es: vel quia saluasti mũdũ(forti potentiæ cui9) .i.christi(oĩa curuant̃ genu).i.laudãdo ipsum(cælestia).i.angeli(terrestria) .i.hoĩes fatent̃ subdita).i.cõsitent̃ illi subiecta esse(nutu).i.spõte scilicet ad tuã voluntatẽ,& quia obediunt nr̃o saluatori.& oĩa clamant. Deus me fecit,ideo te deprecamur.

Cuius forti potentiæ:
Genu curuantur omnia
Cælestia,terrestria,
Nutu fatentur subdita,

¶Ergo qa ita est:deprecamur te (o agie).i.sancte christe (venture iudex sæculi).i.ad iudicium (conserua nos in tempore).i.in hac vita (a telo hostis pfidi).i. a suggestione diaboli,quæ sagitta dicitur.

Te deprecamur agie:
Venture iudex sęculi:
Conserua nos in tempore:
Hostis a telo perfidi,

¶Et qa de9 misit filiũ suũ christum vt nos redimeret:referam9 gr̃as ei, laus, honor,virtus,gloria: Deo pr̃i & filio: sancto simul (paracleto).i. consolatori(in sempiterna sæcula) .i.sine fine.Amen.

Laus,honor,virtus,gloria,
Deo patri,& filio,
Sancto simul paracleto:
In sempiterna sęcula, amen.

¶Carmen est,quale illud Primo dictum. Canitur tp̃e aduentus Christi,itaq; cõmemorata illius eterna generatiõe primi aduẽt9 in quo carnẽ assumpsit:& secundi (quo venturus est) meminit.

¶Iste hymn9 agit de supradicta materia,et cõtinuat̃ supiori:ita christ9 egress9 est de vtero v'ginali:vti spõsus de thalamo suo,et ideo oĩa ei humiliãt,et nõ est mirũ:qa ipse descendit de pr̃e.i.de cælo,& hæc est respõsio cõtra hęreticos:q dicebãt christũ venisse sed nõ de pr̃e,qbus rñdendũ est.O supnũ verbũ).i.Dei fili9(pdiẽs).i.manifestãs te ineffabiliter a pr̃e (olim exiẽs)qñ incarnat9 es,q de mr̃e nat9(subuenis).i.succurris(orbi .s. pdito(cursu).i.plenitudine tp̃is(decliui) i. pni,vel declinãti ad finẽ sc̃li.

VErbũ supernũ prodiens
A patre olim exiens:
Qui natus orbi subuenis
Cursu decliui temporis.

¶Et tu q talis es(illũina nũc)in præsenti tuo lumine nr̃a pectora,& (cõcrema).i.accẽde(tuo amore) .i.tua gr̃a:vt(audito pconio).i.pręrdicatione aplor̃ũ: vel (audito præconio) .s.prophetarũ(lubrica).i.pc̃tã(sint pulsa)a nostris cordibus(tandẽ) .i.in fine separationis corporis & animæ,

Illumina nunc pectora;
Tuoq; amore concrema,
Audito vt præconio,
Sint pulsa tandem lubrica.

Et o tu

Iudexq; cum post aderis,
Rimari facta pectoris:
Reddens vicem p abditis:
Iustisq; reg[illegible] pro bonis.

¶Et o tu supernum verbum).i.o fili dei (cum aderis).i.affueris, vel adueneris iudex (post).i.in fine mundi (rimari).i.experiri, vel inquirere facta pectoris).i.pctã cogitationũ: & sis (reddens vicẽ).i.remunerationem (pro abditis).i.p occultis peccatis (& iustis).i.sanctis (regnum).s.æternum (pro bonis).s.operibus, q̃ in præsenti sæculo operati sunt.

Non demum arctemur malis
Pro qualitate criminis,
Sed cum beatis compotes
Simus perenne cælibes.

¶Et non arctemur).i.non constringamur (demum).i.ad vltimum malum (pro qualitate criminis).i.pro magnitudine, vel cumulo peccatorum (sed simus compotes) idest simul potentes simus (cum beatis).i.sanctis (perenne) idest perpetualiter (vel perennes) idest habitatores cælorum (cælibes).i.cælestem vitam ducentes. Cælebs enim dicitur, qui nunq iam vxorem duxit, vel qui eam amisit, vel quæ non habet maritũ. Cælebs autore Hieronymo dictus est, quod cælo dignam vitam agat: qualia sunt numina cælestia, quæ absq; coniuge sunt.

¶Carmen est dimetrum iambicum ex parte cacometrum; Canitur aduentus Christi tẽpore, Et facit mentionem vtriusq; aduentus, sicut in superioribus hymnis factum est.

VOx ecce clara intonat:
Obscura queq; increpat:
Pellantur eminus somnia:
Christ⁹ ab ęthere promicat.

¶Materia hui⁹ hymni est, qđ in supradicto hymno. Dictũ est sapius: q Christ⁹ venit olim a p̃re: q̃a (ecce vox).i.prædicatio Christi intonat (ecce clara vox).i.Ioannes cęlestis (intonat).i.terribiliter prędicat de nube carnis pœnitentiã (& increpat q̃q; obscura).i.oĩa vitia, vel pctã, & ideo (oĩa somnia).i.vana, et multa pctã (pellãtur eminus).i.lõge, q̃a (Christus iam pmicat).i.fulget (ab æthere).i.de cælo, vel a diuina scriptura. ANTONIVS. Christus ab æthere promicat. Legẽdũ est ab æthra, ex ratione carminis: cum præsertim æther, & æthra idem prope significant: æthra enim pro æther ponitur, vt multa. Vergi. Neq; lucidus ęthra sydera polus. Auienus in Aratro. Excelsam reserat dux Iupiter æthram. Flaccus. Iouis armiger æthra aduenit. Ennius. Flãmeam per ęthram alte feruidam ferri facem. Lucretius. Videatur surgere in æthram.

Mens iam resurgat torpida:
Quæ sorde extat saucia.
Sydus refulget iam nouũ:
Vt tollat omne noxium.

¶Et ideo (mens nostra torpida).i.pigra (resurgat).s.a vitijs: q̃ mens (extat saucia).i.manet vulnerata (sorde).i.peccato, bene dicit: q surgat mens (quia sydus).i. Christus (refulget) per spiritũ sanctũ (nouũ).i.de virgine natũ (vt tollat).i.remoueat a nobis (omne noxium) idest omne peccatum.

¶ Agnus).i.dei filius(mittitur e sursum).i.de cælis(laxare).i.cōdonare (debitum).i.originale peccatū, vel pœnas peccati (gratis).i.dono, vel sponte sua:& sine aliqua remuneratione: et ideo oēs (demus vocē cū lachrymis).i.cōfessionē pctōrū(pro indulgētia(.i.ꝑ remissione pctōrū. ¶ Bene dico demus vocem cum lachrymis(vt cum ille) scilicet agn9 fulserit)idest fulgēs aduenerit(secundo).s.aduētu,idest in iudicio:& (horror).i.pauor illius(cinxerit).i.circūdederit(mundū).i.mundanos(nos non puniat).i.non damnet (pro reatu).i.pro peccato(sed pius).i.Christus propitius nobis(nos tūc protegat)idest defendat a potestate diaboli.

E sursum agnus mittitur,
Laxare gratis debitum,
Omnes pro indulgentia
Vocē de[illegible]chrymis.

Secundo vt cum fulserit,
Mundūq; horror cinxerit,
Non pro reatu puniat,
Sed pius tunc nos ꝑtegat.

¶ Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur ad horas diurnas tempore natalis Christi. In quo duplicis ortus eius mentionem facit, in tempore a matre; æternaliter a patre.

¶ Materia huius hymni est inuocatio ad deū, vt veniat ostēdere partū virginis: sed nō ex virili semine, sed diuino spū cooperāte esse factum: et qualiter egressus est a pře: & regressus ad prēm, et qualiter est equalis přī: et loquit̃ de p̄senti, quasi de futuro. Vel possumus dicere secūdum lrām, Veni redēptor gētiū).i.ostende te illis qui in mūdo habuerūt notitiā tui, hoc est veni redēptor. O (christe redēptor gentium)gentilium, vel iudęorū(veni) in mētib9 nřis, et(ostēde partum virginis).s.Marię, et ideo (oē sclm).i.sclares(miretur).i.mirent̃, quia(talis partus decet deum) de spū scto, et Maria virgine ꝑmanente.

VEni redēptor gentium,
Ostēde partū virginis,
Miretur omne sæculum:
Talis decet partus deum.

¶ Vere talis part9 decet deum, quia non ex virili semine (sed mystico spiramine).i.secreto et scto(verbū dei).i.filius dei(factum est caro).i.homo: et(fructus ventris)Mariæ (floruit)sicut flos creuit, Vnde Maria virga est: filius eius flos.

Non ex virili semine,
Sed mystico spiramine,
Verbum dei factum caro,
Fructusq; ventris floruit.

¶ Et ecce aluus virginis)idest vēter Marię(tumescit).i.crescit: et tamen (claustra pudoris).i.virginitatis (permanent).s.integra: quia virginitas nō est violata, et(vexilla)sup

Aluus tumescit virginis:
Claustra pudoris ꝑmanent,
Vexilla virtutum micant,
Versatur in templo deus.

ple oīm

ple omniū virtutū.i.miracula (micant) .i. fulgent, vel virtutum, quarū Deus est vexillū.i.custos, & ideo (Deus versatur in tēplo) quia receptus est a Symeone, vel (versatur in templo) idest in aluo Mariæ virginis.

Procede[redacted]amo suo
Pudoris aula regia
Geminę gigas substantię,
Alacris vt currat viam.

¶Christus procedens de thalamo suo).i. de vtero virginis: quia illa fuit illi lectus castitatis.s.(de regia aula pudoris) .i. de palatio regali existens(gigas geminę substantię) .i.diuinitatis & humanitatis, quia deus est et homo. Gigas dr̄ eo: ꝙ inseparabilis & irreuocabilis ad vitam hui9 mundi occurrit nobis. Vnde Dauid. Exultauit vt gigas ad currendam viam suam.&c.(vt alacris currat viam) idest de hoc mundo transeat ad patrem.

Egressus eius a patre,
Regressus eius ad patrem,
Excursus vsq; ad inferos,
Recursus ad sedem dei.

¶Egressus eius a p̄re).s.qn̄ descēdit in vterū virginis, regressus eius ad p̄rem.s.qn̄ redijt in celū. Vn̄ Dauid. A summo cęlo egressio ei9: & occursus eius vsq; ad summū eius. Et ip̄e ait in euāgelio. Ego veni a patre in mundū, iterū relinquo mūdū, & vado ad patrē (excursus vsq; ad inferos) scilicet, qn̄ descēdit ad inferna) recursus ad sedē Dei).i.ad dexterā p̄ris.

Aequalis æterno patri:
Carnis tropheo accingere,
Infirma nostri corporis
Virtute firmans perpetim.

¶Et o tu christe(ęqualis æterno patri) scđm diuinitatē(accingere tropheo).i.victoria carnis).s.induere carnē, quia p̄ carnē triūphauit sup̄ diabolū, tu dico (firmās) .i.roborās (ppetim).i.perēni v̄tute (infirma).i. vitia, fragilitatesq; nr̄i corpis et aīę.

Præsepe iam fulget tuum,
Lumenq; nox spirat nouū,
Q d̄ nulla nox interpollet,
Fideq; iugi luceat.

¶Vere p̄cedis de thalamo, o tu christe: quia(p̄sepe tuū).i.eccl'ia(iā fulget).s.virtutibus: & nox spirat).i. emittit(nouū lumen).i.natum sine peccato (qđ lumen interpollet) .i. obscuritas hęreticorū, quia hęretici dicunt te nō accepisse carnē(interpollet).i.obscuret: & luceat lumen tuum(iugi fide).i.assidua virtute.

¶Carmen est dimetrum iambicum cacometrum. Canitur ad horas diuinas tempore natalis Christi. Facit mentionem vtriusq; ortus Christi, sicut in superiori hymno factum est.

CHriste redēptor gentium,
Ex parte patris vnice,
Solus ante principium
Natus incessabiliter.

¶Materia huius hymni est inuocatio, quā facimus ad christū, vt sicut dignatus est accip̄e carnē hūanā: et illā sibi vnire, ita p̄ces nr̄as exaudire digneť: et nos a p̄ctis liberare. O christe redēptor gētiū)vł oim, quia omnes

oēs gētes redemisti tuo sanguine,&(o tu vnice).i.o tu vnigenite(prīs) ex prē ꝓcedēs,tu dico(solus nat⁹ ineffabl'r)scđm diuinitatē.Vñ ait scriptura.Gñationē ei⁹ qs enarrabit:(ante principiū).i.āte mūdi cōstitutionē.

¶O christe(tu es lumen & splendor prīs)quia per te pr̄ innotuit mundo (tu es perennis).i.ꝑpetua spes oīm (intēde).i.exaudi ꝑces,quas famuli tui fundūt ꝑ orbē).i.ꝑ oēs gētes q̄ ꝑ vniuersū orbē orāt assidue apđ' te.

Tu lumen,[redacted]patris,
Tu spes perennis omnium
Intende,quas fundūt preces
Tui per orbem famuli.

¶Dico,ꝙ debes ad ꝑces nr̄as intēdere:quia assumpsisti hūanā carnē.O autor nrę salutis).i.redēptiōis(memēto).i.recordare ꝙ sūpseris(quōdā).i.in tēpore(formā).i.similitudinē nr̄i corporis(ex virgine illibata).i.intacta:quia ante partum,et post partū,& in partu virgo permansit.

Memento salutis autor:
Qđ' nr̄i quondam corporis
Ex illibata virgine
Nascēdo formā sumpseris.

¶Præsens dies).i.natiuitatis testatur sic:ita(currēs per anni circulū).i.per vnūquēq; annū:quia tu solus adueneris existēs salus mūdi(a sede patris).i.veniens de cælo operatus salutem in medio terræ.

Sic præsens testatur dies
Currens per anni circulum:
Quod solus a sede patris
Mundi salus adueneris.

¶Hunc).i.diē,vel autorē(cælū).i.cælestes,vel stellæ,per cælum stella,quæ apparuit Magis,i.tribus regibus,vel angeli intelliguntur:qui pastoribus cum nimio gaudio dixerunt,Gloria in excelsis deo.Et per mare tyranni:vel quia mare se præbuit calcabili ipsi Deo(terra).i.terrena potestas,vel pastores(hunc mare)quia Magi nauigio venerunt:&(omne quod in eis est).s.in celo,& in terra(laudat hunc autorem).i.Deū,vel patrē,tui aduētus,omne dico(exultans cum cantico).i.hymno.

Hunc cælū,terra hunc,mare
Hunc,omne quod in eis est,
Autorem aduentus tui
Laudat,exultans cantico.

¶Et non solum terra,& mare laudant te:sed etiam nos(quoq;).i.similiter:qui sumus redempti tuo sancto sanguine(concinimus).i.canimus(nouum hymnum)idest nouam laudem(ob diem).i.propter diem natalis tui.

Nos quoq;,qui sancto tuo
Redempti sumus sanguine,
Ob diem natalis tui
Hymnū nouū cōcinimus.

¶Carmen est,quale illud Primo dierum.Canitur ad horas diuinas tempore natalis Christi.Cōmemorat quemadmodum Christus sumpto homine natus est ex Maria virgine.Hymnus est Sedulij per ordinem alphabeti incipiēs tetrasticha ab,a vsq; ad,g,literam.

A solis

A Solis ortus cardine
Ad vsq; terræ limitem
Christū canamus principē,
Natum Maria virgine.

¶In hoc hymno agitur de incarnatione dñi,& de natiuitate: quomodo puerpera enixa est Christū: qui nō horruit stabulū, & præsepe, & sic cōtinuat superiori: dixit q cęlū, terra, mare:& oīne q̄d in eis est: laudat eum principem, & vere: quia ab ortu solis vsq; ad occasum vniuersi orbis (canit deum).i. laudat, vel aliter dico, q eius præsepe iā fulget nouo lumine: & ideo canamus ipsum natum de Maria virgine principem mundi a solis ortu vsq; ad occasum. A solis ortus cardine).i. ab origine mundi, vel (solis) scilicet ab oriente solis (vsq; ad limitem terræ).i. vsque ad occidentem (canamus).i. laudemus (Christum) Deum.s. & principem, Christū dico (natum de Maria virgine) vel (natū).i. filiū Marię virginis.

Beatus autor sæculi
Seruile corpus induit,
Vt carne carnem liberans
Ne perderet, quos condidit.

¶Bene dico, q debem9 laudare deū: quia (beatus autor).i. factor sęculi (induit).i. assumpsit (seruile corp9 (.i. formam serui,& conditor carnis nostræ: liberans carnē nostrā carne suo, quia formā hois assumēdo, carnē nrām liberauit, et quare? (ne pderet) hoies (quos cōdidit).i. creauit.

Castæ parentis viscera
Cælestis intrat gratia,
Venter puellæ baiulat
Secreta, quæ non nouerat.

¶Et vere induit: quia (grā cęlestis).i. ipse Christus (intrat viscera castæ parētis).i. matris,& sic (venter puellæ baiulat) idest portat (secreta) scilicet cælestia) quæ non nouerat) scilicet ante conceptionem.

Domus pudici pectoris
Templum repente fit Dei:
Intacta nesciens virum
Verbo concepit filium.

¶Et vere baiulat secreta, q̄ nō nouerat: q̄a (domus).i. aluus (pectoris) s. Mariæ (pudici).i. casti (fit templū Dei).i. domus Dei (repente).i. cito domus dico (intacta nesciens virū) p carnis cōmixtionē (cōcepit).i. portauit (filiū).i. Christū,& hoc (verbo operāte).i. virtute spūsancti, vel (verbo).i. post verbum, qd' Gabriel prædixerat ipsum nasciturum. Vnde dr̄. Ecce cōcipies & paries filiū.&c.

Enixa est puerpera,
Quem Gabriel p̄dixerat:
Quē matris aluo gestiens
Clausus Ioannes senserat.

¶Dico q cōcepit: et vere: q̄a (puerpera).i. Maria pariēs puerū (enixa est).i. peperit filiū (quē Gabriel p̄dixerat) s. nasciturū, qui ē Ioānes clausus (aluo m̄ris).s. Elizabeth (senserat).i. cognouerat (gestiēs).i. gaudens.

Fœno iacere pertulit,
Præsepe non abhorruit:
Paruoq; lacte pastus est:
Per quem nec ales esurit.

¶Ideo ptulit: vel patitur fœnum, et ipse puer.i. Christus (pertulit).i. passus est iacere, vel poni fœno p̄sepis, etiam (non abhorruit).i. nō refutauit, vel repudiauit (p̄sepe).i. stabulū (q;) p & (pastus est).i. nutrit9 est (paruo lacte).s. virginis (p quē).s. Christū (ales).i. nutrix Maria, a q̄ nutriebat ipse Christ9 (nō esurit).i. nō patit famē.

Additio.

Additio. (Per quē nec ales esurit) idest ipsa auis saturatur, ille nāq; dat auibus cibum iuxta illud Matthei cap. vi. Respicite volatilia cæli, quæ non serunt, neque metunt, neque cōgregant in horrea: & Pater vester cælestis pascit illa. Ales enim dicitur ab alis [redacted]lucris omne volatile, Lucretius. Alituum porro genus alis omne videmus fidere. Aliqñ ales ponit pro quacunq; re veloci: vt sagitta & alite planta. ¶ Ales præterea communis generis est: sed quotiescunq; genere fœminino dicitur ales: malum protendit augur ū. vt Horatius. Mala soluta nauis exit alite. Papinius. & te mala protinus ales, Qua redeo. Masculino autem bonū. Vergilius. fuluus Iouis ales in æthra. Iungitur quoq; genere neutro. Sidonius. Iacet hic simul alite telo, idest veloci.

Gaudet chorus cælestium,
Et angeli canunt deo,
Palamq; fit pastoribus
Pastor creator omnium.

¶ Et quia natus est (chorus) idest societas (cęlestium) .i. spirituū gaudet (& angeli) idest throni & dominationes, principatus, & potestates, & sic de cæteris (canunt Deo) scilicet gloria: & (pastor) idest creator omnium (fit palam) idest notus: & natiuitas sua fit cognita & nuntiata pastoribus iuxta turrim Abnam: iuxta quem locum pastores pro consuetudine aderant, & erat illa planicies apta pastoribus illius regionis.

¶ Carmen est, quale illud Nocte surgentes. Canitur in festo Epiphanię domini: narrat, quo pacto Magi cum tribus muneribus venerunt ab oriente quęsitum saluatorem nostrum.

NVntium vobis fero de supernis,
Natus est Christus dominator orbis
In Bethleem Iudæ, sic enim propheta
Dixerat ante.

¶ Materia hui⁹ hymni est pparatio gaudij de natiuitate christi redemptoris, & gaudium annuntiatum est nobis per angelum apparentem, & pastoribus in via dicentem. Annuntio vobis gaudium magnum. &c. Cuius natiuitatem hæc signa, & miracula secuta sunt, scilicet stella apparuit Magis quęrentibus: quæ duxit eos præuia vsque ad ipsum. In cuius natiuitate Herodes, et quilibet malus confunditur, vel doctrina mala: et perniciositas, siue malicia temporis eo nascente cessauerunt .i. idolorum cultura, & sacrificia vana, seditiones, & bella: quia in natiuitate Christi pax fuit per vniuersum orbem, et vox angeli loquentis (fero) idest affero nuntium vobis (de supernis) idest de cælo, Christus dico: dominator orbis (filius Dei) natus est (in Bethleem Iudæ) idest in ciuitate illa: quæ sorte accidit tribui Iudæ (enim) pro quia: quia propheta (dixerat) idest prophetauerat (sic) idest futurum esse ante.

Hunc canit lætus chorus angelorum:
Stella declarat: veniunt eoi
Pri[redacted]m celebrare cultũ
Mystica dona.

¶Chorus angelorum canit (hunc).s.christum chorus dico (lætus).i.exultans, & laudās deũ (stella) q̃ duxit magos.i.sapientes) declarat).i. manifestat eis saluatorem (eoi).i.orientales (principes).i.reges (veniunt celebrare).i.honorare deum.s.dignum cultum, & offerre illi (mystica dona).i.in sacrificio secreta. Mystica nāq; dicebantur, q̃ fiebant in arcanis deorum sacris.

Thus deo, myrrhã trocletẽ humando,
Bracteas regi chryseas decenti,
Dum colunt vnũ meminere trino
Tres dare terna.

¶Isti tres reges (meminere).i.in memoria habuerũt afferre tria munera.s. aurum, thus: & myrrham. Et (meminere dare).i.afferre deo thus & myrrhã (trocletem) idest rotundam. Myrrha quoq; arbor est ita dicta a loco vbi nascitur, & habet aureum colorem, et declinatur hæc trocletis. huius.tis. (humando) quia mortalis erat, & (meminere).s.deo offerre (bracteas chryseas) idest laminas aureas, quia chryseos.a.ũ.græce, idem est quod aureum latine, siue quod totum ex aureo est: chrysos enĩ aurũ interp̃tat̃ (regi decẽti).i.christo (dum colunt).i.venerantur (vnũ).s.deum, & meminere dare terna munera illi (trino).i.trinitati, quia vnum sunt pater, & filius, & spiritus sanctus.

Additio. Myrrham trochetem).i.fluentem a trocheo, siue trochazo verbo græco: qđ est curro, vel fluo. Myrrha enim fluida est: iuxta illud. Myrrha gutta & casia. &c.

Gloriã trinæ monadi canamus
Cum deo duæ genitęq; p̃li,
Flamini sc̃tõ ab vtroq; fuso
Corde fideli.

¶Gloriam canamus monadi).i.vnitati trinæ cũ deo, & spiritu sancto fuso ab vtroq;: vel (trinæ monadi).i.deo: qui est trinus in personis: & vnus in essentia, dicitur hęc monas. huius.dis, & canamus (p̃li diuæ).i. genitę a patre cũ deo patre: & non tm̃ canamus p̃ri, sed etiã (flamini).i.sp̃ũi sc̃tõ (fuso).i.p̃deũti ab vtroq;.

¶Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur in festo Epiphaniæ, hoc est apparitionis dñi; & narrat queadmodũ Magi stella duce venerunt in Bethleem. præterea miraculum in nuptijs factum, Hymnus Sedulij per ordinem alphabeti continens tetrastica ab .h. litera vsq; .n. sed intermisit .k. & .m. literas.

Hostis herodes impie
Christũ venire qd times?
Non arripit mortalia,
Qui regna dat cælestia.

¶Materia hui9 hymni est cõclamatio, quam facimus cõtra Herodem: qui audita natiuitate christi amittere regnũ timuit, ideoq; multos pueros interfecit. Intentio autoris est tractare de tribus miraculis die Epiphaniæ

phaniæ factis.s.de Magorum apparitione:de aqua in vinum conuersa, et de Christi baptismate. Et nota ꝙ hymnus iste continuatur superiori, ita dixit:ꝙ Christus natus est,et pertulit iacere fœno.Vnde Herodes de natiuitate eius iratus occidit multos pueros,timens ne amitteret regnum: sed non deberet,quia ille qui rex est regum, et dñs dñantium, non venit vt ei regnum afferret:sed vt totum mundum in tanto crimine inuolutũ a peccatis liberaret. O impie Herodes hostis(quid) idest cur times venire Christum:ipse non arripit mortalia,qui regna dat cælestia.

¶Magi ibant).s.q̃situm christũ, et adorare eum(seq̃ntes stellã p̃uiam) .i.p̃cedentẽ:quã viderant,et(requirunt lumen).i. Christum (lumine) .i.stella,et(fatentur deum munere) scilicet thure,auro,et myrrha.

Ibant magi(quam viderant)
Stellam sequentes preuiã,
Lumen requirunt lumine,
Deum fatentur munere.

¶Cælestis agn9).i.Christ9(attigit) .i.suscepit (lauacra) .i. baptismum (puri gurgitis).i.iordanis,et sustulit a nobis abluẽdo nos ꝑ baptismũ (pctã q̃ nõ detulit).i.q̃ secũ nõ portauit,qa imunis erat, et absꝗ pctõ.

Lauacri puri gurgitis
Cælestis agnus attigit:
Peccata, quę non detulit,
Nos abluendo sustulit.

¶Et ideo dico nouum).i.inauditũ genus potẽtię(hydrię rubescunt(.i. flauescũt.s.aq̃ intromissæ, ponit enĩ continens ꝑ contento, et (vnda).i. aqua (iussa fundere vinũ mutauit originem).i.naturã precepto Dei.

Nouum genus potentiæ:
Aquæ rubescunt hydriæ:
Vinumꝗ iussa fundere:
Mutauit vnda originem.

¶Carmen est omni lege carminis solutum.Canitur ad horas vespertinas in festo diuæ Mariæ. Cuius patrocinium atꝗ fauorem multipliciter nobis imploramus.

¶Materia huius hymni est salutatio ab angelo facta,sic dicente. Aue gratia plena dominus tecum, quæ virtute altissimi obumbrata fuit, et solo verbo concepit. Intendit etiã autor ipsam Mariam inuocare,vt nomen Euæ,per quam mors intrauit,mutet:vt et soluat vincula peccatorũ, et præstet nobis vitam æternam a cunctis reatibus absolutis.Hinc etiam laudare nos hortatur,et glorificare hunc diem propter hoc, ꝙ euasimus de domo diaboli,& venimus potius per fidem & gratiam Dei ad ipsam, & dicitur hoc per simile:& facit comparationem. Sicut enim stella præstat ducatum nautis,vt veniant ad portum: ita ducatu virginis Mariæ veniemus ad portum,idest ad Christum. (O stella maris)idest mundi(aue)idest salue:o (alma) idest sancta mater Dei atque aue(semper) idest æternaliter(virgo) quia ante partum,& in partu,& post partum, o (porta felix cęli aue)idest salue.

AVe maris stella,
Dei mater alma,
Atꝗ semper virgo,
Felix cæli porta.

Etq uia

Sumens illud aue
Gabrielis ore,
Fu[illegible]pace:
Mutans nomen Euæ.

¶Et quia tu es (sumens illud aue).i. salutatiōem, q̄ fert ab ore Gabrielis (fūda nos in pace).i.æterna beatitudine: tu dico (mutās nomen Euę).s. in aue.i.maledictionē Euæ: in vitam æternam.i.in tuam benedictionem.

Solue vincla reis:
Profer lumen cæcis,
Mala nostra pelle:
Bona cuncta posce:

¶Et quia tu es virgo, facta es stella maris, et quia tu mutasti nomē Euę .i.maledictionē Euæ delesti, & dedisti nobis benedictionē, et cōfudisti mortē, & dedisti nobis vitā ꝑpetuam, ideo (solue vincula).i.ligamēta peccati hūani (reis).i.peccatoribus, & (ꝓfer).i.tribue (lumē cęcis).i.infidelibus: et (pelle).i.abijce a nobis mala nostra: et (posce).i.postula a filio tuo cuncta bona.

Monstra te esse matrem:
Sumat per te præces;
Qui pro nobis natus
Tulit esse tuus.

¶(Mōstra te esse mrēm).s. ostende te placādo filiū tuum: et filius tuus sumat ꝑces tuas per te: filius dico ille (qui tulit) idest sustinuit (esse tuus natus pro nobis) vt nos saluaret.

Virgo singularis
Inter omnes mitis
Nos culpis solutos,
Mites fac, & castos,

¶Et quia sustinuit esse filius tuus, ideo o (virgo singularis) quia nulla similis est tibi, quia post partum virgo, in partu virgo, et ante partū (mitis inter oēs) alias mulieres: & o virgo castitatis mr̄, fac nos solutos a culpis, et (fac nos mites.i.mansuetos (et castos).s.in corpore et anima fac nos mundos.

Vitam præsta puram:
Iter para tutum:
Vt videntes Iesum
Semper collętemur.

¶Et quia mr̄ es castitatis et suauitatis: o virgo (p̄sta).i.dona vitā purā nobis: et (para).i.tribue: iter tutū (vt vidētes Iesum).i.filiū tuum (semꝑ collętemur).i.gaudeam9 i eo .s.in p̄senti ei laudes ꝑsoluētes, et in futuro eum plenius et perfectius cognoscentes, et gaudeamus, et exultemus cum domino nostro filio tuo.

Sit laus deo patri:
Summo Christo decus,
Spiritui sancto
Trinus honor vnus. Amen.

¶Et q̄a descēdit dn̄s nr̄ in vterū virginis, ideo (laus).i. gl'ia sit deo pr̄i (decus).i.honor (sit summo Christo) excelso: et spūi scō) sit honor trin9) ꝓpter trinitatē ꝑsonarum: et (vn9) ꝓpter vnitatē essentię, vl' (vn9 honor sit trin9.) ANTO. q̄d si legas trib9.i.pr̄i. et filio, et spūi scō. amē.

¶ Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur ad horas nocturnas in diebus festis diuę Marię, Cuius laudibus annumerat, quod Deum genuit, & in lucem effudit.

Quem

¶ Intentio huius hymni est, ꝙ autor vult ostendere hoc: qđ ꝓphetæ de Christo nũtiauerũt, in genitrice dei Maria esse completum: ostendit similiter: qualiter claustrum Marię baiulat Christum. Et nota ꝙ De⁹ fecit hoiem, et posuit eum in paradiso terrestri, & ꝑcepit ei ne comederet de ligno vitæ, i. de pomo, quod erat in medio paradisi, sed diabolo suadẽte Euæ: & Eua postmodum Adã similiter suadente, ambo comedentes: & sic diabolo placẽtes: mortaliter peccauerũt, & post pc̃m̃ tantæ corruptionis de paradiso statim a dño eiecti: se nudos esse cognouerũt. Vidẽs ergo De⁹, ꝙ aliter nõ posset redimere genus humanũ, nisi per fœminã: in vterum virginis filiũ suũ destinauit, & incarnari voluit: per quẽ sumus redempti, & a pc̃õ liberati. Vnde grates reddere tenemur. Dictum est superius, ꝙ maris stella Maria est mater Dei, & etiã quẽ cælum, et terra capere non poterãt: tñ claustrum Mariæ eum baiulat. Construe (claustrũ) .i. venter beate Mariæ (baiulat) illum Deum: quẽ (regentẽ trinã machinam) mundi. s. cælum, terram, mare: vel (machinã) .i. aĩæ concupiscibilitatem, rationabilitatẽ, sensualitatẽ (quem) .s. Christum (terra) .i. boni (põthus) .i. mali (æthera) .i. cælestes (colunt) .i. honorant (adorant) idest cõmendant (prædicant) idest nuntiãt.

Q Vẽ terra, põth⁹, æthera
Colũt, adorãt, ꝓdicant
Trinã reg[redacted]nam,
Claustrum Mariæ baiulat.

¶ Dico ꝙ cęlũ) idest cęlestes (terra) idest terreni: & oĩa cęlestia siue terrestria (laudãt) .i. adorant illũ, quẽ cælum et terra capere nõ poterãt, et vere quia (viscera puellæ) .i. beatæ Mariæ (perfusa) .i. repleta (grã cęli) .i. rore cęlesti (gestãt) Christũ (cui) .s. Christo (luna) .i. variatio lunę (sol) in cursu suo (& oĩa deseruiũt) .i. famulãtur (per tempora) .i. tẽporaliter.

Cui luna, sol, & omnia
Deseruiunt per tempora,
Perfusa cæli gratia
Gestant puellæ viscera.

¶ Et quia tulit Christũ: possum⁹ dicere: ꝙ est (btã mater munere) .i. donis filij (sub arca) .i. circũdatiõe: & secreto (vẽtris cui⁹) .s. mřis (supn⁹ artifex) .i. cælestis creator clausus est, ille dico (cõtinẽs mũdũ) .i. vniuersitatẽ oĩm rerum (pugillo. idest in dispositione.

Beata mater munere,
Cuius supernus artifex
Mundũ pugillo cõtinens
Vẽtris sub arca clausus est.

¶ Et qa supn⁹ artifex clausus est sub pectore virginis Marię, possum⁹ dicere: ꝙ virgo Maria sit (btã nuntio cęli .i. angelica salutatiõe Maria dico (fœcũda) .i. fertilis spũ sc̃tõ (ꝑ aluũ cui⁹) .s. Marię (fusus est) .i. missus: & natus est de virgine Maria (desideratus) a iudęis: & gẽtib⁹) .s. chr̃us.

Beata cæli nuntio,
Fœcunda sancto spiritu,
Desideratus gentibus
Cuius per aluum fusus est.

¶ Carmẽ est, quale illud Primo dierũ. Canit̃ ad laudes matutinas dieb⁹ festis diuæ Marię. Eius laudi attribuit, ꝙ Deũ lactauit, & per eam recepimus, quod per Euam amisimus.

Materia

O Gloriosa domina
Excelsa supra sidera,
Qui te creauit prouide
Lactasti sacro vbere.

¶Materia huius hymni est: ꝙ Maria peperit saluatorem, & quia Deꝰ contulit ei tantam grām: ꝙ peperit saluatorē, facit autor apostrophā.i. conuersionem sermonis: quia Deus contulit ei tantam gratiam: ꝙ peperit saluatorem, conuertit sermonem suum ad ipsam ostendendo eam esse gloriosam, dicens. O gloriosa dña excelsa supra sydera (idest, o sponsa dñi Maria) excelsa idest (alta supra sydera).i.in summo cælo: vbi nō est aliqua vis ventorum (tu lactasti sacro vbere) illum (qui te creauit prouide) idest sua sapientia. ¶ANTO. O gloriosa dña, legendū est fœmina: non dña: non solum ex ratione carminis: sed etiam ex lectiōe antiqua: vt in prædicta præfatione annotatur. IDEM. Lactasti sacro vbere. Legendum quoq; est. Tu lactas sacro vbere ex eadem ratione carminis.

Quod Eua tristis abstulit:
Tu reddis almo germine:
Intrent vt astra flebiles:
Cæli fenestra facta es.

¶Tu reddis) idest restituis (almo germine). i. sancto filio tuo illud. s. paradisum (quod Eua tristis) idest misera (abstulit). s. a nobis, & (es facta fenestra cæli).i. Christi) vt flebiles) idest flentes peccata sua (intrent astra) idest cælos.

Tu regis alti ianua:
Et porta lucis fulgida.
Vitam datā per virginem:
Gentes redēptæ plaudite.

¶Dico: ꝙ homines flentes sua peccata intrent cælos, & vere: quia (facta es ianua).i. ostium alti Regis) fulgida porta).i. splendida) lucis).i. Christi & o (gentes redemptæ. s. a Chr̄o (plaudite) idest gaudete (vitā esse datam per virginem) scilicet Mariam virginem Dei matrem.

¶Carmen est, quale illud Nocte surgentes. Canitur in festo hypopantes hoc est Præsentatioois siue Purificationis diuæ Marię. Cuius auxilium atq; fauorem implorat,

QVod chorus vatū venerandus olim
Spiritu sancto cecinit repletus:
In Dei factum genitrice constat.
Esse Maria.

¶In hoc hymno agit autor de Natiuitate Christi: & qualiter debet esse completū id in Maria: quod ꝓphetæ nuntiauerunt: quod concepit: & peperit filium: & Simeon gauisus suscepit eum in templo. Dicimus ergo quod prophetæ senserunt de Aduentu, & de Natiuitate Christi. Esaias eñ dicit. In medio duū animaliū cognosceris.i. inter Bouem, & Asinū & alibi. Egredietur virga de radice iesse. Et Abacuc sentiens de Christo similiter ait. In medium duū animaliū. &c. Multi ꝓphetæ annūtiauerūt:

& prophetauerũt de Christo, hoc totũ completum est in Maria, quia natus: baptizatus: crucifixus: & in templo præsentatus: & a iusto Simeone: & ab Anna vidua susceptus, vnde a personis illis: quæ dño obuiauerũt: dictũ est festum illud: in quo hymnus iste cantatur, hypapante dñi. i. obuiatio. Construe. Quod chorus vatum). i. exercitus prophetarum: scilicet Dauid & aliorum, chorus dico venerandus (cecinit). i. prophetauit (olim repletus). i. adimpletus spiritu sancto (constat). i. manifestũ est (esse factum). i. completum in Maria genitrice Dei.

¶ Et vere cõstat esse factũ quia. s. btã virgo (gessit dñm). i. Chrm deũ cæli et terræ: et (virgo). i. Maria (pepit). s. illũ (quẽ gessit) vel cõcepit). i. portauit (atq;) pro & (meruit inuiolata manere). i. mansit incorrupta post partum.

Hęc deũ cæli dominumq; terræ
Virgo; quẽ gessit, pepitq; ṽgo,
Atq; postpartũ meruit manere
Inuiolata:

¶ (Quẽ). s. chrm (Simeõ iust9 & senex). i. Simeõ annos9 sacerdos (sumpsit). i. suscepit (in vlnis). i. in brachijs suis (in domo). i. intẽplo dñi) gauisus). i. læt9 (videre suo ꝓprio lumine, qđ optauit). s. chrm (qđ optauit) ꝑ multa tpa: vel si text9 habeat (ob hoc optatũ ꝓprio videre lumine Chrm) Cõstrue sic, ob hoc ergo ꝙ videret ꝓprio lũine. s. ocl'is carnalib9 chrm optatũ: quẽ diuanteq; moreret: videre desiderauit.

Quẽ senex iustus Simeõ ĩ vlnis
In domo sumpsit dñi gauisus
Hoc, qđ optauit ꝓprio videre
Lumine Christum.

¶ O tu) genitrix). i. mr (ęterni regis). s. chri: q caret principio & fine (petim9 te, faueto). i. cõcede (votis). i. pcib9 (pcantũ). i. famulorũ (libẽs). i. libẽter (q;) ꝓ & (tu renitẽs). i. splẽdens (petisti) i. accepisti vel accessisti (clara regna olympi celsi). i. alti cęli; vel sic: et (clara & renitens petisti). i. accepisti regna cæli olympi.

Tu libẽs votis petimus p̃cantum:
Regis æterni genitrix faueto,
Clara, quæ celsi renitens olympi
Regna petisti.

¶ Dec9 et ptãs sit deo nr̃o (ꝑpes salus) vł laus. i. perpetua gł'a sit illi: & (pennis honor). s. sit illi. i. deo nr̃o (q residet ĩ summa arce poli). i. in altitudine cæli (trin9) in ꝑsonis: & (vn9) in substãtia.

Sit deo nostro decus & potestas:
Sit & laus ꝑpes, sit honor pẽnis:
Qui poli summa residet in arce:
Trinus & vnus.

¶ Carmẽ est asclepiadeũ: cõstans spõdeo, duobus coriambis & pyrrhichio: sed deficit vna syllaba: quia catalecticon est. Canitur in transitu beatæ Mariæ.

¶ Materia hui9 hymni ẽ duplex cõmẽdatio ipsi9 Marię tã a gñe: q; a meritis. Cõmẽdatio a gñe ẽ: qa ipsa ẽ de regia stirpe. s. Dauid. Cõmẽdatio a meritis ẽ: qa ipsa

O Quã gł'ifica luce coruscans
Stirpis Dauidicę regia ꝓles
Sublimis residẽs virgo Maria
Supra cæligenas ætheris oẽs.

ipsa peperit chr̄m saluatorē nr̄m. Canit̄ hymnus iste in trāsitu beatę Mariæ: qualiter trāsiuit de hoc mundo ad prēm, vel si mauis dicere: qualiter in assumptiōe spūs eā assumpsit. Verū assumpta fuerit cū corpore, an sine corpore dubitat̄. Sed meli⁹ est: vt eā credam⁹ assumptā cū corpore. O regia ꝓles stirpis Dauidicę, o Maria q̄ es ram⁹ ipsi⁹ Dauid. Ipse em̄ fuit q̄rcus a qua rami ꝓcedūt: & tu es ramus, & stirps, & ꝓles: q̄ ponunt̄ pro eodē, sed nō idē significāt, est em̄ ꝓles qd' aliūde habet initiū. Stirps idē est, qꝫ trūc⁹, a quo ram⁹ velut a prē filius ꝓcedit. O quā) .i. quātū (glorifica luce) .i. gl'iosa (coruscās) .i. splēdida parens, o virgo Maria tu dico (sublimis) .i. in sublimi .s. cælo, tu es (residēs) .i. sedens (supra oēs ætheris cęlige nas) .i. sup̱ oēs āgelos gēitos i cęlo, quia in cęlo fuerūt creati angeli a deo.

Tu cū virgineo mater honore
Angelorū dn̄o pectoris aulam
Sacris visceribus casta parasti:
Natus hinc de⁹ ex corp̱e christ⁹.

¶ O Maria mr̄ (cū virgineo honore (hoc ē existēs mr̄ & virgo: tu virgo inquā casta, parasti aulā pectoris tui dn̄o: & quia parasti viscera tā mūdata, ideo (hinc) .i. ex illis visceribus (natus est Chr̄s Deus) .i. dignat⁹ est nasci (corpore) .i. quantum ad corpus, quia humanitatem sumpsit in te.

Quē cūct⁹ venerās orbis adorat:
Cui nūc rite genu flectit̄ omne,
A quo nos petimus te veniente
Abiectis tenebris gaudia lucis.

¶ Quē cūct⁹ venerās orbis adorat) .i. quē oēs hoīes venerant̄ & adorant (cui) .i. ad honorē cuius (oē genu flectit̄) .i. oēs flectūt genua (a quo) .s. chr̄o (nos petim⁹ te veniēte) .i. intercedēte) gaudia lucis ęternę abiectis tenebris) .i. peccatis remotis a nobis.

Hoc largire pater luminis omnis
Natū per ꝓprium flamine sacro,
Qui tecū nitida viuit in æthra
Regnās ac moderās scl'a cūcta.

¶ Sup̱⁹ fecit autor apostrophā ad beatā Mariā: sed ī hoc loco ad patrē: vt ipse dignet̄ nobis dare q̄ p̄dicta sunt dicēs. O pr̄ luminis oīs) .i. origo & factor toti⁹ claritatis (largire nobis hoc) .s. gaudiū, largire inquā (per ꝓpriū natū) .i. amore filij tui, & (sacro flamine) .i. amore spūssancti, qui chr̄s viuit tecū (in nitida) .i. mūda (ęthra) .i. in cælo (regnās ac moderās scl'a cūcta) .i. oēs gētes existētes in hoc sæculo.

¶ Carmen est omni lege carminis solutum. Canitur in festo beatæ virginis Agathæ.

MArtyris ecce dies Agathæ
Virginis emicat eximiæ:
Qua Christus eam sibi sociat:
Et diadema duplex decorat,

¶ Prudēti⁹, qui hūc hymnū in honorē beatę Agathę cōposuit: laudat deū, qui tātā cōstātiā contulit scę Agathę virgini) Ecce) .i. videte dies Agathę martyris (eximię) .i. magnę virginis (emicat) .i. valde splendet (qua) .s. die (Christus sociat) .i. coniungit eam sibi, vel accedere facit ad se (& duplex diadema) .i. duplex corona .s. martyrij & castitatis (decorat) .i. honorat eam.

¶Decēs).i.nobilis stirpe fuit:et pro genie(elegās specie).i.decus conueniens & pulchra facie (sed magis).s.pulchra (actibus atq; fide) idest operib9 fidei:illa dico (reputās nil) pro nihilo ducēs(terrea)idest terrena(prospera)idest terrenorum prosperitatem: &(ligans) idest retinens (sibi corde)idest mente(iussa)idest præcepta Dei.

Stirpe decens: elegans specie:
Sed magis actib9 atq; fide,
Terrea psperā nil reputās:
Iussa Dei sibi corde ligans,

¶Hæc).s.Agatha(fortior viris trucibus) idest crudelibus (exposuit sua membra)idest dedit(flagris).i.verberibus & flagellis: mammilla torta a carnificibus(docet).i.manifestat(patulo)idest aperte(q̄)idest quantum ipsa Agatha (fuit valido pectore).i.forti mente & corpore,

Fortior hæc trucibusq; viris
Exposuit sua mēbra flagris
Pectore q̄ fuit valido (lo.
Torta mām̄illa docet patu-

¶Cui).s.Agathæ(carcer erat deliciæ).i.pro delitijs vel loco deliciarū (pastor Petrus recreat).i. consolat (hanc ouem).i. Agatham : & (inde gauisa).i.læta (& magis flagrās).s.amore Dei(cucurrit).i.sustinuit cūcta flagella(ouans).i.gaudens.

Deliciæ cui carcer erat,
Pastor ouē petr9 hāc recreat,
Inde gauisa magisq; flagrās
Cūcta flagella cucurrit ouās,

¶Aethnica turba).i.gentilis vel pagana:q̄ iuxta æthnam habitauit(fugiens rogum) i.cōbustionē (ipsa).s.turba(meretur opem huius)idest meruit auxiliū ipsi9 Agathæ Deus ergo(premat magis)idest restringat(venerem) idest luxuriam (his).i.omnibus(quos titulus).i.honor vel signum fidei (decorat) idest honorat. Et nota q̄ quodam tempore æthna cepit comburere totam ciuitatē Cathenensiū, & ideo pagani venerunt ad sepulchrum sanctæ Agathæ: & acceperunt velū & proiecerunt in ignē : & statim ignis extinctus est. ¶ANTO. Cathenensium imo catanensium a Catana ciuitate Siciliæ, sic enim per.a.in secunda ponitur a Strabone & Ptolemæo. Et quomodo sit condita. Strabo.lib.vi.in descriptione Siciliæ narrat, dicens. Cumq; Catana Naxiorum sit ędificium: Hieron tyrannus habitatores alios induxit: Aetnamq; appellauit: sed post illius obitum redeuntes Catanenses: vrbem recuperauerunt.&c. Et ab eadem Catana ciuitate Catanei populi Siciliæ dicti sunt.

Aethnica turba rogū fugiēs:
Huius & ipsa meret opem:
Quos fidei titulus decorat:
His venerē magis premat,

¶Tu stella (renidens) idest splēdēs (polo)idest in cælo(quasi sponsa) scilicet Christi (supplica domino pro miseris) idest pro nobis peccatoribus(vt faciat coli).i.celebrari (sua festa sic vt faueat) idest det auxiliū celebrantibus se.

Iam renidēs quasi spōsa polo
Pro miseris supplica dn̄o:
Sic tua festa coli faciat:
Se celebrantibus vt faueat.

¶Gloria

Gloria cum patre sit genito,
Spiritui proinde sacro,
Qui deus vnus est oīpotens:
Hācmēoꝝ faciat mēorē. amē

¶Gloria & laus sit genito).i.filio & cū prē, & spū(sacro).i.sctō, pinde qui deus vnus est omnipotens, faciat (hāc) .s. agathā(memorē memorum).s.suorum & nrorum, qui eius festum, & memoriam celebramus: meminerit, & nos adiuuet suis precibus. Amen.

¶Carmen est, quale illud Nocte surgentes: sed cacometrum. Canitur in festo sancti Benedicti abbatis.

CHriste sctōꝝ dec⁹, atqꝫ virt⁹,
Vita, et forma, via, lux, et sal⁹
Supplicū vota pariterqꝫ hymnū
Suscipe clæmens.

¶In hoc hymno agit autor de vita, et habitu scti Bndicti: et de miraculis ei⁹.s. de capisterio, immo scaphisterio: fracto in pueritia sua sanato: et de puero a latice tracto. Intēdit rogare deum: qui est vita et lux oīm fidelium: vt nra vota suscipiat, et nra pctā expellat, et fauorē suū tribuat: et grām suā cōcedat meritis scti Bndicti. O chre: tu(decus).i.honor (atqꝫ virtus sctōrū) quia per te virtuosi sunt, & (vita) quia per te viuunt (et forma) quia te imitari debēt, vnde dixisti. Ego sum via, veritas, et vita (via) quia per te eunt ad patrem, et (lux) quia per te illuminantur (et salus) quia per te salui facti sunt, et tu qui talis es (o clæmēs).i.o misericors (suscipe vota supplicum).i. supplicantium (qꝫ) pro et, pariter hymnum.

Qui tuū dudum bndictum ad te
Attrahēs, mire segregasti mūdo
Vt pbra mūdi reprobare discēs,
Te sequeretur.

¶Qui attrahēs dudum).i. olim tuum Bndictū ad te, et virtuosa opa segregasti (mire).i. mirabiliter (mundo).i. a mūdo, et quare? (vt discens reprobare).i. cōtrahere, vel spernere (pbra mūdi).i. pctā mūdi, et iniquitates, et seqretur te, quia tu dixisti. Qui sequit me: nō ambulat in tenebris, sed habebit lumē vitę, et mic: dicit Dñs.

Cuius deuotum animum pueri
Gratia præstans fidei valere:
Qua valens mira pcib⁹ peregit
Mente fideli.

¶Deuotū animū).i. religiosum (cuius pueri).i. Bndicti (grā fidei) de qua plen⁹ erat sctūs Bndict⁹ (pstās valere).s. posse (qua).s. grā fidei (valēs).i. Benedictus (pegit mira).i. miracula, q̄ i dialogorū libro pnt inueniri (pcib⁹ et mēte fideli).i. firma fide.

Dehinc extēdēs pedē in remotis:
Ardua scādens, cruciari malens:
Corporis artus iuuenilis ardens:
Casto in amore.

¶Dehinc).i. deīde (extēdēs pedē in remotis).s. locis.i. eremo (malēs).i. magis volens (cruciari).s. qꝫ fouere art⁹ iuuenilis corporis: & quare? quia erat ardēs casto amore Dei (scandens).i. ascendens (ardua).i. celsa.

¶Oēs resonemus).i. ꝑsoluamus (gl̄iam).i.laudē pr̄i:&(o alme) .i.sancte spūs(compar).i.ęqualis (vtriusq;).s.pr̄is & filij,tu dico vn9 de9 oī tpe sæcli resonem9) .i.ꝑsoluamus gl̄iam(semp).i.in oī tpe(tibi).i.ad honorē tui.

Gloriā patri resonemus omnes,
Et tibi compar vtriusq; semper
Spiritus alme deus vnus omni
Tempore sæcli.

¶Cōstrue(imbuit) docuit vł īpleuit(posthinc).i.deīde(hoīes btōs).i.bonos,vł bn̄dictos(regulis arctis).i.strictis(retūdi) .i.refrenare aīos supbos,et docuit (subdere colla).i.mētē sēp iugo (dn̄i poloꝝ).i.ꝑceptis dn̄i celoꝝ.

Imbuit posthinc homines beatos:
Regulis arctis animos retundi,
Et iugo semper domini polorū
Subdere colla.

¶Ex quib9).s.sctis,sanct9 Maurus fuit(sedul9).i.assiduus(minister)s.scti Bn̄dicti(obseqns).i. obediēs(pr̄i).i.Bn̄dicto(traxit puerū).s.mersum,pueꝝ,dico(retractū gurgite fontis lactice).i. ex aqua æquoris(leuatū).i.existētē super planiciem aquæ.

Ex q̄b9 Maur9 sedul9 minister
Obsequens Patri latice leuatū:
Gurgite fontis puerū retractū:
Aequore traxit.

¶O chr̄e p̄camur veniā meritis eius scti Bn̄dicti(vt arceas).i.repellas a nob̄ irā:& tribuas fauorē).i.auxiliū,p̄stās gr̄am v̄tutū, et veniā pctōꝝ nob̄.(Tu dico) mitis).i.suauis respiciēdo ad oēs.

Huius o christe meritis p̄camur:
Vt arceas iram: tribuas fauorē,
Gratiam p̄stans veniāq; nobis:
Mitis ad omnes.

¶O alme deus).i.sctē(rector).i. gubernator(oramus).i.depcamur(p̄be).s.nob̄:vt fides nr̄a resistat vitijs:atq; ministra studijs virtutū pectore puro.Gl̄ia pr̄i.

Præbe oramus de9 alme rector,
Vt fides nostra vitijs resistat:
Atq; virtutum studijs ministra
pectore puro.

¶Carmen est dimetrum iambicum cacometrum. Canitur in quadragesimali ieiunio, quod est tempus ad pœnitentiam peccatorum aptissimum.

¶In hoc hymno rogat autor Deū: vt in hoc tempore tribuat nobis cor pœnitens: & quos longanimitate pietas expectauit: sua benignitate ad se cōuertat. O chr̄e sol iustitię).i. splendor pietatis(tenebræ noctis) .i.peccata nostræ mentis.s.cæcitas (eat).i.recedat(nunc).i.in hoc tempore(& lux virtutum redeat).i.virtutes bonorum operum in nobis redeant.i.reuertantur.

IAm christe sol iustitię
Noctis recedant tenebræ:
Nunc mentis eat cæcitas:
Virtutum & lux redeat.

Da tempus

Da tempus acceptabile:
Et pœnitens cor tribue:
Ne noxios transeat hoc:
Quod benigne prærogas.

¶Da tẽpus acceptabile) .i.cõgruũ ad pœnitentiã:qđ ante passionem.s. in veteri testamẽto nõ erat,qa oculus ꝓ oclo,& dẽs ꝓ dẽte dabať:modo autẽ non sic,& tribue nobis cor pœnitens,vt non transeat.i. nõ reddat nos noxios(hoc).i.propter hoc(quod prærogas) .i. interpellas deũ patrem pro nobis(benigne).i.misericorditer.

Quiddamq̃ pœnitentiæ
Da ferre licet grandium
Maiori tuo munere:
Quod demptio fit criminũ.

¶O christe (da quiddã) .i. paululũ pœnitẽtię(ferre).i.agere nob̃(qđ) .i.ꝓpter quã pœnitẽtiã (dẽptio).i. ablutio criminũ fit,& hoc(tuo munere,maiori criminibus)quia delet crimina(licet)ꝑ quãuis (grandiũ) idest magnorum peccatorum.

Dies venit,dies tua:
In qua reflorent omnia:
Lætemur in hac,vt tuam
Per hanc reducti gratiam.

¶Vere debes dare pœnitentiã:quia tua dies iudicij,vel paschalis festiuitas venit,quia nos sum9 in quos fines scloꝝ deuenerũt(dies).s.paschalis(venit)idest accedit: dies dico illa(in qua).s.die(oĩa).s.mẽtes hoĩm (reflorent).i.micãt virtutib9, ideo lætemur in hac die(vt)pro sicut(reducti sumus) .i. redempti (per hanc tuam gratiam)idest gratis:& redemisti nos,& saluasti.

Te rerum vniuersitas
Clæmens adoret trinitas:
Et nos noui per veniam
Nouum canamus cãticum.

¶Et ideo(clemẽs trinitas)in personis,& vnitas ĩ essentia (vniuersitas rerum).i.vniuersa res adoret te(& nos facti noui ꝑ veniã).i.ꝑ tuã gratiã)canam9 cãticũ nouũ) .i.iubilęũ: quod mẽte,nec ore potest exprimi.

Præsta beata trinitas:
Concede simplex vnitas:
Vt fructuosa sint tuis.
Ieiuniorũ munera. Amen.

¶O bẽa trinitas.s.trin9 de9 ĩ ꝑsonis & (p̃sta).i.dona(o simplex vnitas) .s.substãtia)cõcede).i.iube (vt munera ieiuniorũ nr̃orũ sint fructuosa).i.fruct9 bonorũ ferẽtia (tuis)fidelib9 ieiunãtibus .i. vt ieiunia nr̃a sint acceptabilia, & tibi placentia.

¶ Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur a principio quadragesimalis ieiunij.

AVdi benigne conditor
Nostras p̃ces cũ fletibus
In hoc sacro ieiunio
Fusas quadragenario.

¶Materia hui9 hymni ẽ cõmẽdatio ieiunij:& hortať nos ieiunare,et deo seruire:et ĩ hoc tpe ieiunij ĩ orõnib9 plusq̃ ĩ alijs dieb9 insistere, vt ĩ die iudicij habeam9 vitã ęternã. O benigne cõditor).i.creator oĩm rerũ:audi p̃ces nr̃as cũ fletib9:p̃ces dico(fusas in hoc sacro ieiunio: quadragenario).i.in numero quadraginta dierũ,in quib9 digne ieiunare debemus.

¶Et quia fundimus preces (o alme scrutator) .i. inquisitor oīm cordiū nostrorū: bene dico scrutator, quia (tu scis): i. cognoscis infirma viriū (exhibe) .i. ostende, vel da gratiam remissiōis tuæ (reuersis ad te) idest pœnitentibus.

Scrutator alme cordium,
Infirma tu scis virium:
Ad te reuersus exhibe
Remissionis gratiam.

¶Benedixi reuersis: quia peccauimus multū (quidē) .i. certe (sed parce) .i. condona cōfitētibus pctā (& cōfer) .i. tribue (medelā lāguidis) .i. medicinā pctōribus (ad laudem tui noīs) .i. ad hoc: vt nomē tuū laudet.

Multum quidem peccauimꝰ,
Sed parce confitentibus;
Ad laudem tui nominis
Confer medelā languidis.

¶Et cōferendo medicinā (dona conteri) .i. minui (per abstinentiā) .s. comestiōis (corpus) .s. nostrum extra (sic vt mens sobria) .i. abstinēs, vel modesta (ieiunet prorsus) .i. omnino (a labe) .i. a putredine (criminū) idest peccatorum.

Sic corpus extra conteri,
Dona per abstinentiam:
Ieiunet vt mens sobria
A labe prorsus criminum.

¶In hoc hymno hortat̄ nos autor: vt ab omni peccato abstineamus, & rogemus deum cum lachrymis, & precibus: vt ipse remittat peccata nostra nobis: & nos mundet ab omni vitio .i. pctō, quibus .s. pctis: offendimꝰ deū cōtra nos (corde) .i. vana cogitatione (verbis) .i. iniquis sermonibus, & turpiloquijs (operibus) idest prauis, & illicitis actibus.

Ecce tempus idoneum;
Medicina peccaminum,
Quibus deum offendimus
Corde, verbis, operibus.

¶Dico, q̄ verbo & ope deū offendimus (qui) .s. Deus existēs (pius & propitius) idest misericors (pepercit nobis hactenus) .i. hucusque: ne secundum mala nostra nos pariter cum nr̄is iniquitatibus pderet: sed ita pepercit, vt mediante paterno auxilio ad ipsum veniamus: & amodo in bonis operibus perseueremus.

Qui pius & propitius,
Nobis pepercit hactenus,
Ne nos cū nostris perderet
Tantis iniquitatibus.

¶Et quia pepercit nobis misericorditer (placemus) .i. placatum nobis faciamus (hunc) .s. Deum, & quomodo? (cum ieiunijs) idest cum abstinentia cibi & potus: & (cum p̄cibus) .i. orationibus assiduis: quia ipse ait. Petite & accipietis. et alibi. Amen dico vobis: quicquid orantes petitis, credite: & fiet vobis: & cum lachrymis compunctionis (& cum multis bonis alijs placemus eū deuotissime) .i. cum magna deuotione.

Hunc igitur ieiunijs,
Cum p̄cibus, & lachrymis,
Multisq; bonis alijs
Placemus deuotissime.

Vt nos a cunctis sordibus
Purgans, ornet virtutibus,
Angelicis & cœtibus,
Nos iungat in cęlestibus.

¶Dixit: q; placem⁹ eũ deuotissime: vt ipse (purgãs nos a cũctis sordibus) .i.peccatis, ornet virtutibus: & faciat nos perseuerare in eis (& iũgat nos in cælestibus) .i.in regno cælorum (angelicis cœtibus) .i.societatibus angelorum.

Sit benedictus genitor,
Eiusq; vnigenitus,
Cum spiritu paracleto
In sempiterna sæcula. Amẽ.

¶Genitor) idest deus pater sit benedictus (q;) pro & (eius vnigenitus) idest Christus, qui est fili⁹ vnicus eius (sit benedictus cum spiritu paracleto) idest consolatore in sempiterna sęcula.

CLarum decus ieiunij
Monstratur orbi cęlitus:
Quod christ⁹ autor omniũ
Cibis ditauit abstinens.

¶In hoc hymno hortat̃ nos, & admonet autor ieiuniũ, humilitatem, autoritatẽq; habere a chr̃o: & efficaciã: & vt antiq patres Moyses & Helias cõsecuti sunt vitã æternã, ita & nos cõsequamur. Cõstrue, clarũ dec⁹ ieiunij) .i.cõmẽdabile ieiuniũ (monstrat̃) .i.datur (cælitus). i.a cælo (orbi) .i.mundo: qđ ieiuniũ chr̃us autor oĩm rerũ: abstinẽs a cibis (ditauit) .i.sanctificauit: vel (autor) .i.factor oĩm rerum: ditauit ieiunium.

Hoc Moyses charus deo,
Legisq; lator factus est,
Hoc Heliam per aëra
Curru leuauit igneo.

¶Hoc) .i.ex hoc ieiunio (Moyses char⁹ deo) .i.dei amic⁹ est, cui data ẽ lex ĩ tabulis lapideis (& fact⁹ ẽ legislator) .i.dator legis: qa ipse dedit nobis legẽ, quã a deo acceperat: & (hoc) .s.ieiuniũ. Heliã leuauit ĩ curru igneo p aëra) .i.per aërẽ ad cęlũ, qa trãsgress⁹ iordanẽ cũ socio suo Helisęo, dimisso pallio rapt⁹ est curru igneo in cęlũ: post Helisęus reuersus: percussit Iordanẽ cum pallio: & aqua recessit: & transiuit sicco vestigio.

Hoc Daniel mysteria
Victor leonum viderat,
Per hoc amicus intimus
Sponsi Ioannes claruit.

¶Hoc) .i.ex hoc ieiunio. Daniel viderat mysteria: & hoc cognouerat p spm̃ sctm̃ (victor) .i.supator leonũ, & (per hoc) .s.sctm̃ ieiuniũ (Ioanes amic⁹ ĩtim⁹ spõsi) .i.christi fidelissim⁹ (claruit) .i.clarus factus est.

Hęc nos sequi dona deus
Exempla parsimonię,
Tu robur auge mentium,
Dans spiritale gaudium.

¶Et qa isti facti sunt sancti, vel beati. O deus dona) .s.nobis: vt nos possim⁹ (hęc sequi p exẽpla) .s.eorũ (parsimoniæ) .i.abstinẽtię cibi & pot⁹: & (tu auge robur) .i.fortitudinem mentium: dans spiritale gaudium.

Præsta pater per filium,
Præsta per almũ spiritum,
Cum his per æuum triplici
Vnus deus cognomine.

¶O pr̃ p̃sta nob hęc .s. q̃ supra oraui m⁹ (p filium) .i.amore filij, &) p almũ) .i.spm̃ sctm̃, tu dico existẽs vn⁹ De⁹) p ęuũ) .i.in ęternũ cũ his .s.filio, et spũ paracleto triplici cognomine.

¶ Carmen est, quale illud Primo dierum, Canitur a principio quadragesimalis ieiunij. Commemorata iunij ratione, multipliciter dei misericordiã, atq; peccatorum veniam implorat.

Ex more docti mystico
Seruemus hoc ieiuniũ.
Deno dierum circulo
Ductum quater notissimo.

¶ Materia huius hymni est cõmendatio ieiunij, et hortat̃ nos ieiunare: et deo seruire hoc tp̃e ieiunij in orõnibus, & bonis opibus plusq̃ alijs dieb9, vt inde habeam9 vitã ęternã. O fratres (seruem9 hoc ieiunium) in quo modo sumus.s. caste, & honeste, nos (docti).i. instructi (ex more).i. ex consuetudine (mystico).i. figurato: ieiunium dico (ductũ notissimo circulo).i. reuolutiõe (quater deno dierum).i. per quadraginta dies, vel ducto).s. circulo.

Lex & prophetæ primitus
Hoc prætulerũt: postmodũ
Christus sacrauit omnium
Rex, atq; factor temporum.

¶ Lex data p Moysen: & ppheta.s. Helias: & alij p̃tulerũt hoc ieiuniũ: & christ9 sacrauit illud (postmodum).i. postea, quia per quadraginta dies donãs nobis exẽplũ: vt tp̃e ieiunij valeamus redimere totius anni deperdita tp̃a per opera nostra praua: ieiunando per quadraginta dies a malis abstinendo. Et bñ debemus ieiunare, quia pphetæ ieiunauerunt, & christ9 rex, & factor oĩm cõsecrauit illud ieiunium.

Vtamur ergo parcius
Verbis, cibis, & potibus:
Somno, iocis, & arctius
Perstemus in custodia.

¶ Et quia pphetæ, & postea chr̃us cõsecrauit hoc ieiunium (vtamur) ergo parcius).i. temperantius: q̃ in alijs dieb9 (verbis).s. malis (& cibis & potibus).i. a superfluitate comestiõis, & ebrietate abstineamus, quia mediãte crapula in pc̃tis labimur, et vẽter mero ęstuãs de facili spumescit in libidinẽ, et nõ solũ in istis vtamur parcius, sed etiã (iocis).s. illicitis: & (somno).i. dormitione: & (arctius).i. strictius (perstem9).i. perseueremus in custodia aĩę nr̃ę.

Vitemus autem pessima:
Quæ subruũt mẽtes vagas,
Nullumq; demus callido
Hosti locum tyrannidis.

¶ Dico, q̃ relictis vitijs pstemus in custodia virtutũ, & vitem9).i. abijciamus a nobis (pessima).i. pc̃tã, vel praua opera (q̃ subruũt mẽtes vagas).i. aggrauãt (q;), p & (non demus vllũ locũ).i. vllã causam nocendi (tyrãnidis).i. peccati, vel crudelitatis (callido hosti).i. diabolo.

Dicamus omnes cernui,
Clamemus atq; singuli,
Ploremus ante iudicem:
Flectamus iram vindicem.

¶ In hoc hymno hortat̃ nos autor vt rogemus deũ p̃cibus, & lachrymis, vt ipse auertat a nobis suam irã, & remittat nobis delicta nr̃a. Nos (omnes cernui) idest inclinati, et humiles (dicamus).i. confiteamus.s.

peccata

pctã nostra(& singuli).i.quilibet nostrũ(clamemus).i.vociferemur ꝓ venia:& ploremus).i.defleamus.s.pctã nostra(ante iudicẽ).i. Christũ,qui est futurus iudex,iudicare viuos & mortuos, & sæculum per ignem, & quā dico,q clamemus.s.vt (flectamus irā vindicẽ).i. iracundiã vindicantem,& vindictam accipientem de commissis peccatis.

Nostris malis offendimus
Tuam deus clementiam,
Effunde nobis desuper
Remissor indulgentiam,

¶ O deus nos (offendimus).i. irritauimus(tuam clementiã).i.tuã benignitatem(nr̃is malis).i.carnalibus operibus,& quia tu pius & misericors es,& dixisti: Nolo mortem peccatorũ,sed vitã:& cõuertaĩ, & viuant per cordis cõpunctionem. O (remissor).i.cõdonator delictorũ(effunde).i.emitte nobis (desuper) id est de superno solio(indulgentiam).s.peccatorum.

Memento,quesumus,tui
Licet caduci plasmatis:
Ne des honorẽ nominis
Tui,precamur,alteri.

¶ Et mittere debes de cęlo nobis veniam,quia nos redemisti sanguine tuo, & ideo memento. O domine, quia tui sum9 redẽpti (licet) ꝓ quāuis (caduci plasmatis).i.fragilis naturæ, quia de limo terræ: & precamur te dñe(ne tu des).i.permittas (alteri).i.inimico humani generis(honorẽ nominis tui)sed nobis, quia nomine tuo christiani vocati sumus.

Laxa malum, quod gessimus,
Auge bonũ,qđ poscimus:
Placere,quo tandem tibi
Possimus hic,& perpetim.

¶ Et quia alter non debet occupare honorẽ tui noĩs,rogamus te(laxa).i.dimitte nobis(malũ).i.peccatum (qđ gessim9).i.qđ male perpetrauimus:& (auge).i.augmẽta: bonum quod poscim9 a te(quo),pvt(possimus).i.valeamus (placere tibi tandem).i.hic in præsenti.i.in conspectu tuo(& perpetim).i.pereniter.

¶ Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur in quadragesimali ieiunio a dñica in passiõe. Cõmemorata christi passiõe, crucẽ maximis laudibus ꝓsequitur.

Vexilla regis prodeunt.
Fulget crucis mysteriũ,
Quo carne carnis conditor
Suspensus est patibulo.

¶ Materia hui9 hymni est talis,vt dicit btũs Ambrosi9. Passio dñi venit: et quia venit, debemus de passione aliquid agere. Et quia debemus de passione aliquid dicere, ergo dicamus Vexilla regis. Vexilla dñi sunt ista. Baptismus: de quo ipse Dicit. Nisi quis renatus fuerit.&c. Itẽ vexilla sunt corpus et sanguis eius. Vñ ipse dicit. Nisi mãducaueritis carnem filij hois.&c. Cõstrue(Vexilla).i.signa (regis).i.christi(prodeunt).i. apparẽt (mysteriũ).i.sacrificiũ.s.passio Chr̃i crucis fulget(mysteriũ)quia expugnauit diabolum:quo mysterio(conditor).i.creator carnis: suspensus est patibulo.et hoc(carne)id est pro humano genere,vel in carne sua propria.

Ego dixi

¶Ego dixi: quod chrūs suspensus est in patibulo.i.cruce,& ideo chrūs immolata est hostia, vel talis est lr̄a.s. in ara crucis (grā redēptiōis) .i.saluatio hūani gnīs (tendēs) .i.extendēs (manus).s.suas in cruce,& tendens (vestigia) sanguinis ipsius, et p hoc notatur: quod sanguis fluxerat per totū corp9 ipsius, tendēs dico (viscera) nūerabilia, quia in tātum fuit extēsus chrūs in cruce, quod oīa mēbra ipsi9 poterāt nūerari (confixa) .i.pforata clauis. Claui em̄ sunt positi in manib9 suis et pedib9, et lācea in latere: & inde exiuit sanguis & aqua. Exinde dico manauit sanguis redēptionis, et aqua baptismatis, ex quibus nos christiani regeneramur in fonte & in sacro baptismate.

Confixa, clauis viscera
Tendens manus vestigia,
Redemptionis grati[a]
Hic immolata est hostia.

¶Ecce mysterium crucis fulget per totum mundū, quia per crucem habemus altare: per corpus Chr̄i hostiam, per sanguinem vinum: et per sudorem aquam, ex quibus sacrificium facimus singulariter, quia ex immolatione crucis sibi fit altare, & ideo per crucem habemus altare: in quo sacrificamus (quo) .i.in quo patibulo (vulneratus insuper) scilicet super clauos (mucrone) .i.acumine (lanceæ diræ) .i.crudelis: & ad quid? ad hoc scilicet (vt nos lauaret crimine) .i.a peccato (vnda) .i.aqua (manauit) .i.perfluxit cum sanguine.

Quo vulneratus insuper
Mucrone diræ lanceæ,
Vt nos lauaret crimine
Manauit vnda sanguine.

¶Et eo tēpore perpetrata sunt: quæ scripta sunt de Chro per pphetas. Vnde ipse sumens acetū in cruce cū spongia, dixit. Consummatum est. (quæ Dauid concinit) .i.prophetauit) fideli carmine) .s. in Psalterio, sunt impleta ista (dicendo nationibus) .i.gentibus diuersis (Deus regnauit a ligno) .i. a passione surrexit.

Impleta sunt, quæ concinit
Dauid fidelis carmine,
Dicendo nationibus
Regnauit a ligno deus.

¶Et quia pependit in cruce possumus pferre vocem admiratiōis. O quantū fuit ornata (arbor decora) .i.pulchra (fulgida) .i.splendida (ornata) .i.decora (purpura regis) .i. purpureis mēbris chr̄i, arbor dico, (electra tāgere) i.sustinere tā scā mēbra (digno stipite) .i.scō trunco.

Arbor decora, fulgida,
Ornata regis purpura,
Electa digno stipite
Tam sancta mēbra tāgere.

¶Vere beata fuit arbor, vel crux, in qua (pependit precium sęculi) idest mundi.s.Christus (brachijs) .i.cornibus (cuius.s.crucis (pciū sęculi.). generis humani pepēdit, arbor dico (statera) .i.libra corporis Christi (tulit pdam tartaris) nam descendens dn̄s de cruce ad tartara: nullum de suis ibi reliquit. In hoc loco sermo dirigitur ad crucem.

Beata cuius brachijs
Precium pependit sæculi:
Statera facta corporis
Prædamque tulit tartaris.

Et quia

O crux aue ſpes vnica,
Hoc paſſionis tempore
Auge pii iuſtitiam;
Reiſq; dona veniam,

¶Et qa es ſtatera facta. O crux aue) ideſt ſalue, tu dico vnica ſpes nr̄a (auge).i. multiplica (iuſtitiā pijs) ideſt pietatē habentibus hoc tēpore paſſionis. &(dona veniam).i.remiſſionem peccatorum (reis) ideſt ipſis peccatoribus.

Te ſumma Deus trinitas
Collaudet omnis ſpiritus:
Quos p crucis myſterium
Salua: rege per ſcl'a. Amen,

¶Et quia nos redemiſti tuo ſanguine: ideo O ſumma trinitas de9 oīpotens oīs ſpūs collaudet te:&(quos).ſ.hoīes(per myſteriū crucis).i. per paſſionem(ſaluas).i.liberas:rege p ſæcula cuncta, Amen.

¶Carmen eſt ſapphicum trochaicum conſtans trocheis in locis imparibus: in locis vero paribus trocheo vel ſpōdeo, Eſt catalecticum; ideſt vna ſyllaba deficiens: Canitur in quadrageſimali ieiunio a dn̄ica in paſſione. Narrat quemadmodum pro redēptione generis humani Chriſtus natus, atq; paſſus eſt.

PAnge lingua glorioſi prælium certaminis,
Et ſuper crucis trophæum dic triumphum nobilem,
Qualiter redemptor orbis immolatus vicerit,

¶Hymnus iſte continuat̄ ſuperiori, dixerat em̄: q dn̄s poſitus fuit in cruce,& latus eius perforatū:& ſic dep̄camur eū q ſicut mortuus eſt.i.ſicut corpus: qd̄ aſſumpſit in virgine:& in cruce mortificari paſſus eſt p nr̄a redemptiōe:& ad inferna deſcēdit: cū diabolo pugnauit:& eū ſuperauit, ſic faciat nos vincere cūcta nobis aduerſantia.ſ.diabolū, mūdū,& cōcupiſcentiā eius:& domeſticū inimicū.ſ.carnē: de qua dicit. Quāto familiaris eſt peſtis: tāto perículoſior, O lingua pāge).i.manifeſta(p̄liū certaminis gl'ioſi).i.victoriā: quā Chriſtus obtinuit moriēdo ſcd̄m carnē: qn̄ vicit mortē morte ſua. Vnde ipſe ait. O mors, ero mors tua. &c.(& ſuper trophæū).ſ.de victoria crucis(dic triūphū nobilem)de inimicis fugatis (qualiter redēptor).i.liberator(orbis).i.totius mūdi, immolatus in ara crucis(vicerit).i.vicit diabolū. Et nota, q ante paſſionē Chriſti diabolus duas manus.i.duas poteſtates.ſ.in corpe, et anima hoīs habuit, qa quoſdā in corpe,& in aīa, quoſdā tm̄ in aīa poſt mortē trahebat ad ſe. Sed modo poſt paſſionē vnam habet.ſ.de duabus poteſtatibus amiſit vnam.

De parentis protoplauſti fraude facta cōdolens:
Quando pomi noxialis morte morſu corruit:
Ipſe lignū tunc notauit; dāna ligni vt ſolueret,

¶ In hoc loco apoſtrophat ſe autor, ſi aliqs forte diceret: quare fuit immolatus

molatus rñdeo sic,quia cõdoluit de deceptione primi parentis.s. Adæ, Christus cõdolens de facta fraude parẽtis nr̃i Adæ(protoplasti) .i.primo formati(qñ corruit primus parens morte).i.in mortẽ:& (hoc morsu vetiti pomi noxialis).i.nociui(ipse Christus tunc notauit).i.preordinando significauit lignum suæ crucis(vt solueret) .i.recuperaret (damna ligni).s.quæ venerant per lignum:idest pomum vetitum.

¶Bñ dico:ꝙ christus tunc notauit lignũ,vt solueret dãna ligni:qa nullo alio modo poteram9 recupari,

Hoc opus nostræ salutis ordo depoposcerat:
Multiformis proditoris ars vt artẽ falleret:
Et medelam ferret inde:hostis vnde læserat.

& hoc aggredit̃ dicere,Ordo salutis nr̃ę depoposcerat hoc op9).s. vt de9 carnẽ sumeret:& patibulũ crucis subiret:& p lignũ dãna ligni soluerent̃ (vt ars).i.de9:q est artifex oĩm rerũ(falleret) .i.destrueret (artẽ m̃ltifor mis ꝓditoris).i.diaboli,& christ9 (ferret medelã).i.salutẽ oĩm gentium (inde).i.ex illa re.s.a ligno(vnde).i.de quo ligno(hostis).i.diabol9 (læserat(.i. nocuerat.

¶Ergo qñ).i.post quã(plenitudo tẽporis).i. qñ vltima ætas venit.i. vt deus sacrificaret filiũ(cõditor orbis).i.christ9 natus(missus ab arce p̃ris) .s.in mũdũ (atq; fact9 caro) vel carnalis(ꝓdijt).i.exijt de vẽtre virginali.Et nota: ꝙ sicut flos sine macula pulcher & olens ac suauis nascitur: ita Christus sine semine & sine crimine de vtero virginis Mariæ prodijt.

Quãdo venit ergo sacri plenitudo temporis,
Missus est ab arce p̃ris natus orbis conditor,
Atq; ventre virginali caro factus prodijt.

¶Infans).i.Chr̃s (posit9 inter arcta).i.angusta p̃sepia(vagit).i.plãgit.Et nota:ꝙ vagire est ꝓprium puerorũ:V̓go Maria mr̃ sua alligat mẽbra sua inuoluta pãnis (& fascia) .i.vittella splenio,siue lemnisco cingit pedes,manus & crura stricta.

Vagit infans inter arcta positus præsepia:
Mẽbra pãnis inuoluta virgo mater alligat:
Et manus:pedesq; crura stricta cingit fascia.

¶Gl̃ia & honor Deo sit vsq;quo imo vsquequaq; idest semper(altissimo) idest æqualiter p̃ri & filio(inclyto).i.gl̃ioso(paracleto).i.spiritui sancto(sit laus & gl̃ia(similiter æqualis gloria coæterna maiestas: & tribus personis & vni deo: cui laus & potestas est per æterna secula.Amen.

Gloria & honor deo vsquequo altissimo
Vna patri filioq; inclyto paracleto:
Cui laus est & potestas p eterna secula. Amẽ.

¶Carmen est,simile superiori. Canitur tempore ieiunij dñica in passione.Cõmemorata christi passiõe cõuertit se ad laudes crucis,in qua passus est.

Lustra

Lustra sex, qui iam peracta tempus implens corporis,
Se volente natus ad hoc passioni deditus.
Agnus in cruce leuatur immolandus stipite.

¶Nota, q lustrũ dr̃ spaciũ q̃nq̃ anorũ: & dr̃ a lustrãdo: eo q Romani lustrabãt p spaciũ q̃nq̃ annorũ totã Romã, & nos sĩr p quinq̃ ętates debemus lustrare totã Romã. s. sanctã ecclesiã vincẽtẽ inimicos. Hymnus iste sic cõtinuat. Christ9 carnaliter erat triginta annorũ cũ esset dedit9 passioni. Lustra sex &c. Et nota, q accusatiui vel ablatiui possũt ibi legi. Ablatiui sic legunt. Christ9 (qui est implẽs tẽpus) .i. ętatẽ (corpis). s. humani sex lustris iã peractis, & textus põt hr̃e. Lustris sex iã pactis. Frequẽtius tñ est vt accusatiui ibi legant sic Christ9 (qui est implẽs tẽpus) .i. ętatẽ: corpis hũani. s. p sex lustra iã pacta natus (se volẽte). i. spõte nat9 (ad hoc) vt pateret (agnus). i. Chr̃s sine macula dedit9 passiõi (leuat in cruce) a Iudęis (immolãdus). i. sacrificãdus (stipite). i. ligno. ANTO. Agnus in cruce leuat, imo Agnus in crucis leuatur, & est ordo. Agn9 leuat immolandus in stipite crucis & hoc ex ratione carminis & oratiõis cõtextu: neq̃ legi potest sex lustris; quia non staret versus.

Hic acetum, fel, arundo, sputa, claui, lancea
Mite corpus perforatur, sanguis vnda profluit,
Terra, pontus, astra, mundus, quo lauantur flumine.

¶Hic). i. in cruce dederũt ei (fel & acetũ) vel fel mixtũ aceto (& arundo) .i. calam9 tradit ei in signũ derisiõis p sceptro: & pter hęc (sputa) adhibita sunt ei: (corp9 mite). i. suaue (pforat) clauis: & lãcea: & inde (sanguis & vnda). i. aqua (pfluit). i. exiuit de corpore ei9 (quo flumine). i. p qua sanguinis effusiõe (terra). i. humiles (põtus). i. fluctuãtes vitio (astra). i. iusti (& mũdus). i. mũdani (lauant). i. purgantur. Per aquã debemus intelligere baptismũ: p sanguinẽ chrisma: et dicũt quidã: q angeli boni purgati sunt de labe: quã habuerũt de illis, q ceciderũt: vt lucifer & sui complices: & ideo dicit astra.

Crux fidelis inter omnes arbor vna nobilis,
Nulla sylua talẽ pfert fronde, flore, germine.
Dulce lignũ, dulces clauos, dulce põd9 sustinet.

¶Et qa redemit nos in cruce leuat9: oẽs debem9 clamare. O (crux fidelis inter oẽs vna). i. sola (nobilis) qa nulla sylua pfert talẽ arborẽ (frõde). i. protectiõe (flore). i. decore (germine). i. fructu vel radice: vel (flore). i. Chr̃o: qui vocat9 est flos a pphetis: quia sicut flos pcedit sine fœditate vł aliqua putredine: ita chr̃s ex utero virginis pcessit sine aliquo pctõ (dulce) lignũ). s. crucis fuit illud, qđ sustinet dulces clauos, qb9 chr̃s affix9 est, et (dulce) quoq̃ lignũ illud est: qđ sustinet (dulce pondus). i. Christum.

Flecte ramos arbor alta: tensa laxa viscera:
Et rigor lẽtescat ille, quẽ dedit natiuitas:
Vt supni mẽbra regis miti tendas stipite.

¶Et pciũ mũdi pependit in te, ideo. O arbor alta flecte). i. hũilia ramos). i. brachia crucis

cis:&(laxa).i.relaxa viscera Chrī(tēsa).i.extēsa in te:&(ille rigor).i.duritia(letēscat).i.molescat, quem.s.rigorē (Natiuitas).i.natura dedit tibi (vt tēdas stipite).i.in cruce(mitti).i.humili (mēbra supni regis).i.Chrī.

Sola digna tu fuisti ferre sæcli precium.
Atq; portū preparare nauta mundo naufrago,
Quē sacer cruor perunxit fusus agni corpore,

¶ Tu sola fuisti digna, ferre p̄cium sæcli).i.sustinere illū:qui fuit appreciatus triginta argēteis: atq; præparare portū (quasi nauta mūdo naufraugo) idest periclitanti.i.omnibus periclitantibus (quem(mūdum(sacer cruor) idest sanctus sanguis (perunxit) idest mundauit. ille sanguis dico:(fusus corpore agni,) idest Christi: qui tāquam agnus ductus,est ad occisionem.

¶ Metrū est iābicū, autor Ambrosus. Cātat̄ tpe paschali.

CHorus nouæ Hierusalē
Noua melos dulcedine
Promat colens cum sobrijs
Paschale festum gaudijs.

¶ Materia huius hymni est inuitare nos ad laudem festi Paschalis cū militauerimus contra diabolum, dicit enim, chorus nouæ. &c. Notandum est, q primo vocabatur illa ciuitas Iebus: secundo Iebusalem, tertio, Salem, quarto Hiebusalem, per quod significatur multiplex hominis status, Iebus enim interpretatur conculcamen, & hoc est quando aliquis in adolescentia inconsus efficitur. Iebusalem interpretatur pax, conculcationis, & hoc est: quando aliquis habitat: & delectatur in prædictis. Salem interpretatur pax: hoc est, quando aliquis reuersus est a vitijs. Ierusalem interpretatur visio pacis, & hoc est, quādo aliquis fruetur cælesti gaudio. Vnde hoc nomē Ierusalē quatuor modis accipitur ad lrām. Ierusalē est illa ciuitas Palestinæ. Anagogice, Ierusalē est ecclesia triūphās.s.chorus cælestis priæ. In hoc loco accipit̄ sic (Chorus nouæ Ierusalē).i. nouæ animæ.s.cuiuslibet hoīs bn̄ innouati & purgati a vitijs (p̄mat noua dulcedine).i.dulce melos. Melos dicit̄ a meli: qa sicut mel fit ex diuersis generib9 rerū, Ita & melos est: qđ fit ex diuersis notulis vocū: vn̄ Cātate dn̄o cāticū nouū. Mel dr̄ a miscēdo, Vn̄ p̄hibebat̄ in lege: q nemo in sacrificio poneret mel: sed semp sal. Mel em̄ fit ex diuersis gn̄rībus rerū. Homo nō debet eē diuersus, sed vniformis in bono. Vn̄ vinū & sicerā nō bibit, etiā sumit̄ hic vinū in mala significatiōe. Vinū fit ex vno gn̄e rerū. illi bibūt, q tale quid faciūt semp: qđ nulli sit rep̄hēsibile. Sicera fit ex diuersis gn̄ib9 rerū: quę duo mixta vnū corrūpit aliud, vt de ceruisia, aut granū corrūpit aquā, aut aqua granū. Ille ergo bibit sicerā: qui facit aliquid: qđ videt de gn̄e bonorū: cū nō sit, chor9 dico (colēs festū Paschale: cū gaudijs sobrijs) qđ cōuenit ad corp9. Vnde Sobrie iuste, & pie viuam9 in hoc sc̄lo, iuste, quo ad proximū. pie, quo ad Deum. sobrie: quo ad nosmetipsos.

Quo Christus inuictus leo
Dracone surgens obruto
Dum voce viua personat,
A morte functos excitat.

¶ Quo).s.festo Paschali (Chr̄us inuictus leo) vt narrat phisiolog9, sicut leo rugitu suo resuscitat catulū post triduū, ita pater filiū, quare dictus est leo, ille dico (surgens dracone).i.diabolo (obruto).i.lapso: imo

terra

terra obuoluto, cõculcato, & in tenebris ꝓfligato (dum viua voce persoznat) vt genus viperarum. Vnde docuit vos fugere a vẽtura ira, vel generaliter põt legi de angelis: qui viua voce resuscitabũt mortuos ad iudicium (excita cunctos a morte) secundũ primã lr̃am (a morte) .i. a mortali peccato, secundũ alteram iram (a morte) qua omnis homo habebit.

Quam deuorat improbis,
Prædam refudit tartarus,
Captiuitate libera
Iesum sequuntur agmina.

Ipsum canendo supplices
Regem precemur milites,
Vt in suo clarissimo
Nos ordinet palatio.

Per sæcla mentis nescia
Patri supremo gloria
Honorq; sit & filio:
Et spiritui paracleto. Amen.

¶ Ipse .s. deus refudit) retrofudit vl' reddidit ꝑdã: quã (tartarus) .i. infernus (improbus) .i. insatiabilis (deuorarat) .i. ad se traxerat: captiuitate libera agmina) .s. aĩę sc̃tõrũ sequunt̃ te Iesum: vñ illð quocũq; ꝑgis. &c.
¶ Nos supplices) .i. humiles (ꝑcemur ipsum regẽ) .i. Christũ, nos dico milites: ꝑcemur inquã, Chr̃m cũ ꝑce & laudib9 (vt ordinet nos in suo clarissimo palatio) .i. in cælo inter sc̃tõs. Vnde in Euãgelio. In domo patris mei mansiones multæ sunt.
¶ Gl'ia sit pr̃i supremo) .i. excelso (ꝑ sęcla) .i. ꝑ scl'a, & ẽ ibi sincopa, gl'ia dico (nescia mente) cõprehensibilis possibilitate humana. Vñ Deus regnauit in ęternũ & vltra (& honor sit ei) .s. patri cum filio & spiritui paracleto, idest aduocato. Amen.

¶ Carmẽ est dimetrum iambicũ cacometrum. Canit̃ tpe Paschali resurrectiõis. Cõmemorat bñficia, quæ ex Christi passione, atq; resurrectione accepimus.

Rex æterne domine
Rerum creator omniũ:
Qui es & ante sęcula
Semper cum patre filius:

¶ Omnes isti hymni habent vnam materiam & vnam intentionem: quia de passione Christi & de resurrectione tractant, ostendit eñ: q̃ sicut mortuus est propter delicta nostra, sic & resurrexit propter iustitiam & iustificationem nostram: et contulit nobis verum Pascha .i. transitum de terra ad cælum: de inferno ad paradisum. Item rogat: vt sua resurrectio sit nostra redemptio: & in Paschali tempore vel gaudio idest in die iudicij defendat nos a periculo mortis, idest a damnatione. Vel materia huius hymni est: vt Deum deprecemur: vt sicut ille plasmauit Adam: & accepit corporis eius formam: vt nos redimeret a potestate diaboli: & iungeret nos Deo patri: ita liberet nos ab omni delicto in hoc Paschali gaudio. (O domine æterne rex: quia in omni tempore es rex regum, tu dico (creator omnium) scilicet rerum: (& qui semper es filius cum patre ante sęcula) idest ante mundi construꝯctionem.

Qui mundi in primordio
Adam plasmasti hominem:
Cui tuæ imagini
Vultum dedisti similem,

Quem diabolus deceperat
Hostis humani generis:
Cuius tu formam corporis
Assumere dignatus es:

Vt hominem redimeres,
Quē ante iā plasmaueras,
Et nos deo coniungeres
Per carnis contubernium,

Quem editum ex virgine
Pauescit omnis anima;
Per quem & nos resurgere
Deuota mente credimus,

Qui nobis per baptismum
Donasti indulgentiam:
Qui tenebamur vinculis
Ligati conscientiæ.

Qui crucem propter hominē
Suscipere dignatus es:
Dedisti tuum sanguinem
Nostræ salutis precium.

Quęsumus autor omnium
In hoc paschali gaudio,
Ab omni mortis impetu
Tuum defende populum

¶Qui plasmasti).i.formasti de nihilo (hoīem Adā) in primordio).i. in principio mūdi(cui).i. Adæ(dedisti vultū similē).i. mentē similē per rationē (tuæ imagini) .i.tuæ formæ. Vnde in Genesi. Formauit Deus hominē ad similitudinē suam.

¶Quē) Adā.s.diabol9(hostis).i.insidiator humani gn̄is,vel (hostis)qa nos i Adā deceperat:ideo tu formā Adæ(dignat9 es assumere) vt sic in humana forma nos redimeres (cui9) .s.Adæ,dignatus es assumere corporis formam.

¶Dico, dignatus es formā serui tui accipere ad hoc:vt redimeres hominē.s. Adā: & alios: quē hominē iā ante plasmaueras,& nos redimēdo cōiungeres deo prī(p cōtuberniū) .i.p vnionē vl' p habitaculū:vl' p cōiunctionē (carnis).i.humanitatis.

¶Quē editū).i.natū ex virgine Maria(oīs aīa).i.spūs rationalis (pauescit).i.miratr(per quē credimus resurgere nos)dum veneris iudicare viuos & mortuos deuota mente.

¶O tu Christe: qui donasti nobis) .s.omnib9 credētibus pie,& qui(donasti indulgentiā) originalis pcti.i. remissionē per baptismum:qui tenebamur ligati vinculis conscientiæ.

¶Qui dignat9 es suscipere crucē).i. passionē crucis propter hominē(& dedisti tuū sanguinē preciū nostræ salutis) quia cum sanguine tuo emisti nos & redemisti.

¶Et qa tot & tāta fecisti:& nos a morte liberasti,ideo (o autor oīum rerū quęsumus).i.rogamus te(in hoc paschali gaudio).i.in tua resurrectione:(defende).i. ptege ppl'm tuū a morte ęterna iā redēptum (ab omni mortis impetu) id est ab omni periculo:ne denuo in mortem corruamus.

¶Carmen est dimetrum iambicum cacometrum.Canitur tempore Paschalis resurrectionis. Commemoratis ijs: quæ in resurrectione Christi contingerunt: petit corda nostra ab illo possideri.

Aurora

AVrora lucis rutilat:
Cœlū laudibus intonat.
Mundus exultans iubilat:
Gemens infernus vlulat.

¶Materia huius hymni est laudare deū: & extirpare vitia: & adhærere virtutibus. Et nota, ꝙ ecclia dr̄ aurora: quia sicut aurora expellit tenebras: ita ecclia pœnit9 extirpat vitia & peccata. Aurora dr̄: quia Chr̄s resurrexit, cœlestes creaturæ intonāt laudibus: & hoies exultātes laudāt: & diabolus vlulat & gemit. Expone ergo sic. Aurora lucis rutilat).i. quādo aurora pullulat: & incipit diescere (cœlū).i. cœlestis creatura (intonat).i. resonat laudibus (mūd9 exultās iubilat).i. hoies credētes in deū cātant: et (infern9 gemēs).i. diabol9 (vlulat).i. plāgit: quia dolet in amissiōe eorum: quos tenebat mortuos.s. Adā & alios: quos secūdeus traxit ad requiem.

Cum rex ille fortissimus
Mortis confractis viribus
Pede conculcans tartara
Soluit a pœna miseros.

¶Dico, ꝙ cœlum tunc intonat laudibus (cū rex ille fortissim9).i. Christ9 (cōculcans pede).i. ptāte sua (tartara).i. diabolum (soluit).i. liberauit (miseros) hoies a pœna diaboli, et hoc (cōfractis virib9 mortis).i. diaboli.

Ille, qui clausus lapide
Custoditur sub milite,
Triumphās pompa nobili
Victor surgit de funere.

¶Vere fractis viribus mortis.i. diaboli: soluit a pœna miseros homines: qa (ille clausus lapide).i. monumento (custodit̄).i. vigilat̄ (sub milite).i. sub militibus, singulare ꝓ plurali per sinecdochē, q (triūphās).i. vincēs (pōpa nobili).i. victoria: quia tunc animas ab inferis extraxit (surgit).i. se sursum erigit (de funere).i. de morte (victor).i. triumphator.

Solutis iam gemitibus
Et inferni doloribus;
Quod surrexit dominus
Resplendēs, clamat angel9.

¶Accipe de prędicto versu. Christus erat victor (solutis iā gemitibus: & inferni doloribus angel9 resplēdēs).i. valde nitēs (clamat) dicens mulieribus. Ite dicite discipulis eius, & Petro: quia surrexit dominus.

Tristes erant Apostoli
De nece sui domini:
Quē pœna mortis crudeli
Serui damnarant impij.

¶Ita dixerunt angeli mulieribus: (quia Apostoli erāt tristes de nece).i. de morte (sui dn̄i) quē dn̄m (serui impij).i. Iudęi) dānarant) idest dānauerant: crudeli pœna mortis.

Sermone blando angelus
Prædixit mulieribus,
In Gelilæam dominus
Videndus est quam ocyus.

¶Et quia Apl'i erant tristes de nece sui dn̄i: ideo (āgel9 p̄dixit mulierib9 blādo sermōe: dn̄s vidēd9 ē ī Galilęa).s. a vobis (quā ocyus).i. subito.

Illæ dum pergunt concitæ,
Apostolis hoc dicere,
Videntes eum viuere,
Osculantur pedes domini.

¶Illæ mulieres dū pergūt cōcitæ).i. solicite, dicere hoc Apl'is (vidētes eū viuere (.i. Chr̄m) osculant̄ pedes domini) idest locum vbi perfoderant eum perfidi Iudæi.

Quo agnito discipuli
In Galilæam propere
Pergunt videre faciem
Desideratam domini:

Claro Paschali gaudio
Sol mundo nitet radio:
Cum Christũ iam apostoli
Visu cernunt corporeo,

Ostensa sibi vulnera
In Christi carne fulgida:
Resurrexisse dominum
Voce fatentur publica.

¶Quo agnito).i.quo audito: quia surrexit dñs (discipuli).i.apl'i(pgũt ꝑpere).i.festinanter, in Galileã(videre faciẽ dñi) desideratã.s.ab eis.
¶Sol nitet).i.splendet(radio).s.suo (mũdo).s.claro (paschali gaudio) quia hoc tpe resurrexit (cum).i.qñ apostoli cernunt iam Christum visu corporeo.
¶Dicimus, ꝙ tũc apparuit discipulis, sed quidã illorũ.s.Thomas, cũ abesset in apparitiõe, narrãtib9 aliis nõ credidit. Vnde dñs ostendit ei sua vulnera, & ait. Noli esse incredulus: sed fidelis. Et nota: ꝙ quatuor de causis cicatrices vulnerũ: ostẽdit dñs.s. vt esset signum victoriæ: vt deinceps de resurrectione non dubitarent: & non crederent eum phantasticum corpus accepisse, aut vt esset ad patrem intercessor. Constructio. Ostensa vulnera).i. ostensis vulneribus(sibi).i. Apostolis: in fulgida carne Christi(tũc Apostoli fatentur).i.prædicant(voce publica).i.manifesta dominum resurrexisse.

Rex Christe clæmentissime
Tu corda nostra posside:
Vt tibi laudes debitas
Reddamus omni tempore.

¶O Christe clæmentissime rex tu posside) idest guberna (corda nostra).i.mentes simul cum corporibus(vt reddamus) idest persoluamus ad honorem tuum: omni tempore laudes tibi debitas.

¶Carmen est dimetrum iambicum cacometrum. Canitur in tempore Paschalis resurrectionis. dicit quod Christus est nostrum verum Pascha: facitq; memoriam passionis, atq; resurrectionis.

AD cœnam agni prouidi,
Et stolis albis candidi,
Post transitum maris rubri,
Christo canamus Principi,

¶Materia huius hymni est, ꝙ nos inuitat autor ad cœnam agni illi9, qui tollit peccata mundi.s.ad accipiendũ corpus & sanguinẽ dñi: de quo dictũ est. Qui sumit corp9 Chri indigne: iudicium sibi mãducat & bibit. Qui vero digne: habet vitã æternã. Nos vero positi ad cœnã ꝓuidi agni).i.ad accipiẽdum corpus & sanguinẽ dñi, vel ad vltimum ꝓceptum Chri: quia sicut post cœnã nullum restat prãdium, ita post nouum testamẽtum nullum restat præceptũ. Ad cœnam agni ꝓuidi).i.ad prandiũ veri & sapiẽtis agni(& cãdidi(stollis albis).i.cum virtutibus (canamus Principi Christo).i.laudemus eum de resurrectione(post transitum maris rubri).i.post baptismum, vel post gloriam resurrectionis.

¶Sãctissimũ

Cuius corpus sanctissimum
In ara crucis torridum
Cruore eius roseo
Gustando viuimur Deo.

¶Sanctissimũ corp9 cuius).s. Christi(torridum) idest crematum, quia passum in ara crucis (Gustando).i. suscipiendo(eius roseo cruore viuimus Deo) idest diuine.

Protecti Paschæ vespere
A deuastante angelo
Erepti de durissimo
Pharaonis imperio.

¶Dico, q̄ viuimus Deo (ꝓtecti).i. defensi vel seruati (vespe Paschę).i. in vltima ætate vel mysterio resurrectionis Chri: qđ nocte Paschæ factũ est (ab angelo deuastãte).i. ꝑcutiẽte primogenita ęgypti (erepti).i. liberati (de durissimo imperio Pharaonis) idest diaboli.

Iam Pascha nr̃m Christus est,
Qui immolatus agnus est,
Synceritatis azyma
Caro eius oblata est,

¶Cõstrue (chr̃s est iã nr̃m Pascha).i. trãsit9 de vitijs ad virtutes (q).s. chr̃s (est agn9).i. pat ẽs immolatus ꝓ oĩb9 nobis. Vel sic: qa chr̃s immolat9 ꝓnobis (est agn9 synceritatis).i. puritatis (caro eius oblata).i sacrificata ẽ (azima).i. sine fermẽto vł sine amaritudine. Azima dr̃ ab a qđ est sine: & zima qđ est fermẽtũ vł amarũ (in azima) quasi sine amaritudine,

O vere digna hostia,
Per quã fracta sunt tartara:
Redempta plebs captiuata
Redit ad vitæ præmia,

¶O vere digna hostia).i. sacra (per quẽ).s. chr̃m: tartara sunt fracta) & ꝑ quẽ plebs captiuata).i. aĩę sctõrũ in inferno detẽtæ: sunt redẽptæ, et ꝑ quẽ p̃mia vitæ æternæ sunt reddita, plebs dico captiuata (redit).i. reuertitur (ad p̃mia vitæ) supple æternę.

Cum surgit Christus tumulo,
Victor redit de barathro,
Tyrannum trudẽs vinculo,
Et reserans paradisum.

¶Cum).i. qñ (christ9 surgit tumulo).i. de sepł chro (victor redit de barathro).i. de fouea inferni (trudẽs).i. claudẽs (tyrãnũ).i. diabolũ (vinculo).i. cũ ptãte sua ligãs eũ (& reserãs paradisum fidelib9 tuis) qa in mĩa hoc fecisti, ideo rogamus te.

¶Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur in re diuina Ascensionis dominicæ. Commemorata christi Ascensione: & regno illi a patre tradito: petit beneficium in die iudicii

Æternæ rex altissime,
Redemptor & fideliũ,
Quo mors soluta deperit,
Datur triumphus gratiæ.

¶O ęternę rex altissime & redẽptor fideliũ (quo) i. ꝑ quẽ (mors soluta depit).i. destructa extitit vel perijt (vł mors).i. descẽsus ad inferna: qa scti illuc modo nõ descẽdũt: vt ante pasśionẽ chri (triũphus).i. victoria gratiæ datur iã gł ificatis in aĩa & corpe, gł ificandis in resurrectione.

¶Tu es scãdens).i.ascendẽs (tribunal).i.sedẽ (dexterę pr̃is).i.ad ęqualitatẽ pr̃is (potestas oĩm rerum est collata).i.attributa (Iesu).s. Chr̃o & hoc.s.(cęlit9).i. diuinit9 possumus dicere: ꝙ solus est ad dexteram patris. Cęteri ordines sanctorũ ad sinistram respectu claritatis filij (quę potestas non erat ei collata humanitus).i.quãdiu, vel qñ erat in mũdo.

Scandens tribunal dexterę
Patris potestas omnium
Collata est Iesu cęlitus:
Quę non erat humanitus.

¶Dico, ꝙ potestas datur diuinitus Christo: quę nõ erat hũanitus (vt trina rerũ machina).s. cęlestiũ terrestriũ & infernorũ (cõdita) scilicet a te (flectãt genu iam subdita) idest flectentes genua cęlestes terreni & infernales (sunt subdita).i.humiliata tibi ad honorem tui.

Vt trina rerum machina
Cęlestium, terrestrium,
Et infernorum condita.
Flectant genu iam subdita:

¶Angeli vidẽtes: humanã formã: vel naturã tremũt).i. mirant̃.s.quia videbãt humanã naturã p̃ ip̃m chr̃m ad dexterã pr̃is collocatã & exaltatã: & hoc viceuersa mortaliũ: tremebãt & mirabant̃. Et nota ꝙ ante natiuitatẽ christi angeli ab hoibus se adorari patiebant̃, sed nõ postea, sicut legimus de Ioãne: qui cũ vellet angelũ adorare, inquit angel9 Ioãni. Noli me adorare: seru9 tu9 enĩ sum: & fratrũ tuorũ (caro Adę culpat).s.nos p̃ Adã in pc̃tũ cadim9 (caro chr̃i purgat nos).i.p̃ chr̃m de vitijs ad virtutes surgimus (caro dei & deus regnat) quia Christus Deus est homo.

Tremunt videntes angeli
Viceuersa mortalium:
Culpat caro: purgat caro:
Regnat Deus Dei caro.

¶O Christe tu esto nr̃m gaudiũ: manẽs prędítũ).i.nobis paratũ honoratum vel sublimatum (olympo).i.in cęlo: tu (qui regis).i. gubernas fabricã mundi (vincẽs mundana gaudia).i. amor tuus excellit oẽs delectationes mũdi.

Tu esto nostrum gaudium
Manens olympo prędítũ:
Mundi regis qui fabricam
Mundana vincens gaudia.

¶Quasi diceret: supexcellit gaudia mũdi: & hinc nos p̃cãtes q̃sum9).i. dep̃camur te (ignosce culpis oĩbus).i. dimitte nobis pc̃ã nr̃a) & subleua).i. sursum leua (corda nr̃a ad te superna gratia).i.pro summa mĩa.

Hinc te precantes, quęsumus,
Ignosce culpis omnibus:
Et corda sursum subleua
Ad te superna gratia.

¶Nos q̃sum9 te: vt (cum).i.qñ (nube iudicis).i.christi (cœpis clarere) i.fulgere (nube iudicis rubente).i. clarescẽte.i. teipso iudice aduenĩete nobis (repelias pœnas debitas).s.p̃ Adam (& reddas).i.tribuas per gratiam: coronas perditas: & culpam inuentam & collatam secundum meritum per gratiam: quia non necessi-

Vt cum rubente cœperis
Clarere nube iudicis:
Pœnas repellas debitas:
Reddas coronas perditas.

tate

tate cogente: sed volente & gratis morte liberauit & saluauit nos.

Gloria tibi domine,
Qui scandis supra sydera
Cum patre & sancto spiritu
In sempiterna secl'a. Amen.

¶ O domine Iesu Christe: qui scandis supra sydera) idest super omnes cælos (gloria) idest laus & honor sit tibi cum patre & spū sancto in sempiterna sæcula amen: idest sine fine.

¶ Carmen est dimetrum iambicum cacometrum. Canitur in festo Ascensiōis dominicæ. Agit Christo grās, ꝙ pro nobis passus mortem, nos a morte liberauit.

Iesu nostra redemptio,
Amor, & desiderium,
Deus creator omnium,
Homo in fine temporum,

Quæ te vicit clæmentia,
Vt ferres nostra crimina
Crudelem mortem patiēs;
Vt nos a morte tolleres:

Inferni claustra penetrans,
Tuos captiuos redimens
Victor triumpho nobili
Ad dexteram pr̄is residens,

Ipsa te cogat pietas,
Vt mala nostra superes
Parcendo: & voti compotes
Nos tuo vultu saties,

Tu esto nostrum gaudium:
Qui es futurus præmium:
Sit in te nostra gloria
Per cuncta semp̄ scl'a. Amē.

¶ O Iesu nostra redemptio: tu dico amor & desideriū nr̄m) .i. amor desiderabilis deus creator oim: qui es in fine temporū factus homo. Vnde de⁹ et hō: & hoc in vltima ætate. ¶ Quæ), i. quāta (clæmētia) .i. pietas (vicit) .i. cōpulit te (vt ferres) .i. vt portares vl' deleres (nostra crimina) .f. pctā (patiēs crudelē mortē) .f. crucis propctis nostris: & quare (vt tolleres) .i. liberares nos (a morte) .i. a diabolo.
¶ Tu penetrās) .i. frāgēs claustra inferni: redimens sanguine tuo captiuos: qui tenebanť iste ī inferno residēs ad dexterā patris (manēs victor triūpho nobili) .i. mirabili victoria.
¶ Ipsa pietas, ꝙ coegit te, vt subires mortē crucis (cogat) .i. impellat te (vt superes nostra mala) .i. dimittas nobis debita nostra (& saties) .i. impleas & frui facias (nos cōpotes nostri voti) .i. desiderij (tuo vultu) .i. tua præsentia.
¶ Et tu qui es futurus nostrū præmium: esto nostrū gaudiū) .i. in præsenti & in futuro (& nostra gl'ia) .i. laus (sit in te semper) .i. in omni tēpore per cuncta sæcula. Amen.

¶ Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur in festo Pentecostes, hoc est quinquagesimæ. Spiritum sanctum implorans petit, vt illius amore nos inflammet, & in Dei gratia confirmet.

¶Materia hui9 hymni est spūssanctus: quē pr̄ pmiserat: qn̄ dixit Ioheli. Effundā de spū meo sup omnē carnē. Fili9 pmisit: qn̄ dixit. Si assū ptus fuero in cælū: mittam vobis paracletū: & Apl'is simul orantib9 in hora tertia mundus tonuit, & subito spiritussanctus: & Apl'i inflāmati spū sancto diuersis loquebant linguis magnalia dei. Intentio est rogare Deū: vt purget pectora nr̄a superno splēdore: & illuminet gr̄a spūsancti: & expellat a nobis visibiles & inuisibiles hostes: vt habeam9 vitā permanentē cū ipso. ¶O creator sancte spūs Dei veni, & visita mētes tuorū fidelium, & veniēdo imple pectora superna gr̄a (quę tu creasti) .i. fecisti.

Veni creator spiritus,
Mentes tuorum visita,
Imple superna gratia,
Quæ tu creasti pectora.

¶Qui paracletus) .i. cōsolator (diceris donum Dei altissimi: & diceris fons viu9) de quo nō cōicat alienis, vel fons viuus aquæ salietis in vitā ęternā: & diceris (ignis) quia corda hoīm ad dilectionē Dei & pximi accendis (& vitia) .i. peccata cōsumis: & diceris (charitas) quia facis diligere Deum & proximum, & diceris (spiritalis vnctio) quia de spūs vnctiōe .i. de spū sctō vngis corda hominum: vt humilientur in baptismo.

Qui paracletus diceris,
Donum Dei altissimi,
Fons viuus: ignis: charitas,
Et spiritalis vnctio.

¶Tu septiformis grę) .i. donis grę .i. pter septiformē grām. Septem enī sunt dona spūsscti. Spūs sapientię & intellectus. Spūs cōsilij & fortitudinis. Spūs scientię & pietatis & amoris. Tu es digitus) .i. potentia dextrę Dei: quia sicut nodi digitorū varij sunt: ita varia sunt dona spūsscti, & tu es pmissio patris (ditans) .i. faciens diuites (guttura) vel pectora (sermone rite) .i. recte: vel tu es ditās pectora promisso) .i. ex pmisso.

Tu septiformis gratiæ
Dextræ, Dei tu digitus,
Tu rite promissio patris
Sermone ditans guttura.

¶Et tu: qui operaris omnia: accende lumē sensib9) .i. mētib9 nr̄is: et (infunde cordib9 nr̄is amorē) .i. dilectionē dei (firmās infirma) .i. debilia nr̄i corporis (ppetim) .i. pēniter vl' ppetue (virtute) .i. mirabil'r cū virtute ppetua: & semp nos (firmās) .i. pregēs. ¶Repellas hostē longius) idest remoueas eum pcul a nobis (& dones pacē protinus) .i. cito (vitemus omne noxium) .i. peccatum (sic te pręuio) .i. ductore.

Accende lumen sensibus,
Infunde amorem cordibus,
Infirma nostri corporis
Virtute firmans perpetim.
Hostem repellas longius:
Pacemq; dones protinus:
Ductore sic te præuio
Vitemus omne noxium.

¶Da o sancte spūs: vt per te sciam9 patrē: atq; noscamus filium: & credamus te vtriusq; spiritum) idest procedentem a patre & filio omni tempore. Amen.

Per te sciamus, da patrem:
Noscamus atq; filium.
Te vtriusq; spiritum
Credamus omni tempore.

¶Carmen

¶Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur in festo Pentecostes: quo Spiritus sanctus missus est ad discipulos Christi: narratq;, quæ in eius missione sunt.

IAm Christus astra ascẽderat,
Regressus vnde venerat,
Promissa patris munera
Sanctum daturus spiritum.

¶Materia hui9 hymni est eadem, q̃ in p̃misso. Sp̃ussctũs consolator vel aduocat9 dr̃: quia cõsolat̃ nos cũ sumus in peccatis: trahẽdo nos ad cælestẽ patriã. Ipse sp̃ussctũs cũ splẽdore feruenti apparuit discipulis suis: & quia sermo igneus futurus erat, ideo in ignea lingua eis apparuit: quia fecit eos ardentes in dilectione Dei & proximi, & perito sermone affluentes. Construe (Christus ascenderat iam) secundum humanitatem (astra) idest cælos: Christus dico (regressus) .i. reuersus vnde venerat) daturus Ap̃lis munera promissa patris) .i. spiritum sanctum.

Solennis vrgebat dies,
Quo mystico septemplici
Orbis volutus septies
Signat beata tempora.

¶Solennis) .i. festiualis dies (vrgebat) .i. festinabat: vel imminebat septies septem: q̃ sunt quadraginta et nouem: & vno addito quinquaginta, per septem intelligimus temporalia .i. corporalia: per q̃ septẽ totum tempus vitæ nr̃æ voluitur: in quo debemus liberari a peccatis, vt perueniamus ad illam beatitudinẽ: quę intelligit̃ per quadraginta dies: in quibus ieiunare debemus: vt peruenire possimus ad diẽ sabbati .i. ad requiẽ (quo die mystico) .i. figurato (septemplici) .i. per figuram septemplicẽ (orbis) .i. septima (volutus septies) .i. per quadraginta & nouem dies (signat beata tempora) .s. futura, idest æternam requiem.

Dum hora cunctis tertia
Repente mundus intonat,
Orantibus Apostolis
Deum venisse nuntiat.

¶Et quia Christus ascenderat: dum hora tertia videbat̃ esse (cunctis) .i. omnibus Ap̃lis (mũdus intonat repente) idest subito: & ille sonus vel mundus nuntiat Deũ venisse (orantibus Apostolis) idest simul in vnũ locum cõgregatis: & orantibus & expectantibus promissionem dñi sui .s. Christi: cum ipse de illa p̃missione eis ante Ascensionẽ suã loquut9 fuisset, dicens. Vado & venio ad vos & mittam vobis paracletum .i. cõsolatorem, qui docebit vos omnẽ veritatẽ, et ita facti p̃fectiores in omni sciẽtia erãt: q̃a diuersa gñ̃a linguarũ loquebant̃: & prædicabãt magnalia Dei.

De patris ergo lumine
Decorus ignis almus est,
Qui fida Christi pectora
Calore verbi compleuit.

¶Et q̃m quidẽ pater mitit spiritũ: ergo (ignis) .i. sp̃us) decorus) .i. pulcher, est almus de lumine patris (q) .s. sp̃us (cõpleuit) .s. vt haberẽt scientiã loquẽdi (pectora) .s. Apostolorũ vel hoim̃ (fida) .i. fidelia Christi, & hoc (calore) .i. ardore (verbi) .i. filij.

¶Viscera

¶Viscera Ap̃lorum impleta).i.satiata(gaudent)quia fecit eos loquentes:& etiã ardẽtes in amore,& (afflata).i.inflamãta spũ sctõ(intonãt diuersas voces).i.loquunt idiomata oĩm linguarum:& (fatent) vel fant (magnalia Dei).i.mirabilia Dei.i. prædicant nomen Christi.

Impleta gaudent viscera
Afflata sancto spiritu:
Voces diuersas intonant,
Fantur Dei magnalia,

¶Ex omni gẽte).i.ex oib9 gentib9 (cogniti)sunt Ap̃li.s.a grecis:latinis:barbaris:cunctisq; admirantibus Ap̃li loquuntur linguis omnibus,quæ sunt .lxxij.

Ex omni gente cogniti
Græcis:latinis:barbaris,
Cunctisq; admirantibus
Linguis loquuntur omnib9,

¶Cum Ap̃li ita loq̃bant: oẽs admirabant sic loq̃ntes:credentes Deũ in eis esse,sed (Iudæa)increpat eos.i. plebs Iudęorũ(incredula).i. infidelis,illa dico(vesana).i.insana(toruo spũ).i.superbo(cõcrepat alumnos).i.discipulos Chr̃i(ructare crapula musti).i.affirmat eos vino inebriari,

Iudæa tunc incredula:
Vesana toruo spiritu,
Ructare musti crapula,
Alumnos christi cõcrepat,

¶Aestimabant Iudæi,q; prę nimio potu musti).i.p ebrietatẽ ap̃li taliter loq̃bant,sed (petr9 occurrit signis).i.miraculis & virtutib9 (docet).i.p bat pfidos Iudęos(pfari).i.loqui falsa(Iohelis pphetę testimonio) pphetauit eñ Iohel sic.Effundam de spũ meo super oẽm carnẽ,& pphetabunt filij vestri & filiæ vestræ.

Sed signis & virtutibus
Occurrit & docet Petrus
Falsa profari perfidos
Iohelis testimonio,

¶Laus sit pr̃i cũ filio,simul & sctõ paracleto).i.spũ sctõ(& fili9 mittat nobis oib9 fidelib9:charisma).i.donum spũssancti,vel grãm spũssancti.

Sit laus patri cum filio,
Sancto simul paracleto,
Nobisq; mittat filius
Charisma sancti spũs. Amen.

¶Carmen est,quale illud Primo dierum. Canitur in festo Pentecostes sicut & superiores hymni. Narrat quid ex hac missione consolatoris spiritus euenerit. Petitq; illius dona nobis infundi,

¶Materia hui9 hymni est spũsctũs quẽ pr̃ & fili9 pmiserũt, Iohele dicẽte.Effundã de spũ meo sup oẽm carnẽ:& pphetabũt filij vr̃i & filię vestrę,& filius dicit. Si assumptus fuero a vobis in cælũ:mittam vobis paracletum.Et Ap̃lis orantib9 mund9 intonat: & venit spũsctũs in specie ignis

Beata nobis gaudia
Anni reduxit orbita,
Cum spiritus paracletus
Effulsit in discipulos,

ignis: quo Ap̄l'i inflammati loq̄bant̄ magnalia dei varijs linguis. Quærit hic, vtrū fili9 sit a p̄re nō fact9 sed genit9, & p̄iacenti materia dico ex substantia p̄ris: & nō ex aliquo: sed ex p̄re. Sil'r dico de p̄cessiōe sp̄ūs sc̄ti: quia fit ex patre & filio & de substantia vtriusq; coæqualis eis, & non ex aliquo fact9: nec ex nihilo. Cōstrue (orbita) .i. reuolutio anni reduxit nobis beata gaudia (cū sp̄ūs paracletus effulsit) .i. resplenduit in discipulos.

Ignis vibrante lumine
Linguæ figuram detulit:
Verbis vt essent proflui,
Et charitate feruidi,

¶Cōstrue (ignis) .i. sp̄ūs sanct9 cum splēdore feruēte apparuit discipulis: q̄a sermo eorū futur9 igne9 erat, & ideo in lingua & igne apparuit: q̄a fecit eos ardētes in dilectione dei & p̄ximi: & pariter sermone affluētes, qđ' dicit hic (ignis) .i. sp̄ūs sanct9 (detulit figuram linguæ vibrante) .i. feruente (lumine suo) .i. splendore: vt illi Ap̄l'i & discipuli essent (proflui) .i. facundi & loquentes (verbis) .i. varijs linguis (& feruidi) .i. ardentes & inflammati charitate.

Linguis loquuntur omnium,
Turbæ pauent gentilium,
Musto madere deputant;
Quos spiritus repleuerat.

¶Illi Ap̄l'i loquunt̄ linguis oīm, & ideo turbę gentilium pauet) .i. mirant̄. & turbæ illę (deputant) .i. valde putāt) madere) .i. abūdare (musto) .i. vino illos, quos sp̄ūs sanctus suo splendore repleuerat.

Patrata sunt hæc mystice
Paschæ peracto tempore
Sacro dierum numero:
Quo lege fit remissio,

¶Cū filij Israel quadraginta & nouem annis per desertum errassent: in quinquagesimo anno iuxta montem Sinai cum fulgore & tonitruo legem acceperunt. Itē in lege Moysi filij Israel emebant seruos & ancillas & agros: & possidebant quadraginta & nouem annos: in quinquagesimo anno oēs liberabant̄, inde dicit annus iubileus .i. remissionis: et significat octauā diē resurrectiōis, in qua oēs liberati erāt a seruitute diaboli: & hoc est (mystice) .i. figuratiue (sunt patrata) .i. cōpleta) peracto) .i. cōpleto (tp̄e sacro Paschæ numero dierū) .i. quinquagenario (quo numero: fit remissio in lege) .s. Moysi: vel mystica idest figuratiua.

Te nunc deus pijssime
Vultu precamur cernuo;
Illapsa nobis cælitus
Largire dona spiritus.

¶O pijssime deus præcamur te (nūc) idest in præsenti (vultu cernuo) idest prono (largire dona spiritus sancti (illapsa nobis cælitus) .i. diuinitus infusa.

¶Carmē est, quale illud Lustra sex qui iam peracta: sed cacometrū. Canit̄ in festo Eucharistiæ: idest bonæ gratiæ: hoc est corporis Christi. Narrat queādmodū hoc sacramentum in cœna institutum est a Christo.

Pange

PAnge lingua gloriosi corporis mysterium:
Sanguinisq̧ preciosi, quem in mundi precium
Fructus ventris generosi rex effudit gentium.

¶Materia huius hymni gloriosissimi (quia de christo infinite glorioso & solennissimo) est quoddã preceptum obseruantia dignum ab ecclesia militanti approbatum & dictum. Vnde diligentissime huic fides adhibẽda: iuxta Aurelij Augustini dictum in ep̄la ad Fundanum, Euangelio nõ crederem: nisi quia eccl'ia approbat. Quod quidẽ pręceptũ est, vt pangamus & cantem9 corde & lingua eucharistiæ siue corporis Chr̄i mysterium. Pro quo est aduertendũ, q̧ differentia talis est inter ista tria vocabula ibi reperta. s. mysterium, sacrificium, & sacramentũ. Nam primo mysteriũ dicitur sacrum secretũ, vel sacrũ absconditũ. Et ratio est ex sua deriuatiõe sumpta: quia dicitur a mystis: vel mysticẽ gręce, quod idẽ est quod secretũ latine. Sacrificiũ vero gñaliter nõ ꝓprie secũdũ Isidorum est victima: & quęcũq̧ in ara cremant̄ & ponunt̄: & sic sumit̄ ꝓ oblatiõibus, quas antiqui faciabãt. s. vitulorũ & hircorũ. &c. Sacramẽtũ tñ intelligit̄ sic, idem est, q̧ sacræ rei signũ: quantũ ad ętymologiam vocabuli, vel sacramẽtũ est rem sacratã cõtinens. Nam aliud cernit̄: aliud intelligit̄. Et dr̄ a sacer sacramentũ. i. qđ idem est, q̧ pignus sponsionis, sicut iusiurãdum datur alicui: vt sit fideiussor. Quapropter tñ ergo sacramentum. s. eucharistiæ: de quo hymnus cãtat, est datus nobis in pign9 beatitudinis & ꝓmisit aduent9 ad iudiciũ. Nam ꝓmisit Chr̄s, q̧ habet alias oues ducere ad vnũ ouile: & erit vnus pastor, scđm Matth. Et in alio loco: veniet filius hoīs in nubibus cæli. &c. Et etiam in alio loco quasi pollicendo dixit. Estote parati: quia qua hora non putatis filius hoīs veniet: sicut iam antea iusiurandum fecerat, & compleuit ad Abraam testante Zacharia, Iusiurandum quod iurauit ad Abraam patrem nr̄m, daturum se nobis: quod de facto cõpletũ re uera accepimus in die Natiuitatis. Quod quidẽ sacramentum & mysterium & mirabile, a sęculis non auditum instituit in die Parasceue existẽs ille rex mansuetus, cum discipulisq̧ facto sermone consolatiuo ex vno latere, & ex altero multæ amaritudines: quia dixerat: nocte hac scandalum propter me patiemini. Circa quod potest esse vnum dubium: quare magis institutum est tali die a Chr̄o istud sacr̄m, & nõ in alio tp̄e: cum ratio dubij põt esse ista. Prima dispositio scđm philosophos debet p̄cedere formam, quia in scđo de anima, & septimo metaphisice, Actus actiuorũ sunt in patiente disposito. Sed baptismus est dispositio ad hoc sacramentum, ergo baptismus est prior, vltra. cum baptismus fuit institutus post passionem, ergo sacramentum altaris debuisset institui post passionem. Respondeo, q̧ hoc sacramentum tota ecclesię curia ducente in hac die institui debuit: & non ante nec post: quã plurimis (& p̄sertim quatuor) rationib9 arcta & mota. Prima est ratione huius sacramenti necessarię assignationis. Nam necessitas, qua assignatur, quare hoc sacr̄m institui debuit: est signũ quia ad perfectionem nr̄am exigebat: vt. s. caput nr̄m Chr̄s realiter corpori coniungeret̄: sed toto tp̄e pręcedenti Chr̄s sub ꝓpria specie nobiscum constitutus est: ergo non oportuit ante hoc sacramentum institui: sed tũc in illo tp̄e qñ corpus assumptũ oblaturus erat. Eusebio attestãte. Secunda

ratio est ratione legalis figuratiõis. Nam Christus quãdiu fuit in mundo cõuersatus, figuras legis obseruare voluit: factus sub lege: vt eos, qui sub lege erãt, redimeret a pctõ secũdũ Apl̃m. Sed veniẽte veritate cessat figura: & vmbra veniẽte luce: ergo Chr̃o recedẽte p mortẽ: qñ figuræ legis terminãdæ erãt: debuit institui. Tertia ratio est rõne representationis. Nam hoc sacramẽtũ est representãs terminũ Dñicę passiõis, ergo cõgruũ erat ineunte iam passiõe institui. Quarta ratio, rõne fortioris impressionis: quia q̃ vltimo fiunt, magis memoriæ imprimũtur, & cõmendantur, ergo vltimo post cœnã institui debuit discipulis chr̃o recessuro. Et hæc ratio tangit in decretis, de cõsecra. dist. ij. ca. Liquido, vbi dicit, ꝙ in memoria & in expressiõe passiõis Chr̃i est institutũ. Restat dicere & respõdere ad rationẽ factã: quia nõ est necessariũ eundẽ esse ordinẽ institutiõis sacramentorũ: & perceptiõis, & causa est, quia ad finẽ (qui nobis p̃stituit) vltimo peruenimus. Ideo eucharistia quoddãmodo est finis baptismi: quia per baptismũ aliud cõsecratur ad eucharistię perceptionẽ, sicut per ordinem ad eius perceptionẽ. Hoc peracto redeam9 vnde digressi sumus: ꝙ si illi tres pueri a camino ignis liberati: in laudẽ Dei quoddã cãticũ cecinere. s. Bñdicite omnia opa dñi dño. Et Zacharias ꝓpheta aliud cãticũ, & iustus Simeõ aliud cãticũ & hymnũ nõ parua iucũditate cecinit: ob hoc ꝙ verũ redẽptorẽ Iesum in vlnis suis tenuit: hinc de cætero factus est vidẽs & gaudẽs ita dixit. Nũc dimittis seruũ tuũ dñe. Et eccl̃ia talia supradicta cantat, & p̃cipit canere. Quãto magis istud sacramentũ sacramẽtorũ quãtũ verbis possum9 exprimam9 canẽdo, & iubilãdo, per qd̃ nõ modo tres pueri, imo infiniti hoĩes ab inferni igne liberant. Quod etiã nõ solũ vnũ illuminauit: imo totũ mundũ, qd̃ non solũ in brachijs illũ eundẽ Iesum recipimus: sed in pectorib9 tãquã in tabernaculo suo nobiscũ cœnãs, & cõgaudens. Et illud de quo psalmista Dauid in persona Dei mãdat, ꝙ cãtemus Psalmo. xcv. Cãtate dño canticũ nouũ: cantate dño oĩs terra. Cantate dño & bñdicite nõi ei9, annuntiate de die in diẽ salutare eius. i. Chr̃m cõtentũ in hoc sacramẽto. Nã istud est nouũ in tpe: qa ante in nulla lege nec naturę, nec scripturę. Nouũ in excellẽtia: qa nullũ antea nec post excellẽti9. Nouũ in cõsecratiõe: qa nũq̃ verbis sil'ibus aliqd' sacramentũ fuit consecratũ, nec veteris, nec nouę legis. Nouũ in assumptiõe: qa in alijs qd' sumit: masticat: frangit, decoquit, digerit. Ibi semper assumptũ realiter, integre: & absq; vlla mutatiõe augmẽti, nec detrimẽti. Quãobrẽ eccl̃ia militans, & absq; vlla ruga ꝓpter tm̃ sacramentũ saluberrimũ omnib9 primatũ publice lætãter verbis in celũ eleuatis nõ parua harmonia cãtat, & p̃cipit canere iuxta dictũ spõsi. s. Chr̃i. Exẽplũ do vobis, vt queadmodũ ego facio, ꝙ sic faciatis: vt patet in expositiõe literæ. Ad quã veniamus, sic dicẽdo. (O lingua) s. militiæ Chr̃ianæ: nõ pfidiæ Iudæorũ: nõ porci Mahometi: suorũq; cõplicũ (pange). i. cane: vel tanq; tuba exalta vocẽ laudando, & quid dicit? (mysterium) i. diuinum secretum, vel diuinum abscõditum ex eo, quia aliud cernit, aliud credit, vel intelligitur (gloriosi corporis) s. Iesu Chr̃i iam gl'osi & immortalis, & impassibilis. Et pange mysteriũ supple (sanguinisq; preciosi) quia lauit nos in sanguine suo, quem. s. sanguinem preciosum (ille rex gentiũ). i. gentiliũ & omniũ gentiũ, quia cum Iudæi abdicarunt & negarunt esse regẽ: quẽ Pilatus gentilis persona oium gẽtiliũ cognouit esse regẽ Iudæorũ, dicens. Regẽ vr̃m crucifigã? (effudit) idest

sparsit pro peccatoribus,& peccato primi parentis (in mundi preciũ).i. in satisfactionẽ ꝓ mundo:qui cum.sit finitus,infinitum nõ valebat solue re.Rex dico supple(fructus generosi).i.filius intemeratę virginis Marię, & põt intelligi vna figura grãmaticalis,scd'm quã permittitur ponipars ꝓtoto:vel etiam(fructus ventris generosi).i. plenfilius:qui ex vtraqꝫ parte essentiali.s.corporis & animæ,ex prosapia regia est ꝓcedens.Nã Matthęi. 1.Filius Dauid,qui rex excellens in veteri testamento fertur,& hoc secun dum carnem,& cum parentesi debet legi,vt patet intuenti.

Nobis datus,nobis natus, ex intacta virgine:
Et in mundo conuersatus sparso verbo semine:
Sui moras incolatus miro clausit ordine.

¶Et iste namqꝫ rex nobis datus est)supple a deo patre(nobis natus).i. ꝓpter nos:non propter angelos:vt nos redimeret & liberaret a peccato:& nos glorificaret,& hoc ex intacta virgine).s.nõ corrupta: non solũ corpore,verũ etiam mente & animo:quia voto se deo obtulit spõsam (& in mũdo cõuersatus).i.in terra sancta: qui mediũ mũdi dicit:cũ doctoribus legis disputauit:& cũ alijs dũ p̃dicabat: & miracula innumerabilia faciebat:vt cõpleret̃,qđ dixit Abacuc.Et in terris visus est:& cũ hominib9 cõuersat9 est,& etiã cõuersat9 est in mũdo(sparso verbi semine).i.mediãte semine diffuso verbi diuini,dum p̃dicabat per partes illas,iuxta illud.Semẽ est verbũ Dei:quia inde nascitur fruct9 gr̃æ per cõuersionẽ ab eo: fruct9 saluationis per verã obseruantiã & custodiam illius verbi diuini, iuxta illud. Beati qui audiũt verbũ Dei, & custodiunt illud,& sequitur.(Sui moras incolatus).i.tarditates & dilationes(sui incolatus).i.exilij a sua patria,vnde exiuit:& peregrinationes per triginta & tres annos(clausit).i. conclusit,cõpleuit,& perfecit(miro ordine).i.nouo,ideo miro quia nouo. Nãper prius voluit ministrare,quã ministrari,prius voluit facere,quã docere,& post docere operando,& voluit prius miracula facere: vt ostenderet se verũ deũ:qđ non docuit vsqꝫ ad ætatẽ triginta annorũ. Voluit pati:vt nos patiamur ꝓpter ipsum.vt pote oẽs voluit derisiões prius perpeti: vt nos qualcũqꝫ illatas contumelias sine murmuratione pateremur. Voluit pro nobis mori:vt nos ꝓpter ipsum parati sim9 mori. Vltimate anteq̃ illam immanissimã mortẽ susceperit disposuit medicamẽ sufficiẽtissimum ad surgendũ ab infirmitate ad sanitatẽ,& a morte peccati ad vitã animæ, vt non oporteret iterũ crucifigi,vt rursus a peccato liberarẽtur homines, Quib9 dispositis:& pie misericorditer ordinatis finiuit peregrinationẽ ad patrem,vnde exiuit per temporalem generationem reuertendo:cũ quo quidem semper est idem,quantum ad diuinitatem,

In supremæ nocte cœnæ recumbens cum fratribus,
Obseruata lege plene cibis in legalibus,
Cibum turbæ duodenæ se dat suis manibus,

¶Et sequitur: deuote Christiane cupis scire. quo in tempore ordinauit tantam

tantam medicinā:tm̄ subsidiū ꝓ his,qui in lucta dæmonū cadūt, hoc fuit qn̄ ille summus rex regū:& dn̄s dn̄antium fuit(recūbens).i.sedēs (cū fratribus).i.discipl'is suis:quia iam nō serui:sed amici & fratres erant:quia ab vno eodē dn̄o per creationē:quia sub vno iugo amoris:quia sub mortalitate tunc vna oēs erat,& hoc supple(in nocte).s.illa diei Iouis (supremæ cœnæ).i.vltimæ in corpore mortali supple,& (obseruata lege plene.&c).i. postquā legē Moysi perfecte & cōplete obseruauit,quia comedit agnum Paschalē more legis.Nā nō veni soluere legē,sed adimplere, vt sæpe dixit, taliter ꝙ tūc:& nūc supple(dat se).i.porrigit corp9 suū(cibū).i.in cibū aīę & angelorū(tui bę duodenę).i.toti cōgregatiōi duodecim apl'orū supple, vt augeretur grā & fortitudo:ad resistēdū indagatiōi Iudæorū:corp9 suū dat supple(suis manibus)nō medio alicui9 ministri.Dādo ad intelligendū nō eē datā & cōcessam ptātē ministrādi & cōficiēdi alijs tm̄ sacramentū.

Verbum caro panem verum verbo carnem efficit:
Fitq; sanguis Christi merum:& si sensus deficit.
Ad firmandum cor syncerum,sola fides sufficit.

¶Et sequit̄.Nam postquā in vltima cœna accepit panē in sctās ac venerabiles manus(verbū caro).i.homo vel Chr̄s(panē verū) quē i manus suas suscepit sup.(efficit).i.cōuertit(carnē).i.in sui corpus,iuxta illud. Panem quē ego dabo,caro mea est ꝓ mūdi vita,& hoc.s.(verbo).i.in virtute verborū.s. Hoc est corp9 meū,ꝗ)ꝑet(merū).i.vinū vitis sup.(fit sanguis chr̄i) .i.verbis cōsecratiōis cōuertitur verū sanguinē Chr̄i(& si sens9)sup.tact9 tāgēdo:deficit,& sensus visus vidēdo decipit̄ accidētia qlibet tm̄ sentiēs, attamē(ad firmādū).i.ad saluādū cor syncerū sup.nō fractū cōtagiōe in fidelitatis,nō fractū duritia et ptinacia peccati, nō fractū malicia Iudęorū (sola fides sufficit).i.sol9 assensus volūtatis ab intelligētia & sensu audit9 ꝓcedēs,iuxta illud, Fides nō hēt meritū: vbi hūana ratio p̄bet expimētū.

Tantum ergo sacramentum veneremur cernui:
Et antiquum documentum nouo cedat ritui:
Præstet fides supplementum sensuum defectui.

¶Et sequit̄.Quod si virtuosus est honorād9 Ethi.iiij. quātomagis vas oīm virtutū,ideo(tm̄ ergo sacr̄m).i.tā maximā rem & sacratā & ineffabilem omniū virtutū plenā(veneremur nos cernui).i.humiles & māsueti cū reuerentia & genuflexiōe:& honore latriæ tāquā ad Deū(& antiquū documētū)sup.doctrina legalis de agno Paschali(cedat)det locū(nouo ritui) .s.nouo gñi cibi,vel doctrina legalis tāquā vmbra:figura & quasi imperfectū(cedat).i.cesset dādo locū.(nouo ritui).i.soli figurato & perfectissimo iuxta illud. Quādo venerit:qd' perfectū est,cessabit qd ex parte est.i. sicut aduenīēte luce cedit vmbra(p̄stet fides supplemētū)vt rite bū venerenur,qd non videmus.&c.(fides).i.illa notitia ænigmatica tanquā per speculū(p̄ęstet).i.exhibeat & ordinet supplemētū,& sic vice fungēs (sensuū defectui) sup.virtuti limitatæ sensuum exteriorum:quo circa tale obiectum sunt deficientes & falluntur.

¶Ideo

Genitori genitoq; laus, & iubilatio,
Salus honor, virtus quoq; sit, & benedictio.
Procedenti ab vtroq; compar sit laudatio. Amen.

¶ Ideo propter infinitũ bonum nobis collatũ a sanctissima Trinitate laus sit genitori patri (& genito) idest filio sit eadem laus & iubilatio: quod est gaudiũ, qđ verbis explicari non põt: & (salus) similiter, quę ab vtroq; nobis euenit, & ꝓcedit, & nõ ex nobis. Similiter (honor) & reuerentia la tria, similiter virtus, quæ anthonomatice charitas dici potest: & quæ oẽs virtutes cõprehendit: qua redempti sumus (& quoq;) .i. simul bñdictio sit attribuẽda prędictis, iuxta illud. Benedictionẽ a dño, qui fecit cœlũ & terram: (q;) pro & (laudatio compar) tota prædicta supple: idest simul æqualis sit spiritui sancto supple: idest procedenti per æternalem processionẽ passiuam (ab vtroq;) idest a patre & filio, iuxta determinationem ecclesiæ. Amen, idest sine fine in perpetuum. Expositor submittit se determinationi & consilio ecclesiæ militantis.

¶ Carmen est simile asclepiadeo mixto gliconico: sed cacometrum. Canitur in festo Eucharistiæ ad horas nocturnas, prosequitur sicut in Pange lingua institutionẽ sacramenti. Autor est. S. Thomas aquinas.

SAcris solennijs iuncta sint gaudia.
Et ex precordijs sonent preconia:
Recedant vetera; noua sint omnia.
Corda, voces, & opera.

¶ ADDITIO Cum glo. Quia eadem est materia præsentis hymni ac fuit superioris: videlicet agere de institutione sacramẽti corporis Christi, qđ in nouissima cœna saluator noster instituit, ad remedium totius mundi, tantum ordinem literæ in præsenti hymno explicabimus, quo ad rudes scholipetas. Sed primo nota, quia ex omni actione Chrĩ nr̃a instructio demõstratur. Primo ponitur ordo institutionis sacramenti & materia, & designãtur illi: quibus officium cõficiendi sacramentum concessum est. s. præsbyteri. ponitur etiã quomodo in hoc sacramento cessauit figura veteris legis a quo oĩa cõtinebant in figuris Iuxta Pauli vocem ad Corinthios. Cap. x. Figura autem huius sacramenti præcessit, quando pluit Deus manna in deserto patribus: qui cotidiano pascebantur alimento, vnde panem cæli dedit eis: panem angelorum. &c. Sed illum panem manducantes mortui sunt. iste autem panis quem legifer Chr̃s dedit, vũ ius est: qui de cælo descendit: & vitæ æternæ substantiam ministrat. Quod autem sacramentum sit sacræ rei signum, & quod tria in eo considerentur, scilicet, sacramentum tantum, sacramentum & res sacra, & res non sacra: prætermissum facio, quia pinguiori minerua opus est. De hoc plura magister sentẽtiarum in quarto distinct. ix. Erit ergo ordo. (Gaudia) Gaudium est animi lætitia alicuius

præsentis

præsentis boni, opinione cõcepta, & dicit̃.g. gaurium qđ latine lætum sonat, gaudia ergo (sint iuncta sacris solẽnĳs).s.corporis Christi cui9 festiuitate [illegible]usq; cæteris gaudẽdum est (& p̃conia).i.signa vel voces solẽnitatis (sonẽt).i.[illegible] exeãt (ex pręcordĳs).i.ex intimis nostri cordis (& vetera).i.obseruatiões veteris legis (recedant (pͻpter aduentũ nouæ, hoc est Christi figurati: vel sic (vetera).i.homo vetus: hoc est vitiosus. vnde expurgate vetus fermentũ, vt sitis noua cõspersio, vt qui ante hac male vixit: post hac viuat nouiter: hoc est sine vitĳs: vetera ergo.i.mala opera perpetrata (recedãt).i.separentur (& omnia sint noua).i. renouata videlicet (corda, voces, & opera) vt interius & exterius simus azimi: hoc est puri ad celebrandum tantum sacramentum.

Noctis recolitur cœna nouissima,
Qua christ9 creditur agnũ & azima
Dedisse fratribus: iuxta legitima
Priscis indulta patribus.

¶Et dico ꝙ corda voces & opera sint noua: quia (cœna nouissima noctis) idest cœna vltimę noctis (recolitur).i.celebratur (qua) idest in qua cœna (christ9 creditur dedisse agnũ).s.Paschalẽ (& azima).i.panẽ absq; fermento.i. amaritudine: & dr̃ azima ab a ꝙ est sine. & zima fermẽtũ ꝙ sine fermẽto (fratrib9).i.apl̃is nusq̃ eñ nisi frẽs: aut amicos, discipl̃os dñi cognoiari vidimus in tota sacra pagina, teste Grego. (Iuxta indulta legitima).i. iuxta legẽ datã (priscis patrib9) puta Moysi & Patriarchis, nam supra dixit obseruata lege plene: quia nõ veni soluere legẽ, sed adimplere, & est indultũ concessum datũ siue remissum, vnde Gregorius Lucæ, iiĳ.tp̃a indulta ne pereant.

Post agnum typicum, expletis epulis,
Corpus dominicum datur discipulis:
Sic totum omnibus, ꝙ totum singulis
Eius fatemur manibus.

¶Prosequit̃ dicens, ꝙ post agnum typicum).i.post esum agni typici.i. figuratiui, qui erat cibus corporis: dedit se in cibũ aĩe: & angelorũ, q̃a ipse erat ver9 agnus q abstulit pc̃tã mũdi. &c. (epulis ergo expletis).i.finitis post esum agni typici (corp9 dñicũ) dat̃.s.a dño discipl̃is (sic totũ).i. total̃r fatemur datũ esse (oib9).i. vndecim Chr̃i discipl̃is (manibus eius: qđ totũ singl̃is).i. cuilibet illorũ datũ est.

Dedit ex frugibus corporis ferculum,
Dedit ex vitibus sanguinis poculum:
Dicens accipite, quod trado vasculũ,
Omnes ex eo bibite.

¶Dedit.s.Chr̃us (ferculũ cor).i. suũ corpus in cibũ & hoc (ex frugibus).i.ex vero pane materiali. vnde Ioã. panis quẽ ego dabo caro mea est: alias dedit fragilibus. s. discipulis q bñ fragili erãt: q̃a scd̃m Grego. nõ eos passio: nõ resurrectio: non sp̃ũs sc̃ti missio cõfirmauerat, dedit etiã (poculũ) hoc est potum sanguinis sui: & hoc (ex vitibus).i.ex naturali vino. Et nota, ꝙ in die illius sc̃tissime cœnę dixit, nõ bibam amodo de hoc genimine vitis donec. &c. qua causa in die trãsfiguratiõis dñi cõficit̃ sacr̃m ex vino nouo: si inueniri possit, vel saltẽ vt aliquãtulũ de matura vua in calice liquat, & nouę vuę sup altare bñdicuntur:

cunt super altare,alias,dedit & tristib9,nã tristes erãt apl̃i de nece prædi⸗cta sui dñi,dicẽs (accipite vasculũ q̃ trado) .i.do vobis (& oẽs bibite ex eo).s.poculo sanguinis mei.

¶Sic Chr̃s instituit).i.tali modo supradicto ordinauit (istud sa⸗crificiũ) ,s.sui corpis sãguinisq̃ (cuius offm̃) .s.cõficiendi sacr̃m (voluit cõmitti).i.appropriari si ue tradi tm̃)solis p̃sbyteris qb9 sic cõgruit).i.cõuenit,aut est necessarium(vt sumant).i.recipiant ipsi(& dẽt cęteris).s.fidelib9 vere cõfessis & cõtritis: ad quorũ remediũ cõstitu tũ fuit:nisi em̃ mãducaueritis carnẽ filij hoĩs:& biberitis eius sanguinẽ:nõ habebitis vitam in vobis.&c.

Sic sacrificium istud instituit:
Cuius officiũ cõmitti voluit
Solis pbr̃is,qbus sic congruit,
Vt sumant, & dent cæteris,

¶Panis angelic9) .i.chr̃s q est ci⸗b9 angelorũ,vñ dr̃. Ego sum pa nis viu9, q de cælo descendi(fit) .i.efficit(panis hoĩm)p̱ quib9 na⸗tus ẽ (& panis hic dat cęlit9).i. diuinit9(terminũ).i.finẽ figuris. s.typicis veteris testamẽti,in quo vt supra diximus cõtingebãt oĩa ĩ figuris (o res mirabilis).i.digna admiratiõe,qa.s.(paup̱ seruus & hũilis)hoc est cu iuscũq̃ cõditiõis seu stat9 sit hõ chr̃ian9 mãducat dñm. hoc ẽ factorẽ suũ sacramental̃r sumit:& sumit dupliciter.s.sacramental̃r & spiritualiter.

Panis angelicus fit panis hoĩm;
Dat panis cęlit9 figuris terminũ
O res mirabils mãducat dñm
Pauper, seruus, & humilis.

¶O trina deitas(q̃(p̱ &(vna) .i.o de9 trin9 & vn9 (poscimus te) .i.a te (quia colimus te sic).s. p̱ humilẽ deuotionẽ celebrãdo fe stiuitatẽ corporis tui(visita nos) .s.p̱ gratiã tuã, aliter erit sicut il lud, q̃ dicit in oratiõe dñica.s.di mitte nobis debita nostra,sicut & nos &c.vel dic visita tu nos sic sicut colim9 te:quia loquit in p̱sona eccl̃ię: q̃ tota pulchra est & bñ colit deũ (& duc nos p̱ tuas semitas).i.per tua p̃cepta,q̃ sunt semitæ dei directæ ad cor.Vñ Gregori9 semita dei ad cor dirigit,ad lucẽ,quã inhabitas (quo) .i.ad quã lucem(tendimus) quia est finis religiõis nostræ Christianæ.

Te trina deitas vnaq̃ poscimus
Sic tu nos visita,sicut te colimus:
Per tuas semitas duc nos q̃ tẽdim9
Ad lucẽ, quã in habitas. Amen.

¶Carmen est sapphicum mixtum adonico. Canitur in festo natalicio sancti Ioannis baptistæ, cuius gene⸗rationem,educationem,laudesq̃ prosequitur: atq̃ au⸗xilium implorat.

¶Hymnus iste vitam & mores, habitum & conuersationẽ san⸗cti Ioannis baptistæ describit, orans & persuadẽs,vt ei9 cõsue⸗tudinem imitemur : vt ad eius beatitudinem peruenire merea⸗

VT queãt laxis resonare fibris,
Mira gestorũ famuli tuorũ,
Solue polluti labij reatum
Sancte Ioannes,

mur.

mur. O scte Ioãnes (solue) .i. relaxa reatū labij.i. oris polluti.i. inquinati: vt famuli tui queãt.i. possint resonare mira.i. miracula: gestorū tuorū (fibris).i. venis (laxis).i. resolutis vel vocib9 apertis. ¶ ADDITIO. Nota, φ hui9 hymni autor cū a synanche siue angina morbo laboraret. illū in sancti Ioãnes festū ac honorē cõposuit, vt eius intercessione ac meritis a dño salutem acciperet. Et vt quēadmodū Zacharię patri suo illa linguæ prauitas quondã fuerat reformata, ita nunc tandem vox sibi clara & aperta restitueret. Et qñ in gutture vox formaẽ, sonatq3, hac de causa in tribus primis versiculis ponit voces sex. s. Vt, Re, Mi, Fa, Sol, La. ex quibus optimus quisq3 cantus siue recta modulatio maxime constare videtur.

Nuntius celso veniens olympo
Te patri magnū fore nasciturum,
Nomen & vitæ seriem gerendæ
Ordine promit,

¶ Nũtius celso veniẽs olympo).i. de cælo.s. angelus Gabriel veniẽs olympo (pmit) .i. nũtiat: te fore magnū nasciturū pr̃i tuo Zacharię, & nomẽ tuum sit pmit: qa dicit. Ioãnes vocẽ: & (pmit seriẽ) .i. ordinẽ (vitæ gerendæ) dicens, Vinū & siceră nõ bibet (ordine).i. scdm ordinem quem gessit.

Ille promissi dubius superni
Perdidit prompte modulos loqlę:
Sed reformasti genitus peremptæ
Organa vocis.

¶ Ille).s. Zacharias (dubi9) .i. incredulus) pmisi supni) .i. cælestis pmissionis (pdidit prõpte modulos loquelæ).i. modū locutiõis. Ambrosius dixit, φ Zacharias vocẽ amiserat in cõsonantibus: quia eas formare non poterat: sed tu (reformasti) o sancte Ioãnes (genit9).i. natus (organa vocis peremptæ).i. extincte vocis.

Ventris obstruso positus cubili,
Senseras regẽ thalamo manẽtem,
Hinc parens nati meritis vterq3
Abdita pandit,

¶ Et tu (positus) idest recumbens (cubili) idest vẽtre matris tuæ (obstruso).i. clauso) senseras regem).i. Christum (manentem).i. iacentem (thalamo).i. i vẽtre Mariæ (hinc) .i. ex hoc, qđ tu nouisti Christum o Ioannes (parens vterq3).s. Zacharias & Elisabet (pandit abdita) idest prophetauerunt abscõdita. Pater dixit. Benedictus dominus Deus Israel: & hoc non suis meritis: sed (meritis) idest propter merita (nati) idest filij.s. Ioannis. Mater autem dixit. Vnde hoc mihi vt mater domini veniat ad me.

Antra deserti teneris sub annis
Ciuium turmas fugiens petisti,
Ne leui saltem maculare vitam
Famine posses,

¶ O sancte Ioannes, tu (fugiẽs turmas).i. turbas ciuiū (petisti antra).i. obscuram speluncam deserti (sub teneris annis).i. in ætate duodecim annorū: ne posses maculare vitã sanctã (famine).i. verbo ocioso. Ociosum est verbum, quod aut vtilitatis, rectitudinis, aut iustæ rõnis necessitatis caret, famine dico (saltem leui).i. sine bono fructu.

¶Camelus præbuit hirtum tegimē).i.asperum vestimētum sacris virtutibus (bidētes).i.oues præbuerūt (strophium).i.cingulum.s.Ioanni(latex).i.aqua:(cui) præbuit haustum:& cui mella præbuerunt pastum: mella dico sociata (locustis) idest volatilibus.

Præbuit hirtum tegimen camelus:
Artubus sacris strophium bidētes,
Cui latex haustum: sociata pastum
Mella locustis.

¶Cæteri vatum).i.alij prophetæ (cecinere).i.prophetauerunt(tm̄).i.tātūmodo (corde pr̄sago).i.prouido (iubar esse affuturū).i.Chr̄m venturū,sed tu discretus es ab alijs prophetis dicēs. Ecce agnus Dei.&c.(pdis).i.ostēdis:chr̄m supple(auferentem scelus mundi).i.peccatum(indice).i.cum digito,dicens.Ecce agnus Dei,&c.

Cæteri tantum cecinere vatum
Corde præsago iubar affuturum:
Tu quidē mundi scelus auferentē,
Indice prodis.

¶Quisquā homo genit9 nō fuit sanctior Ioāne p spaciū vasti orbis).i.ampli mundi. Vnde veritas ait. Inter natos mulierum non surrexit.&c. scilicet,corruptarū mulierū. Quidā opponunt de Chr̄o: sed non valēt:quia de virgine natus est(qui) Ioannes (meruit tingere).i.baptizare(lymphis).i.aquis Iordanis(lauantē).i. Christū purgantē (nefas).i.peccatum (sæcli).i.sęculi, & est ibi syncopa.

Non fuit vasti spacium per orbis
Sanctior quisquā genitus Ioanne,
Qui nefas sæcli meruit lauantē:
Tingere lymphis.

¶Et quoniā meruisti Chr̄m tingere lymphis tu dico.O nimis fœlix celsi meriti nesciens).i.ignorās (labem).i. fordē(niuei pudoris).i. pulchræ castitatis (martyr).i. testis præpotēs,nam tu dixisti.Ecce agnus Dei,&c.vel(martyr).i.decollatus (& cultor).i. habitator (eremi) idest loci solitarij,tu dico (maxime vatum) quia propheta & plusquam propheta.

O Nimis fœlix meritiq; celsi,
Nesciens labem niuei pudoris,
Præpotens martyr,eremiq; cultor
Maxime vatum.

¶Tres ordines hic notant.s. tricesimus,sexagesim9,& cētesim9,in qb9 cōtinenē oīm hoim ordines.s.cōtinētes cōiugati & virgines,q & designanē p tres viros.s.p Noe, p Danielē,& p Iob.Per Noe cōiugati,p Iob cōtinētes,p Danielē virgines designanē. Vnde in Euangelio. Alij sunt in lecto. Alij in villa. Alij in agro.Hoc tractum de Euāgelio:vbi diciē de semine iacto in terram. Aliud sexagesimū.Aliud tricesimū.Aliud centesimū fructū attulit,ideo dicit hic serta tardens(Serta).i.coronæ(terdenis).i.triginta(coronāt alios).s.coniugatos,

Serta terdenis alios coronant:
Aucta cremētis duplicata quosdā,
Trina centeno cumulata fructu
Te sacer ornant.

iugatos, qui hñt secũ fidẽ trinitatis: & adherẽtes decẽ pceptis legis, & alia serta (aucta).i.augmẽtata, & (duplicata cremẽtis).i. ad duplũ crescentia .s.in sexagesimũ fructũ (coronãt quosdã).s.cõtinẽtes, qui vixerũt in charitate, & hñt sex opera mię & castitatis vł charitatis: vt pascere ieiunos: vestire nudos.&c. (& trina).i.tria serta (cumulata).i.aggregata ex ter triginta: aucta per additionẽ denarij.s.per decẽ coronãt te: o sctẽ Ioãnes, q es virgo (cẽteno fructu) quia cẽtesim9 fruct9 (coronat).i.ornat virgines: & vt breuius exponam9 a tricesimo fructu vel ordine cõiugati: a sexagesimo cõtinẽtes a cẽtesimo virgines post dissolutionẽ corpis et aię coronãtur in æterna beatitudine. Et nota, q tricesim9 numer9 surgit a ternario & denario, quia cõiugati hñt fidẽ sctẽ trinitatis: & adhærent decẽ præceptis. Sexagesimus numerus a senario & denario surgit: quia cõtinẽtes hñt sex opera mię & charitatis.s. pascere ieiunio.&c. Virgines in cẽtesimo ordine ponunt: & significãt perfectionẽ: quia cẽtenari9 numer9 surgit a triuo trigesimo: & denario.i.decẽ superaddito: & ita sunt centũ, per cẽtũ, numerus perfect9 intelligit: et hoc ordine fuit btũs Ioãnes nõ absurde: imo apte scd'm loqlã digitorũ. Per tricesimũ numerũ cõiugatorũ, & per sexagesimũ cõtinentiũ, per cẽtesimũ virginũ merces accipit. Periti enĩ prima computatiõe articl'orũ: quã appellãt loqlã digitorũ in sinistra manu: per quã vita tẽporalis intelligit vsq in nonaginta nouẽ solebãt cõputare. Centũ autẽ, & deinde in dextera parte per quã cælestis vita designat Vnde de quodã cẽtenario habemus in quodã libro sic. Iam dextera cõputat annos. In hoc loco facit autor numerũ suum per quinq digitos man9.s.per pollicẽ: per iudicem: per mediũ: medicũ: & auricularẽ. Auricularis in palma positus significat vnitatẽ: medicus cũ ipso positus duo significat, medius cum ipsis positus.s.in medio tria. Deinde auricularis erectus medico & medio iacẽtibus quatuor significat. Medicus cũ illo erectus medio iacente in palma quinq designat. Medius cũ illis erectus sex significat. Item auricularis in palma extensus septem significat, Medicus eodem modo positus in palma octo significat. Medius simili modo positus nouem significat. Index qui vsq huc nil fecit pdicto modo positus decẽ significat. Amplexu pollicis adiunctus triginta significat, per quem numerũ satis cõgruea accipit merces cõiugatorũ pter illorũ mollẽ amplexum: & vitæ dilectionem & concordiã. Pollex siquidẽ cum indice firmiter astrictus sexaginta significat: per quẽ numerũ satis cõpetenter accipit merces cõtinentium. Graue enim est ab amplexu & voluptuosa delectatione & consuetudine abstinere. Vnde scriptum est. Nil cõsuetudine maius. In dextera dicitur centũ, per quẽ numerũ: quia fit in dextera parte: vita cælestis intelligit. Non immerito accipit merces virginum: quia in hac vita mundã & immaculatã vitã ducentes: cælestem & angelicam (inquantum possunt) ducunt.

Hinc potens nostri meritis opimis
Pectoris duros lapides repelle,
Asperum planans iter, & reflexos
Dirige calles.

¶Et qa tu talis es: o sctæ Ioannes potens (repelle).i.remoue (hinc).i.inde: (duros lapides).i.incredulitates nostri pectoris (meritis opimis).i.fertilibus, magnis, & fœcundis (planans iter asperum).i.petrosum (dirige calles reflexos) idest curuos in peccatis, & tortuosos.

¶Vt pius sator) & dr̄ a sero seris.i. creator mundi: & redēptor mētib9 puris (pulsa liuione).i. liuore abiecta & venenosa sorde vitiorum veniens digneť ponere(gressus sacratos).i. sancta itinera(rite).i. sine offensione.

Vt pius mundi sator & redemptor
Mentibus pulsa liuione puris,
Rite dignetur veniens sacratos
Ponere gressus,

¶Superni ciues).i. cælestes angeli celebrāt te laudibus (o de9 simplex).s.i substātia(& trine).s. in personis pariter(nos suppplices).i. humiles(precamur veniā).i. indulgentiam(parce redēptis).i. dimitte nobis redemptis peccata nostra: quia redemisti nos sanguine tuo proprio, amen, idest sine fine.

Laudibus ciues celebrant superni
Te deus simplex paritercp trine,
Supplices & nos veniam precamur,
Parce redemptis. Amen.

¶Carmen est trimetrum iambicum. Canitur in festis Apostolorū Petri & Pauli: prosequiť ipsorū laudes.

¶Hic laudat autor deum in commemoratione Petri et Pauli: qui deputauit illos esse principes ecclesiæ: & ptātē dedit illis ligādi, atcp soluendi vincula peccatorū. Vnde rogamus eos, vt reddant nos deuotos, fide & spe robustos: & repletos fonte geminæ charitatis & faciāt nos viuere post mortem. (apostolorū festū felix).i. beatum vel lætum (præpollet alacriter) idest iocose per alijs splendet(per omnes cardines) idest per omnes partes mundi, Apostolorū dico.s. beati Petri & Pauli sacratissimi: quos Apostolos Christus consecrauit almo sanguine: & (deputauit) idest constituit eos esse principes ecclesiarum.

FElix per omnes festum mundi cardines
Apostolorum prepollet alacriter
Petri beati, Pauli sacratissimi:
Quos Christus almo cōsecrauit sanguine,
Ecclesiarum deputauit principes.

¶Hi sunt duæ oliuæ).i. duæ arbores fructuosæ & redolentes, & sunt (candelabra luce radiātia corā domino).s. lumine virtutū: quia dn̄s nō posuit eos sub modio absconditos, sed super candelabra.i. in maiore claritate.s. Romana ciuitate, & duo præclara luminaria cęli: & (soluunt).i. rumpūt fortia vincula pc̄tōrū (& referāt) isti duo.i. aperiūt(portas olympi).i. cęli(fidelib9).i. chrīanis.

Hi sunt duæ oliuæ coram domino,
Et candelabra luce radiantia:
Præclara cæli duo luminaria,
Fortia soluunt peccatorum vincula,
Portas olympi reserant fidelibus,

Habent

Habent supernam potestatem claudere
Sermone sedes; & pandere splendentia
Limina poli super alta sydera:
Linguæ eorum claues cæli factæ sunt:
Laruas repellunt vltra mundi limitem.

¶ Et ipsi. s. Petrus & Paulus habent potestatem claudere supernas sedes) idest cęlestes (sermone) idest solo verbo: sicut clausit Ananiæ & Saphiræ cum dixit Petrus. Pecunia tua tecum sit. i. peccata tecum sint in perditionem (& pandere). i. aperire: splendentia lumina poli (linguæ eorum claues factę sunt super alta sydera). i. super omnes doctores ecclesiarum: & (repellunt laruas). i. culturas idololatriæ. Larua quoddam monstrũ est: & in vultu hominis vt pauorem inferat per quasdã phantasias nocturnas: intelligimus peccata, quę Apostoli repellunt ab eis, qui eos sequuntur (vltra limitẽ mundi). i. extra ecclesiã. Nota, ꝙ aliud est latria ab idololatria, qa latria est summę venerationis cultus soli deo adhibendus: vel latria est voluntaria professio diuinæ maiestatis, idololatria vero est cultus deo debitus creaturę exhibitus. Et hæc differentia solet assignari inter latria & idololatria: dulia & ꝑdulia, de latria & idololatria quid sit, dictũ est. Dulia vero est honor, qui debẽ sanctis. Vnde de beata virgine sciendũ, ꝙ inquantũ est persona sancta, ei debeẽ dulia: sed inquantũ est mater dei: debeẽ ei hyperdulia. i. magna excellẽtia, quia hyperdulia debeẽ excellenti: sicut est caro christi. Beata virgo, & crux chrĩ: qa fuit instrumentũ nr̃æ redẽptiõis, & cõcordat cũ dicẽtibus: ꝙ est dulia maior & minor, de latria & dulia & differẽtijs habeẽ in capl'o. Venerabiles imagines, de cõsecratiõe dist. iij. in glosa. ibi positis. Item nota, ꝙ idolum aliqñ diciẽ lignũ vel alia res sic figurata, quãdoq; vero diciẽ cõiunctũ ex imagine demõe presidente, & ita sumiẽ prima ad Corin. viij. vbi dr̃: ꝙ idolũ nihil est, Hactenus cõmẽdauit autor vtrũq;. s. Petrũ & Paulũ: modo vult tantũmodo Petrũ cõmendare.

Petrus beatus catenarum laqueos
Christo iubente rupit mirabiliter,
Custos ouilis & doctor ecclesiæ.
Pastor & gregis conseruator ouium,
Arcet luporum truculentam rabiem.

¶ Beatus Petr9 rupit laqueos catenarum) quia ceciderunt catenæ de manib9 eius ꝑ angelũ nunciãtẽ (mirabiliter) .i. fortiter Chr̃o iubẽte. Et ipse custos ouilis, & doctor fidelis ecclesiæ, pastor gregis Christiani, & conseruator ouium fidelium (arcet). i. repellat (truculentam) .i. crudelem rabiem.

Quodcũq; vinclis super terram strinxerit,
Erit in astris religatum fortiter:
Et quod soluerit in terris arbitrio,
Erit solutum super cæli radium,
In fine mundi iudex erit sæculi.

¶ Quodcunq; vinculis) .i. sententijs (strinxerit) .i. ligauerit & constringet (erit ligatũ in astris) .i. in cęlis (& quod soluerit in terris arbitrio) id est iudicio suo (erit solutum super radium solis vel cæli) & erit iudex sæculi in fine mundi.

¶Petrus erat talis, qualis superi9 ondit: sed Paulus non impar huic) .s. Petro equalis (Doctor gentiū: & sacratissimū tēplum) .i. vas electionis, & (in morte) .i. in passione (compar) .i. æqualis huic: & (in corona particeps) .i. cōcors (amboilli lucerne) .s. sunt (& dec9) .i. honor ecclesiæ (coruscāt claro vibramine) .i. magno splēdore (in orbe) .i. mundo.

Non impar Paulus huic doctor gentiū
Electionis templum sacratissimum:
In morte cōpar: in corona particeps,
Ambo lucernæ: & decus ecclesiæ,
In orbe claro coruscant vibramine,

¶O Roma felix) .i. beata (q̄ purpurata) .i. decorata pcioso sanguine horū, qui passi sunt (tantorū principū) .i. tā magnorum .s. Petri & Pauli (excedis) .i. superas oēm pulchritudinē mundi (nō tua laude: sed meritis sanctorum) .i. propter sanctos (quos iugulasti) .i. interfecisti (gladiis cruentatis) .i. sanguinolentis: quia inte occisi sunt.

O Roma felix q̄ tantorum principum
Es purpurata precioso sanguine,
Excedis omnē mūdi pulchritudinem,
Non laude tua, sed sanctorū meritis:
Quos cruentatis iugulasti gladiis.

¶Et quia habetis potestatē ligādi atq; soluendi: ergo (O martyres gl'iosi) .s. Petre & Paule (liliū) .i. ornamentū vel flos mūdi & (milites cælestis aulæ triūphales) .i. victoriosi (munite) idest defendite nos ab omnibus malis nostris: almis precibus (& ferte nos super ethera) .i. ad ethereum vsq; celum.

Vos ergo sancti gloriosi martyres
Petre beate Paule mundi lilium,
Cælestis aulæ triumphales milites,
Precibus almis nostris nos munite
Ab oīb9 malis ferte super æthera.

¶Gloria sit deo pri p immensa scl'a) .i. per mutabilia scl'a: & o tu (nate) .i. fili dei viui (dec9 & imperiū) qui imperas celo & terre: & mari, sit tibi honor & potestas (& spiritui sancto indiuidua) .i. inseparabilis: & sit (salus trinitati) quæ trinitas vnus deus est salus omnium gentium per infinita secula sæculorum. Amen.

Gloria Deo patri per immensa sæcula:
Sit tibi nate decus & imperium
Honor, potestas, sanctoq; spiritui
Sit Trinitati salus indiuidua
Per infinita seculorum sæcl'a. Amen.

¶Carmen est, quale superius: sed cacometrum

¶O lux lucis) .i. filius pr̄is (perfudisti oē scl'm) .i. replesti (aurea luce) .i. predicatiōe Apl'orū. Lūina aurea dicti sunt Apl'i sapientiæ pferētia splēdorē: & bonitatis & bonæ vite: qb9 nos illumināt (& decore roseo) .i. rubeo martyrio; tu dico (decorans celos) .i. celestes creaturas) inclyto martyrio) .i. nobili

AVrea luce & decore roseo
Lux lucis omne perfudisti scl'm,
Decorans cælos inclyto martyrio,
Hac sacra die, quæ dat reis veniam.

nobili passione(hac sacra die).s.in hac festiuitate(quę).s.dies (dat reis veniā).i.idulgētiā pctōrib9.

Ianitor cæli doctor orbis pariter
Iudices sæcli, vera mundi lumina,
Per crucem alter, alter ense triūphās
Vitæ senatum laureati possident.

¶ Ianitor cæli).i. Petrus ostiarius(doctor orbis).i. Paul9 pdicator (pariter).i.simł sunt iudices & sūt vera lumina mūdi (alter).i.Petr9 (triūphās).i.vincens per crucē(alter).i.alius.s.Paulus triumphans ense(laureati).i. coronati(possident senatum).i.principatum vitæ æternæ.

Iam bone pastor Petre clemens accipe
Vota præcantum, & peccati vincula.
Resolue, tibi potestate tradita,
Qua cūctis cęlū ỽbo claudis, et apis.

¶ Apostropham facit ad Petrū sic dicens. O Petre bone pastor clęmēs accipe iā vota pcantū).i. pces & resolue vincula pcti:potestate tibi tradita a christo(qua).s.potestate(claudis & aperis cælum).i.paradisum cunctis(verbo).i.sermone.

Doctor egregie Paule mores istrue
Et mēte polū nos trāsferre satage,
Donec perfectum largiatur plenius
Euacuato, quod ex parte gerimus.

¶ O Paule Doctor egregie instrue).i. compone nr̄os mores (& satage).i. labora (transferre nos mēte:polum).i. cælestia mente cogitare, & quæ in cælis sunt tota mente desiderare(donec).i.quousq;)perfectū)in vtraq; parte.i.anima & corpore (largiatur).i.tribuatur nobis in futuro(plenius).i.deus largiatur:illo (euacuato).i.penitus dimisso.s. mortalitate(quod gerimus ex parte).i.in hoc corpore: quasi in alia parte hominis.i. in futuro gloriabitur homo plenius & perfectius data sibi immortalitate vtriusq; partis.s. corporis & animæ.

Oliuæ binæ, pietatis vnicæ
Fide deuotos, spe robustos, maxime
Fonte repletos charitatis geminæ,
Post mortē carnis impetrate viuere.

¶ O binæ).i.duo oliuæ(pietatis vnicę).i.indiuisę,vel vni9 amoris(inpetrate).i. postulate a Deo nos viuere deuotos fide(& robustos).i.firmos(spe maxime repletos fonte geminę charitatis) .s.dilectionis Dei & proximi, post impetrate viuere, viuere inquam(post mortem carnis) .i.separationem corporis & animę.

Sit Trinitati sempiterna gloria,
Honor, potestas, atq; iubilatio:
In vnitate cui manet imperium
Ex tūc, & modo p æterna scl'a. Amē.

¶ Sēpiterna gl'ia).i.ęterna gloria(sit trinitati) in tribus personis, &(honor) sit eis (atque iubilatio).i. laudatio sit ei trinitati(in vnitate).s.in vno deo(cui) .s. trinitati: quæ est vnus Deus(manet imperium, & ex tunc).i. ab exordio mundi (& modo).i.in præsenti (per ęterna sæcula).i.per omnia sequentia. Amen.

¶ Carmen

¶Carmen est simile dimetro iambico, quale illud Lustra sex qui iam. Canitur in festo sanctorũ Angelorũ.

TIbi Christe splendor patris, vita, virtus, cordium,
In conspectu angelorum votis, voce, psallimus:
Alternantes concrepando melos damus vocibus.

¶In hoc hymno intẽdit autor laudare dñm: intẽdit etiã in cõmemoratione sancti Michaelis gr̃a vł amore ipsius archangeli collaudare oẽs angelos, sed maxime Michaelẽ: qui est princeps militiæ cęlestis. Rogat itaq;, & p̃cat, vt oẽs angeli nobis assistant: & dæmones a nobis repellãt: & mundos corde & corpore nos reddant. (O Christe qui es splẽdor p̃ris vita & virtus cordium) quia sicut viuit corpus per aĩam: ita viuit anima per Chr̃m (psallimus tibi in conspectu angelorũ votis ac precibus) vel corde: ore, & voce (& damus melos) .i. melodias: vocibus nostris (cõcrepando) .i. resonando (alternantes) idest vocibus alternatis decantantes.

Collaudemus venerantes omnes cæli milites,
Sed præcipue primatem cælestis exercitus.
Michaelem in virtute conterentem Zabulon,

¶Nos collaudemus venerantes oẽs cęli milites) .i. angelos cæli (præcipue primatẽ cælestis exercitus) .s. Michaelem (conterentẽ Zabulon) idest diabolũ in virtute crucis. Michael interpretatur, quis est, vt deus: quasi dicat, quis est ita fortis, vt deus noster, qui creauit nos ad laudandum se. Per hoc nomen Michael ostendit, q̃ nullus potest facere, quæ deus facit.

Quo custode procul pelle rex Christe pijssime
Omne nefas inimici mundo corde & opere,
Paradiso redde tuo nos sola clæmentia.

¶Quo custode) .s. Michaele (o Christe pijssime) idest fortissime (procul pelle) .i. abijce longe (omne nefas) .i. omne peccatũ (inimici) .i. diaboli (& redde nos sola vel sancta clementia tuo paradiso) .i. in requiẽ, nos dico factos (mundo corde & opere) .i. tam in anima quã in corpore.

Gloriam patri melodijs personemus vocibus,
Gloriam Christo canamus: gloriam paracleto,
Qui deus trinus & vnus extat ante secula. Amen.

¶Ex quo custode .s. Michaele, Christus) expellat a nobis longe oẽ nefas inimici: & faciat nos mũdos corde & corpore, ideo (personemus gloriã p̃ri vocibus melodijs) .i. dulcedinis vel dulcibus melodijs: & (canamus gloriam Chr̃o) .i. ei9 filio: & canamus silr̃ eadẽ qualitate (gl̃iam) .i. laudẽ & honorem (paracleto) .i. sp̃ui sancto (qui extat) .i. manet (de9 trinus) in personis (& vnus) in vnitate substãtiæ (ante secula) .i. ante omnia secula Amen.

¶Carmen est saphicum mixtum adonico. Canitur in festo Angelorum, quorum auxilium petit.

CHriste sanctorũ decus Angelorũ,
Rector humani generis; & autor
Nobis æternum tribue benignus
Scandere cælum.

¶O Christe sanctorum decus angelorum (sancto rum) dico ad differentiã malorum. Et nota, ꝙ autor facit hic inuocationẽ ad omnes & singulos bonos angelos (rector humani gñis: & autor: tu benignus tribue nobis scandere).i.ascendere (cælum).i.regnum æternum.

Angelum pacis Michaelem ad istam
Cælitus mittas rogitamus aulam,
Nobis vt crebro veniente crescant
Prospera cuncta.

¶Rogitamus mittas cęlitus).i.dirigas (ad istã aulã).i.eccl'iam Michaelẽ angelũ pacis: qui nos placet deo. Quoties magna nũciant a deo: Michael mittitur, qñ vero maiora Gabriel mittitꝰ, vt Mariæ & Zachariæ. Ad medelã Raphael mittitꝰ: vt Thobię, ad hoc ergo mittatꝰ (vt cũcta ꝓspa crescãt) veniẽte Michaele archãgelo a deo (crebro).i. freqñt.

Angelus fortis Gabriel, vt hostem
Pellat antiquum, volitet ab alto
Sæpius, templum veniens ad istud
Visere nostri,

¶Gabriel interp̄tatꝰ fortis angel9.i.fortitudo dei, per qđ intelligitꝰ, ꝙ fortis fuit & potẽs ad defendẽdũ fortitudinẽ Diaboli: ꝑ virtutẽ sãctę crucis, & (Gabriel fortis angel9: volitet).i.volet (ab alto).i.cęlo (vt pellat antiquũ hostẽ).i.diabolũ Gabriel dico (veniẽs sępius ad istud nr̃m tẽplũ visere).i.ad istã nr̃am aĩam siue ecclesiã assidue visitãdũ cõdolẽs miserijs pc̃tõrũ.

Angelum nobis medicum salutis
Mitte de cælis Raphaelem; vt omnes
Sanet ægrotos, pariterꝗ nostros
Dirigat actus.

¶O chr̃e mitte nobis angelum.s.Raphaelẽ: medicũ salutis nr̃æ. Raphael interp̄tatꝰ medicina Dei, & significat chr̃m, q tulit nobis de cęlis medicinã cuius gr̃a mũdati sumus ab om̃i pc̃õ: & liberati ab hoste antiquo (vt sanet).i.curet nos oẽs ægrotos).s.in mẽte (& dirigat actus nr̃os).i.nr̃as operationes prauas ad bonam operationem.

Hinc dei nostri genitrix Maria,
Totus & nobis chorus angelorum,
Semper assistat; simul & beata,
Concio tota.

¶Et qa facim9 inuocationẽ angelorũ (Maria genitrix dei nr̃i: & tot9 chorus angelorũ assistat semper).i. omni tp̄e (nobis).s. oibus (& tota concio btã).i.exercitus angelorũ; nobis assistat simul; vt isti intercedãt ꝓnobis.

¶Beata

¶Beata deitas) .s.patris (ac nati).i. filij: & spūssancti (p̄stet) .i. tribuat nobis pariter (hoc) .s.quod p̄dictū est(gloria cuius spūs roboat).i.p̄so nat(omni mundo).i. in oībus p̄p̄lis Christianis.Amen.

Præstet hoc nobis deitas beata
Pr̄is, ac nati, pariterq; sancti
Spūs,cuius reboat in omni
Gloria mundo.Amen.

¶Carmen est dimetrum iambicum cacometrum. Canitur in festo omnium sanctorum: quorum omnium intercessionem pro nobis implorat,

¶Hic facit inuocationē ad oēs ordines angelorū,& dep̄cat eos, vt ipsi adsint nobis: & a nobis omnia vitia repellant:& nos purificatos corde & opere ad cęlestia regna perducant.

¶O christe redemptor omnium).s. fidelium (conserua tuos famulos) qui tibi famulantur:tu dico, placatus sanctis precibus beatæ Mariæ virginis.&c.

¶O beata agmina cælestium spirituum)scilicet,angelorum (pellite quoq;) idest similiter (præterita mala)idest vitia præsentia & futura a nobis.

¶Vates).i. o vos prophetæ(æterni iudicis).i.christi(o Ap̄li dn̄i exposcim9).i,deprecamur suppliciter saluari:vestris precibus.

¶O martyres dei inclyti).i. nobiles & electi (& confessores lucidi) idest casti:ferte nos in cælestib9 regnis vestris orationibus.

¶Chorus sanctarū virginū & omnium monachorum , facite nos christi cōsortes).i.participes cælestis regni:cum omnibus sanctis.

¶Auferte).i.remouete(gentemperfidam).i.infidelem de finibus credētium: & ad quid? (vt persoluamus alacriter) idest iocose Christo laudes debitas.

¶Gloria).i.laus sit(ingenito patri, eiusq; vnigenito) idest filio Iesu Christo(vna) .i. pariter cum sancto spiritu : in sempiterna sæcula. Amen.

CHriste redemptor omniū
Conserua tuos famulos
Beatę semper virginis
Placatus semper precibus,

Beata quoq; agmina,
Cælestium spirituum
Præterita, præsentia,
Futura mala pellite,

Vates æterni iudicis,
Apostoliq; domini,
Suppliciter exposcimus,
Saluari vestris precibus,

Martyres Dei inclyti,
Confessoresq; lucidi:
Vestris orationibus
Nos ferte in cælestibus,

Chorus sanctarum virginum,
Monachorumq; omnium,
Simul cum sanctis omnib9:
Consortes christi facite,

Gentem auferte perfidam
Credentium de finibus:
Vt Christo laudes debitas
Persoluamus alacriter.

Gloria patri ingenito,
Eiusq; vnigenito,
Vna cum sancto spiritu
In sempiterna sęcl'a. Amen.

Iesu

IEsu saluator sæculi
Redemptis ope subueni:
Et pia Dei genitrix
Salutem posce miseris.

Cœtus omnes angelici,
Patriarcharum cunei,
Et prophetarum merita
Nobis precentur veniam,

Baptista christi præuius,
Et clauiger æthereus,
Cum cæteris Apostolis
Nos soluant nexu criminis.

Chorus sacratus martyrum,
Confessio sacerdotum:
Et virginalis castitas
Nos a peccatis abluat.

Electorum suffragia,
Omnesq; ciues cælici
Annuant votis supplicum:
Et vitæ poscant præmium.

Laus, honor, virtus, gloria
Deo patri & filio,
Sancto simul paracleto
In sempiterna scl'a. Amen.

¶Hymnus iste cõtinuat̃ supiori: sic dixi. O Christe cõserua tuos famulos: & bene debes: q a redemisti nos. (O Iesu saluator scl'i subueni) .i. succurre (redẽptis ope) .s. suo auxilio (& o pia dei genitrix: posce) .i. impetra (salutem) .s. animarũ (miseris) .s. nobis peccatoribus.
¶Oẽs angelici cœt9) .i. oĩs angelorũ societas seu exercitus (cunei) .i. chori, siue sedẽtiũ ordines patriarcharũ (& merita pphetarũ p̃centur) .i. postulent vel impetrent (nobis veniã) idest indulgentiam peccatorum.
¶Baptista Ioãnes prçuius) .i. prçcursor Christi (& clauiger) .i. Petrus (æthereus) .i. cælestis: cum cæteris Apostolis (soluãt nos nexu criminis) .i. a vinculis peccatorum.
¶Sacratus chorus) idest sacer cœt9 martyrum: & (confessio sacerdotũ) idest iustorum (& castitas virginalis) idest virginum abluant nos a peccatis.
¶Suffragia) idest patrocinia electorum vel monachorum (& omnes cælici) idest cæli ciues angeli (annuant) idest faueant (votis) .i. p̃cib9 (supplicum) idest humilium, vt (poscant) idest impetrent (prçmiũ vitç) çternç scilicet.
¶Laus honor virtus & gloria supple sit Deo patri, & filio, simul sancto paracleto in sempiterna sçcula. Amen.

¶Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur in festo diui Martini: cuius laudes prosequitur,

REx Chr̃e Martini decus
Hic laus tua, tu illius,
Tu nos in hunc te colere:
Quin ipsum in te tribue.

¶Autor cõmẽdat, & laudat deũ de cõuersione & habitu beati Martini, quia hic paup & modic9, cæliũ diues ingredit̃: quia p constantiã fidei & cõfessionẽ trininitatis meruit fieri suscitator triũ mortuorũ, quorũ aĩç detinebant̃ clausç in inferno. Rogat itaq; dñm, vt sicut p cõfessionẽ scłç trinitatis tres mortuos suscitauit ab inferno: ita suscitet nos a peccato: &

& sicut induit pauperem parte suæ chlamydis: sic nos induat iustitiam. O chr̄e rex æterne: dec9).i. honor Martini(hic).i. Martinus est tua laus: tu es salus illius Martini. tu tribue nos colere te(in hūc).s. Martinū (quin).i. insuper(tribue nobis ipsum Martinū colere in te).s. christo.

¶ Tu qui das, q̄ Martinus gemma existens p̄sulū).i. Ep̄orū & sacerdotum(fulget).i. splēdet (p cardines).i. p angulos (orbis).i. per quatuor partes mūdi (da).i. cōcede, vel Martinus(soluat p ingēs meritū) nos.s. (quos graues culpæ).i. criminalia peccata (premunt).i. detinent.

Qui das per orbis cardines,
Qd' gēma fulget p̄sulū,
Da q̄s p̄mūt culpę graues,
Soluat per ingens meritū.

¶ En).i. ecce (hic).s. Martin9 (paup) indiutus(& modic9).s. in persona corpis(diues) in virtutib9 exeūdo de mūdo: ingredit̄ cęlū(cohortes).i. exercitus cæli: obuiāt ei(linguæ).s. oēs(tribus).s. Isrl'.i. Iudæi(gentes).i. Gentiles(ouant).i. applaudunt.

En pauper hic & modicus
Cælum diues ingreditur,
Cæli cohortes obuiant,
Linguæ, trib9, gentes ouant.

¶ Vt).p sicut(vita) illius sic(transitus).i. obit9 eius(fulget).i. resplendet(cælis).i. in cælo (& aruo).i. in terra, seu in mūdo: trāsitus dico splēdid9, & ideo, quia fulget (piū ē gaudere cūctis).s. hoib9: &)hic dies).i. hoc festū(sit salus cunctis).i. oibus.

Vt vita fulget transitus,
Cælis & aruo splendidus:
Gaudere cunctis pium est:
Cunctis salus sit hic dies.

¶ Sit gloria trinitati).s. p̄ri, & filio & spūi sancto (vt).p sicut (Martinus cōfessus est).s. fide & ope (fidē cuius).s. Martini (& ipse).s. Deus (roboret in nos).i. in nobis.

Sit trinitati gloria:
Martinus vt confessus est,
Cuius fidem per opera
In nos & ipse roboret,

¶ In hoc hymno commendat autor beatū Martinū p cōstantiā fidei ei9: quā habuit in suscitatiōe triū mortuorū.(O Martine par ap̄lis).i. equalis in triū mortuorū suscitatione: q̄a tres mortuos suscitauit, vt ap̄li: & quia glob9 igneus.i. spūs san-ctus descēdit sup eū(tu foue).i. resuscita a pc̄tō: collētes tuū festū(qui vis viuere, aut mori discip̄lis).i. ad vtilitatē discipl'orū, quia nec mori timuit: nec viuere recusauit. Vn̄ & ipse effundēs orōnē apud dn̄m: ait, O dn̄e si ad huc pplo tuo sum necessari9: nō recuso laborē. Fiat volūtas tua: & quia nec viuere, nec mori recusasti, ideo respice nos: vt tuis meritis & precibus mūdo corde & casto corpore existētes: aulā cæli ingredi mereamur: sicut fecisti in tēpore tuo p̄latos ecclesię famulos.

Martine par Apostolis
Festū colentes tu foue:
Qui viuere discipulis
Vis aut mori nos, respice,

¶ O Martine fac).i. effice (nūc).i. in hoc p̄senti tpe.s. nos esse iustos (qd' gesseras).i. feceras olim predicando (clarifica).i. illumina(nunc p̄sules).s. ecclię.i. p̄latos(auge decus ecclię:

Fac nunc, quod olim gesseras:
Nunc præsules clarifica:
Auge decus ecclesiæ:
Fraudes elide Sathanæ,

&

(elide) .i.frange:vel reprime (fraudes sathanæ) idest diaboli aduersarñ.

Qui ter chaos euisceras,
Mersos reatu suscita,
Diuiseras vt chlamidem,
Nos indue iustitiam,

Vt specialis gratiæ
Quondam recorderis tuæ,
Monastico nunc ordini
Iam pene lapso subueni,

¶Tu qui euisceras) ꝑ euiscerasti.i. euacuasti (chaos) .i.infernũ.(ter).i. tres mortuos suscitasti. Tu qui ter intrasti in infernũ resuscitãdo tres mortuos (suscita nos mersos) idest mortuos (reatu).i. culpa per pctm̃ primi parẽtis.s.Adæ & ꝓpria culpa (vt(pro sicut(diuiseras chlamidem pauperi).s. sic indue nos iustitiam. ¶O Martine subueni) .i. succurre (monastico ordini).i.ordini monachorũ(iam lapso).i.relapso in pctis (pene).i.fere:& ad quid? vt recorderis quõdã tuę specialis gratiæ.

¶Carmen est dimetrum iambicum cacometrum. Canitur in festis Apostolorum: quorum potestatem a Christo traditam narrat.

EXultet cælum laudibus:
Resultet terra gaudijs;
Apostolorum gloria
Sacra canunt solennia,

¶In hoc hymno facit autor inuocationem ad aplõs:vt ipsi ꝓ nobis deprecent:et suis pcibus a nobis vitia repellant:vt deus veniẽtes ad iudicium:ne ꝓ reatu nos puniat: sed repletos ęternis gaudijs faciat. Et nota,ꝙ dies iudicij non dicitur:ideoꝙ tunc erit dies: sed quia apparebũt oĩa nobis tanquã in die (cælum).i. cælestis curia (exultet) .i. gaudeat laudibus (terra).i.terreni.s.homines:resultet gaudijs:homines dico(canunt).i.laudãt (sacra solennia gloria Apostolorum.

Vos secli iusti iudices,
Et vera mundi lumina.
Votis precamur cordium,
Audite preces supplicum,

Qui cælum verbo clauditis:
Serasꝙ eius soluitis,
Nos a peccatis omnibus
Soluite iussu,quęsumus,

Quorum præcepto subditur
Salus:& langor omnium;
Sanate ægros moribus:
Nos reddentes virtutibus,

¶Vos).s.apostoli(iusti iudices secli) .i.scli (& vera lumina mundi) quia totus mundus illuminatur prædicatiõne (precamur vos votis cordium).i.precibus cordis) audite pces supplicum).i.humilium. ¶Qui clauditis).s. pctõribus (cęlũ ṽbo).i.sermõe(& solutis).s. bonis (seras).i.clausuras ei9 (quęsumus).i. precamur vos (soluite).i. absoluite nos a pctis oĩbus (iussu).i.pręcepto. ¶Pręcepto quorum) scilicet Apostolorum(salus)idest sanitas (& lãgor) idest infirmitas omnium hominum(subditur) idest subijcit (sanate ęgros) idest peccatores (moribus).i.a prauis cogitatiõib9 & voluntate mala peccãdi (reddẽtes nos virtutibus

virtutib9).i.operationib9 virtuosis. ¶Et rogamus vos: vt cum Christus iudex aduenerit in fine sæculi: faciat nos esse compotes sempiternis gaudijs.

Vt cum iudex aduenerit
Christus in fine sæculi,
Nos sempiternis gaudijs
Faciat esse compotes.

¶Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur in festis Apostolorum, quorum laudes enumerat.

¶Hymn9 iste cõtinuaẽ superiori.s. Exultet celũ laudibus. Nos canẽtes debitas laudes Chro in honore aplorum (canam9 lętis mẽtib9).i.iocundis(gl'ia).i.ad gl'iam apl'orũ(æterna munera).i.dona Christi, quæ sua pietate nobis largitus est.
¶Isti sunt principes ecclesiarũ: isti sunt triũphales duces belli).i.triũphantes. Isti sunt (milites cælestis aulæ).i.palatij: & sunt(vera mundi lumina) quia prædicatione illorum illuminatus est mundus.
¶Fides deuota sctorum).i.obediẽs (inuicta spes credẽtiũ: pfecta Christi charitas).i.amor (triumphat).i.superat(principẽ mundi).i.diabolum. Vnde, venit princeps mundi huius, & in me non habet quicquã.
¶Paterna gloria exultat in his).s.apl'is(voluntas spũssčti)exultat in his (filius exultat in his (quid dicã per singula?) cęlum repleẽ gaudijs) idest exultationibus.
¶O redẽptor quæsumus te nunc).i.in præsenti(vt iungas præcantes seruulos consortio ipsorum).s.apostolorum (in sempiterna sæcula).i.in æternum & in sęcula sęculorum.

AEterna christi munera,
Apostolorum gloria,
Laudes canentes debitas:
Lætis canamus mentibus,

Eclesiarum principes,
Mũdi triumphales duces,
Cælestis aulæ milites,
Et vera mundi lumina,

Deuota sanctorum fides,
Inuicta spes credentium,
Perfecta Christi claritas,
Mundi triũphat Principem.

In his paterna gloria:
In his voluntas spiritus,
Exultat in his filius
Cælum repletur gaudijs.

Te nunc redemptor; q̃sumus:
Vt ipsorum consortio
Iungas precantes seruulos
In sempiterna sęcl'a. Amen.

¶Carmen est asclepiadeum mixtum gliconico. Canitur in festis plurimorum martyrum.

¶In hoc hymno laudat autor deum in cõmemoratione sčtorũ martyrũ q̃ mũdũ cũ põpis suis: & cũ vitijs & cõcupiscẽtijs suis dimiserunt, & spreuerũt. Vñ in terris laudãẽ, & in cælis honorãẽ. Intẽdit itaq; rogare deum,

SCtorũ meritis iclyta gaudia
Pãgam9 socij, gestaq; fortia:
Nã gliscit anim9 pmere cãtib9
Victorum genus optimum.

deum, vt nos suos famulos iungat cõsortio sanctorũ martyrũ. O socij pangamus).i.cãtemus (inclyta gaudia).i.præclara meritis sanctorũ (& fortia gesta) eorũ (nã animus gliscit).i.cupit, vel gaudet (promere).i.laudare cũ cantibus (optimum genus victorum) idest martyrum.

Hi sunt, quos retinens mũdus inhorruit
Ipsum, nam sterili flore per aridum
Spreuere penitus, teq; sequuti sunt
Rex Christe bone cælitus.

¶ Hi sunt. s. martyres (q̃s mũdus retinens).i.dũ viuerent in mundo (inhorruit).i.odio habuit (nam ipsi).s.martyres (spreuere penitus).i.omnino odio habuerũt (ipsum).s.mundũ (per aridũ).i.valde siccũ (flore sterili).i.non fructuoso (& sequuti sunt te cælitus).i.diuinitus: o (Christe bonæ rex).i.qui cœlum, terramq; regis.

Hi pro te furias atq; ferocia
Calcarunt hominũ: sæuaq; verbera
Cessit his, lacerans fortiter vngula,
Nec carpsit penetralia.

¶ Hi).s.martyres (calcarũt).i.sustinuerunt, passi sunt & vicerunt ꝓ te (furias).i.insidias infideliũ (& sæua verbera).i.crudelia vel sæua.i.iniuste illata, & (vngula).i.quoddã genus tormẽti (cessit).i.locũ dedit his martyribus (lacerãs).i.puniẽs (fortiter).i.vltra quæuis tormẽta (nec) ꝓ nõ (sed & nõ carpsit penetralia).s. martyrũ vel aplorũ.i.nõ fuerũt fracta vel diuisa eorũ viscera, & hoc virtute dei q͂a virtus dei erat in eis, vel non carpsit penetralia).i.intima eorũ, & nõ potuerũt tormentorũ gñibus a ꝓposito scõ retrahi. ANTO. Calcarũt oĩa, lege tu calcarunt hoĩm, tum ex rõne versus, tum ex veterũ librorũ scriptiõe. Et expone sic. Hi martyres calcarunt).i.sub calcibus habuerũt, despicatiq; sunt & expreuerũt (furias).i.furores (atq; ferocia).i.fortia, siue furibũda (& sæua verbera).i.immania ac crudelia flagra (hoĩm).s. Regũ minantiũ illos. Præsidũ illos iudicantiũ. Carnificumq; diuersa tormentorũ gña in eos exercentium. Quæ omnia (pro te).i. propter legem tuam, libentissime & absq; vllo mortis timore sustulerunt.

Cæduntur gladijs more bidentium:
Non murmur resonat: nõ q̃rimonia:
Sed corde tacito mens bene conscia
Conseruat patientiam.

¶ Ipsi cæduntur).i.iugulant (gladijs).s.crudelibus (more bidẽtiũ).i.cõsuetudine ouium (murmur eorũ nõ resonat: non quærimonia).i.lamentatio nõ auditur (sed mens bene conscia).i.boni meriti (conseruat patientiam tacito corde) quia fortes, patientes, & firmi erant pro fide Christi bello.

Quæ vox, q̃ poterit lingua retexere,
Quæ tu martyrib⁹ munera p̃paras?
Rubri nam fluido sanguine laureis
Ditantur bene fulgidis.

¶ Et q͂a oĩa hæc pro chr̃i nomine patiebant, igitur quæ vox & q̃ lingua poterit retexere).i.dicere: vel explicare (munera).i.dona, quæ tu martyribus præparas (nam ipsi rubri) idest rubei (fluido).i.fluente

sanguine(ditantur).i.coronantur(laureis) idest coronis bene fulgidis.

¶O summa deitas nos supplices).i.hũdes(poscimus).i.rogamus te (vt abluas).i.deleas) culpas nr̃as).i.pctã nr̃a(& subtrahas noxia).i.ipsa pctã a nobis: & des pacem famulis tuis(quoq;).i.similiter(nos)omnes.s.(demus gloriã tibi) idest ad honorem tuum per cuncta sæcula. Amen.

Te summa deitas vnaq; poscimus,
Vt culpas abluas, noxia subtrahas:
Des pacẽ famulis, nos quoq; gloriam:
Per cuncta tibi sæcula. Amen.

¶Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur in festo martyrum.

¶Materia huius hymni est inuocare regem martyrum, vt dirigat ad nos aures suæ clemẽtię, & quod delinquimus propter merita sanctorum, inquorum commemoratione presens hymnus cãtatur, parcere, vel ignoscere dignetur. O gloriose rex martyrũ corona).i.brauium & merces confitentium nomen tuum (qui perducis respuentes terrena: ad cælestia regna.¶ANTO. Qui respuentes terrena imo terrea: nã alias non staret versus, vt superius in procemio operis huius videre licet.

REx gloriose martyrum,
Corona confitentium,
Qui respuentes terrea,
Perducis ad cælestia.

¶Tu appone aurem tuam benignã (protinus) idest statim nostris vocibus, & ignosce quod delinquimus (qui pangimus sacra trophęa) idest victorias martyrum.

Aurem benignam protinus
Appone nostris vocibus:
Trophęa sacra pangimus:
Ignosce, quod delinquimus.

¶Tu vincis sæuitiam tyrannorum in martyribus parcendo confessoribus) quia non vis, vt per martyriũ finiant vitam suam (tu vince) idest destrue) nostra crimina).i. mala & pctã nr̃a(donãdo nobis indulgentiã) quia tu nõ vis mortẽ pctõris.

Tu vincis in martyribus,
Parcendo confessoribus:
Tu vince nostra crimina,
Donando indulgentiam.

¶Carmen est, quale illud Primo dierum. Canitur in festo vnius martyris; cuius laudem narrat.

¶O deus tu sors) idest pars (tuorum militum) idest hæreditas, vnde Dauid Dominus pars hæreditatis meæ (& corona & præmium) quia tu secundum meritum tribuis mercedem (absolue nos nexu

DEus tuorum militum
Sors: & corona præmiũ:
Laudes canentes martyris
Absolue nexu criminis.

criminis

criminis) idest laqueo peccatorum, nos dico (canentes laudes martyris) scilicet huius: cuius hodie festum celebratur.

Hic nempe mundi gaudia,
Et blandimenta noxia,
Caduca rite deputans,
Peruenit ad cælestia.

¶Hic martyr deputans) idest iudicans vel æstimans (rite) idest recta gaudia mundi (& blandimenta noxia & caduca) suple esse, peruenit nempe) idest certe ad cælestia regna.

Pœnas cucurrit fortiter,
Et sustulit viriliter,
Pro te effundens sanguinē
Aeterna dona possidet.

¶Et ipse fortiter) idest constans forti animo (pœnas) idest tormenta huius mundi (cucurrit) .i. festinanter transiuit (& sustulit) idest sustinuit illas pœnas viriliter effundens sanguinem suum, & ideo possidet æterna dona.

Ob hoc præcatu supplices
Te poscimus pijssime,
In hoc triumpho martyris:
Dimitte noxam seruulis.

¶Ob hoc) idest propter hoc: quia sanguinē fudit. o pijssime pater (nos supplices poscimus te) .i. precamur te (precatu) idest precibus humilibus (in hoc triumpho) idest in hac victoria martyris (dimitte noxam) .i. culpam seruulis.

Martyr dei: qui vnicum
Patris sequendo filium
Victis triumphans hostibus
Victor fruens cælestibus:

¶Materia huius hymni est, vt relictis delectationibus, & vanitatibus huius sæculi bona opera exercendo Deum cōsequamur. (O martyr Dei) qui fuisti victor victis hostibus, tu dico triumphans sequēdo vnicum filium, patris es modo fruens cælestibus bonis.

Tui præcatus munere
Nostrum reatum dilue,
Arcens mali contagium:
Vitæ remoues tædium.

¶Et quia tantis bonis frueris diluc) idest extingue (reatum) idest peccatum nostrum, tu dico (arcens contagium mali) idest diaboli (remouens tædium vitæ) .s. famen: sitim: nuditatem: frigus, scilicet donando nobis temporalia necessaria in hoc mundo.

Soluta sunt iam vincula
Tui sacrati corporis:
Nos solue vinclis sæculi
Amore filij dei.

¶Et quia vincula tui sacrati corporis sunt iam soluta a nexibus huius sæculi dissoluti: & es cum Christo: sic & solue nos a vinclis sæculi) idest absolue nos a peccatis nostris, tuis precibus, & hoc amore filij Dei.

¶Carmen est, quale illud Nocte surgentes. Canitur in festo Confessorum.

¶Materia huius hymni est, q̄ totis viribus deum sup oīa laudare debem9. Intēdit etiā autor in hoc hymno tractare de ascensiōe illi9 cōfessoris, i cui9 memoria p̄sens hymn9 totis laudib9 celebrat̄ Iste cōfessor dn̄i sacrat9: a dn̄o (lætus) .i. exultās (meruit hodie) .i. in hac die (scandere) .i. ascendere (secreta cæli) .i. ad cælos (festa cui9) .s. sancti (plebs) deuota .s. celebrat p̄ totum orbem. ¶ANTO. Hoc die lætus legit: p̄ quo legebat̄ hodie lætus: vt sit trocheus in primo loco: & nō pyrrhichius: si hodie legatur, quēadmodum superius dictū est.

Iste confessor domini sacratus,
Festa plebs cuius celebrat per orbem:
Hoc die lætus meruit secreta
Scandere cæli,

¶Qui) .s. confessor fuit pius .i. sanctus & misericors: imo erga deum religiosus, & p̄ceptorū suorū obseruātissimus (prudēs) .i. p̄uidēs & sapiens circa diaboli, mūdi, atq̄ carnis irritamenta (hūilis) .i. nō superb9. cui animi facilitas erat oīs expers iracundiæ (pudicus) .s. in verbis (sobrius) in cibis (castus) .s. in corpore & in aīa (& quietus) .i. tranquillus (dū) .i. donec (vegetauit) .i. nutriuit (artus) .i. mēbra corporis ei9 (p̄sens vita) .i. qn̄ erat in hoc sæculo.

Qui pius, prudens, humilis, pudicus,
Sobrius, castus: fuit & quietus,
Vita dum præsens vegetauit eius
Corporis artus,

¶Ad sacrū tumulū cui9) .s. cōfessoris (membra languentum) .i. ægrotantiū (restituūtur modo) .i. in præsenti (sanitati) .i. saluti (frequenter) .i. cum frequentatione (quolibet morbo) .i. a quacūq̄ infirmitate illa membra fuerint grauata.

Ad sacrum cuius tumulum frequenter
Membra languentū: modo sanitati
Quolibet morbo fuerint grauata:
Restituuntur.

¶Vnde nunc nr̄ chorus) .i. nrōrū fratrū (canit hūc hymnū in honore ipsi9) .s. cōfessoris) libenter) .i. voluntarie, & ad quid canimus (vt iuuemur piis meritis) .i. patrociniis & orationibus eius (per omne æuum) idest per cūcta sæcula.

Vnde nunc noster chorus in honore
Ipsius, hymnum canit hunc libenter:
Vt piis eius meritis iuuemur
Omne per æuum.

¶Sit laus) .i. glīa (dec9) .i. honor (atq̄ virtus) .s. semper erit illi deo (qui residens supra cacumen) .i. supra altitudinem cęli (trinus) in personis (& vnus) in essentia (gubernat machinam) .i. fabricam totius mundi.

Sit laus illi, decus, atq̄ virtus,
Qui supra cæli residens cacumen,
Totius mundi machinam gubernat
Trinus & vnus, Amen.

¶Carmen, est quale illud Primo dierum. Canitur in festo virginum: in quarum laude versatur.

IEsu corona virginum,
Quem mater illa concipit,
Quæ sola virgo parturit
Hæc vota clemens accipe.

¶In hoc hymno laudat autor Deũ in cōmone sctārũ virginũ: q̃ domādo fragilem sexũ meruerunt scādere secreta cęli. Rogat itaq; deũ: vt nesciamus vulnera corruptiōis. O Iesu corona virginũ quē .s.mr̃ illa mirabilis (cōcepit).s.sctā Maria(q̃ sola).s.mr̃ inter alias virgo parturit tu clæmens(accipe).i.suscipe(hæc vota nr̃a).i.has p̃ces. ¶ANTO.Quē mater illa cōcipit,sic legēdũ p̃cipit,nō cōcepit,& est pręsens p pręterito,ex ratione carminis:qđ non recipit spondeum vel trocheum in quarto loco.

Qui pascis inter lilia,
Septus choreis virginum,
Sponsus decorans gloria,
Sponsisq; reddens præmia,

¶Tu q pascis).i.lętaris: inter lilia.i. bona opera(septus) idest circundatus(choreis) idest ordinibus virginum: & es (decorans) idest coronās (sponsus gloria)& reddens sponsis premia.

Quocunq; pergis: virgines
Sequuntur,atq; laudibus
Post te canentes cursitant:
Hymnosq; dulces psonant,

¶Quocunq;) idest ad quencunq; locum pergis: ille virgines sequũtur te:atq; canentes(cursitāt)idest currunt post te laudib9(q;)pro & (personant) idest valde sonant ille virgines(dulces hymnos).i.laudes,

Te deprecamur largius
Nostris adauge sensibus,
Nescire prorsus omnia
Corruptionis vulnera.

¶Et quia virgines personāt tibi laudes precamur te (adauge largius) idest augmenta amplius nostris sensibus:&(da prorsus) idest omnino nobis omnibus nescire vulnera corruptionis.

¶Carmen est, quale illud Nocte surgentes. Canitur sicut superius in festis sanctarum virginum.

VIrginis ples,opifexq; matris,
Virgo quē gessit:pepitq; v̾go,
Virginis festũ canimus tropheũ:
Accipe votum:

¶Materia hui9 hymni est canere deo laudes:& sequi vestigia eius.Cōmemoratio sctārũ virginũ agit in isto hymno (O proles).i.o fili Mariæ virginis,& o (opifex).i. creator mr̃is,quē.s.te(virgo).s.Maria(gessit).i.portauit(virgo).s.Maria peperit) .i.parturit(nos canim9 festũ virginis tropheũ).i. victoriā,& ideo (accipe).i.suscipe(votum)idest preces nostras.

Hæc tua virgo duplici beata
Sorte,dum gestit fragilē domare
Corporis sexum,domuit cruentũ
Corpore seclum.

¶Hęc tua virgo est beata duplici sorte).s.castitate:virginitate et martyrio (dum gestit) .i.desiderauit(domare) i. macerare(fragilē sexum).i.fœmineũ:quia sexus fragilis est,& illa(domuit).i.deuicit (cruētũ).i. sanguinolentũ vel crudelem sæclum.i. diabolum corpore.

¶Vnde quia domuit fragilē sexū.s.corp9 suū)nec).p & nō fuit(pauescens).i.timens mortē(nec sæua gña pœnarū) nec fuit amica mortis)i.diaboli vł pc̄ti,& ideo(sanguine fuso).i. consumato martyrio: ipsa virgo(meruit scādere).i.ascendere(secreta cæli).i.ad cælos.¶ANTO.Secreta scādere cæli,castiga tu sacrata:vt stet versus.Secreta cū prima ꝓducit:essetq́ spōdeus in quarta sede: cum debeat esse in quarto loco trocheus.

Vnde nec mortē,nec amica mortis
Sæua pœnarū genera pauescēs:
Sanguine fuso meruit sacrata
Scandere cæli.

¶Et quia meruit scandere cælū o alme de9 (parce iā culpis).i.peccatis (obtēptu).i.prece vel oratione huius virginis vitia remittēs(quo)pro vt)nos puri).i.casti)resonemus almū hymnū).i.canticum.i.cantemus sanctam laudem (tibi).i. ad honorē tuū. Gloria tibi domine, qui natus,&c.

Huius obtēptu deus alme nostris
Parce iam culpis vitia remittens:
Quo tibi puri resonemus almū
Pectoris hymnum.

¶Carmen est cacometrum,quale illud lustra sex. Canitur in dedicatione ecclesiæ.

¶In hac cōmone cælestis Ierusalē autor laudat deū: q hoc sacro templo infundit iugiter suā bñonem quapropter rogare deū debem9:vt in hoc templo sc̄tō suo oēs ꝓmereamur acquirere æterna bona,& adepta cū suis sanctis perēniter possidere. ¶Hierl̄m btā vrbs).i.ciuitas cælestis cōstituta vel constructa de aïabus sc̄tōrū,q́ sunt viui lapides(est dicta).i.interp̄tata visio pacis (q̄(Hierl̄m (cōstruit in cęlis ex viuis lapidib9).i.sanctis animab9,q sancti sunt viui lapides,illa dico(coornata(.s.angelis(vt spōsata).i. sponsa)comite).i.spōso,idest sicut mulier ornata est viro.i.sponso:ita ecclesia Christo.

VRbs beata Ierusalem dicta pacis visio,
Quę cōstruit in cęlis viuis ex lapidib9.
Et angelicis coornata, vt sponsata comite,

¶Ista noua spōsa).i. sc̄tā eccl'ia(veniēs e cęlo).i.chr̄o.ista dico (p̄parata nuptiali).i. v̄ginali thalamo).i. lecto vł lauacro baptismatis(vt).p sicut(spōsata copulet̄).i.cōiūget̄(dn̄o platęę).i.vitę.s.p̄fecti ābulātes ī vijs dn̄i)& muri).i.p̄dicatores illi9 spōsę sūt(ex auro purissimo).i.ex splēdore sc̄tōꝶ,q splēdidi efficiunt vt aurū purissimū.

Noua veniens e cælo nuptiali thalamo
Præparata,vt sponsata copuletur domino
Plateę,& muri eius ex auro purissimo,

¶Lapides).i.sc̄ti martyres)expoliti).i.aptati ad ędificādū(tūsiōib9).i.p̄cussiōib9 et afflicti(p̄ssuris).i. tribulatiōib9. Sicut lapides ī muro sūt ędificati:ita aīę sc̄tōrū sūt ordinatę ī padiso(q́;(p &(aptāt).i.ordināt:vł disponūt suis locis (p man9 artificis).i. p man9 filij dei,lapides dico p̄māsuri sacris ędificijs).i.cælestib9 edificijs:

Tunsionibus,pressuris expoliti lapides
Suisq́ aptantur locis per manus artificis,
Disponuntur permāsuri sacris ędificijs:

¶Portæ

Portæ nitent margaritis aditis patētibus,
Et virtute meritorum illuc introducitur
Omnis, q pro chri noie in hoc mūdo pmit,

¶ Portæ.s.illi9 tepli(nitēt).i.splēdēt(margaritis).i.ṽtutib9(aditis).i.liminib9 vl' introitu (patētib9).i.aptis(ois).i.chrian9(q chri noie pmit).i.cruciat(in hoc mūdo).i.in hoc sclo(introducit illuc).i.in cœlestē Ierlm(virtute meritorū).i.bonorū operū suorum.

Angularis fūdamētū lapis chrs missus est,
Qui cōpage parietis in vtroq; nectitur:
Quā scta Siō suscepit: in q credēs pmanet.

¶ Chrs dr lapis angularis. quia a Iudæis fuit reprobat9. Vñ dauid. Lapidē quē reprobauerūt ædificātes.&c. Tñ duos ppl'os in vnū cōiūxit,s. Iudaicū & gētilē: q chrs fili9 pduxit nos ad eternā btitudinē(sūmi regis).i.dei pris(chrs fūdamētū)toti9 eccl'ię(miss9 ē)a pre,vl' fact9 ē lapis angl'aris(q)lapis(nectit).i.cōiūgit(cōpage).i.cōiūctiōe parietis(ī vtroq;).i.ī duob9 ppl's,s.in Iudaico & gētili(quē).s.chrm (Siō suscepit)Scta Siō interprtat eccl'ia vl' speculatio (in quo).s.chro: vel eccl'ia(credēs).i.chrian9,q credit(pmanet)firmiter stat.s.ī fide sctę ecclię.

Omnis illa deo sacra & dilecta ciuitas
Plena modulis in laude canore iubilo
Trinū deū vnū quoq; cū fauore pdicat.

¶ Ois illa ciuitas).i.ecclesia militās(deo).i.ad honorē dei(est sacra).i.sacrata(et dilecta).i.amata a do(et plena modulis).i.cātilenis āgelorū ī laudē dei(& canore).i.cātu,vl'(canore iubilo).i.duplici exl'tatiōe. Iubil9 ē gaudiū illd': q,d' ē interi9 i hoie: qd' oino nō pōt referri, nec oino tacet præ animi exl'tatiōe,& scta eccl'ia)pdicat trinū deū).s.in personis(quoq;),p & : vnū in substātia vel essentia (cū fauore).i.cum prece.

Hoc in tēplo summe de9 exorat9 adueni,
Et clemēti bonitate precū vota suscipe,
Largā bñdictionē hic infunde iugiter.

¶ O sūme de9 exorat9).s.a nobis.i.tu depcat9: (adueni) p grām(ī hoc tēplo).i.in ista eccl'ia(et suscipe vota).i.pces vel orōnes deuotas(pcū).i.rogātiū te(clementi bonitate).i. tua mia vl' pietate(infunde).i.immitte(hic iugiter).i. perēniter vl' assidue largā bñonē.

Hic pmereantur omnes petita acquirere:
Et adepta possidere cū sanctis perēniter:
Paradisum introire trāslati in requiem.

¶ Hic).s.in sacra eccl'ia: vl'(hic).i.in isto loco,cōgregatio oim fideliū vl' oēs fideles(pmereāt).i. mereant(acquirere).i. adipisci &(obtinere petita).i.iustas & sctās suas petitiones(& mereant possidere).i.retinere(perenniter).i.perpetuo(adepta).i. pcibus suis acquisita:& mereāt(introire).i.ingredi(paradisum).i.cœlū)cū sctis).i.iustis.fideles dico:(trāslati in requiem).i.in gaudiū sempiternum. Amen.

Carmē ē dimetrū iābicū cacometrū. Canit in fes. btę Marię mag. ad vesptinas hor. Mēorat quēadmodū pœnitētia ducta: añ chri pedes delictoꝝ suoꝝ veniā cōsecuta ē adeo,vt ipm resurgētē a mortuis prima videre mereret,hācq; exorat,vt p nobis stet aduocata.

Lauda mater ecclesia,
Lauda Christi clementiã.
Qui septem purgat vitia,
Per septiformem grãm.

¶Materia presentis hymni est laudare deũ in cõuersione Mariæ Magdalenæ: cui⁹ habitũ & cõsuetudinẽ preritã tãgit glĩosam cõuersionẽ ei⁹ celebrãdo: narrat em̃ autor quemadmodũ prius peccatrix: & fere iã ab ipsa fauce tartari detẽta redit ad vitæ ianuã p lamẽta pœnitẽtiæ, & lachrymarũ affluẽtiã: cui⁹ cõuersionẽ imitãtes pctõres, ad ei⁹ beatitudinẽ peruenire merebũtur (o mr̃ eccl'ia).i. o fidelis cõgregatio chr̃ianorũ (lauda).i. verbis extolle (clementiã).i. miam Chr̃i (qui purgat).i. emũdat & extirpat in Maria Magd. (septę vitia).i. septẽ pctã mortalia: & hoc (per septiformẽ grãm).i. per septẽ dona spũsancti, q̃ sũt, sapiẽtia, intellect⁹, cõsiliũ, fortitudo, sciẽtia, pietas et amor, vl' dic per septiformẽ grãm.i. per septẽ virtutes q̃ opponunt pctis, vt hũilitas supbię, & castitas luxuriæ, & diligẽtia accidię, & sic de singulis.

Maria soror Lazari
Quę tot cõmisit crimina:
Ab ipsa fauce tartari
Redit ad vitæ premia,

¶Declarat qualis fuerit ante cõuersionẽ: & qualis effecta sit post, dicẽs (Maria).s. Magdalena, a magdalo castro cognominata, et dicta est Maria.q. amarũ mare: & Magdalena.q. manens rea, hoc aperiet cathalog⁹ pctõrũ (soror Lazari q̃ cõmisit tot crimina).i. tãta & tã inhonestã gñra pctõrũ quod (amisso noie) peccatrix dicebat: & sic cognoscebat (redit ad p̃mia).i. ad dona, vel limina (viæ).s. æternæ: & hoc (ab ipsa fauce tartari.

Post fluxę carnis scandala
Fit ex lebete phiala:
In vas translata gloriæ,
De vase contumeliæ.

¶Fit).s. Maria Magdalena (phiala).i. vas aureũ p̃ciosum: quo vt habet Exo. xxv. offerebant odoramẽta ĩ tẽplo (ex lebete).i. ex vase illo, per qd' eius pctã designant, quia lebes olla ænea est, seu vas coquẽdi aliquid super ignẽ (& hoc post scãdala).i. post pctã scãdalosa (carnis fluxę).i. fragilis & sporcissimę (trãslata in vas gl'iæ).i. in habitacl'm Dei (de vase cõtumeliæ).i. malitiæ & spurcissimi peccati.

Aegra currit ad medicum,
Vas ferens aromaticum:
Et a morbo multiplici,
Voce curatur medici.

Aegra).s. Maria Mag.i. infirma põdere pctõrũ cucurrit ad medicũ).s. Chr̃m: quia vitæ pristinæ nõ sustinuit detrimentũ. sed afflata sctõ spũ iuit ad domũ Simõis leprosi (ferẽs vas aromaticũ).i. plenũ vnguenti nardi pistici preciosi, aromatic⁹.a.um. ab aroma.tis. grææ descẽdit, qd' latinæ sonat odoramentũ ex specieb⁹ odoriferis cõfectum (& curat).i. sanat (a multiplici morbo).i. ab immũdissima pctõrũ lepra & hoc voce).i. p vocẽ (medici) quia dixit Iesus, remittuntur ei peccata multa: quia dilexit multum.

Contriti cordis vnctio,
Cum lachrymarũ fluuio,
Et pietatis actio
Ream soluit a vicio,

¶Vnctio cõtriti cordis).s. ipsius Magdalenæ perungens dñm (cũ fluuio).i. abũdãtia lachrymarũ: & (actio pietatis).i. act⁹ vl' demõstratio pietatis siue exercitiũ: quia deuotis lachrymis cœpit rigare pedes domini & capillis ter-

gere

gere(soluit)zeugma est ab inferiori,nã hoc verbũ rñdet supradictis noiati uis,soluit dico.i.absoluit(reã).i.Magdalenã peccatricẽ (a vitio(.i.a pctõ.

Surgentem cum victoria
Iesum vidit ab inferis:
Prima meretur gaudia,
Quę pl⁹ ardebat cęteris.

¶Diximᵍ,ꝙ ꝑ affluẽtiã lachrymarũ & magnã cõtritionẽ curata fuit a medico,declarat aũt quãtũ valuere lachrymæ illæ.s.ꝙ prima vidit Iesum.s. post Mariã mrẽm(resurgentẽ ab inferis cũ victoria).s.ꝑpter spoliũ aiarũ sanctarũ spectãtiũ eius aduẽtũ: & quia(ardebat plus cæteris).s.discipulis dñi Iesu (meret prima gaudia).s.resurrectionis dñicę,& poterit esse prima: tam nominatiuus quam accusatiuus.

Vni deo sit gloria.
Pro multiformi gratia,
Qui culpas & supplicia
Remittit: & dat præmia.

¶Et quia Chrs remisit tot tãtaq pctã Mariæ Mag.vt daret fiduciã pctõribᵍ sperãdę pietatis (glia sit vni deo ꝓ sua gra multiformi).i.infinita)qui remittit culpas & etiã(supplicia).i.tormẽta, siue pœnas debitas ꝓpeccatis(& dat prẽmia).i.recte cõuersis pctõribus cõcedit gloriã æternã,hoc est seipsum,cuius fruitio est glia ęterna.

¶Carmẽ est,quale illud Primo dierũ ;sed cacometrũ. Caniť ad horas vespertinas in festo diui Iacobi maioris;cuiᵍ merita cõmendans, petit nrãs preces exaudiri.

HIc iudicandis ouibus,
Et iudex agnoscẽtibᵍ:
Sũmo, qui fulsit merito,
Sit pius in iudicio.

¶Materia pñtis hymni laudes btĩ Iacobi apłi ꝓsequiť,& ꝑ eiᵍ intercessionẽ petit a deo pces celebrãtiũ sua festa exaudiri & cõcedi.& primo petit vt in iudicio sit prius.O.s.deᵍ (hic iudex) .s.a te cõstitutᵍ.nã dr Matth.xix.sedebitis & vos super duodecim sedes iudicãtes duodecim tribᵍ Israel(qui fulsit) .i.electᵍ & splẽdidᵍ fuit(sũmo merito).i.scdm eiᵍ pclara merita.(Sit piᵍ) .i.mitis & misericors in iudicio(& hoc ouibᵍ iudicãdis).i.ad iudicandas oues(agnoscẽtibᵍ).s.eũ vel te:o deᵍ pereũ vel (agnoscẽtibus).s.pctã sua quia q nõ agnoscunt hic pctã sua ꝑ pœnitẽtiã:& qui nõ credũt iã iudicati sũt: & pcissi ab ecclia scdm Augusti.

In his sacratis precibus
Absolue nos erroribus:
Stantes ne cadãt robora:
Lapsos vt surgãt,adiuua.

¶O sancte Iacobe.s. vel potius o deus (absolue nos erroribᵍ.i. ab erroribus & peccatis nostris (in his precibus sacratis).i.dedicatis tibi & (robora).i. fortifica (stãtes).i. permanentes in statu gratię(ne).i.vt non(cadãt).s.in peccata & (adiuua lapsos) vt surgãt. .s.a peccatis,in quibus iacent:& sepulti sunt.

Apostoli qui nomine
Hæc festa colunt hodie:
Solennitate cælibum
Intersint in perpetuum.

¶Petit etiã (vt qui colũt) .i.celebrant & venerãtur hodie hæc festa (noie).i. sub noie apłi.s.Iacobi (intersint).i. associent:& pñtes sint (in perpetuũ).i. in ęternum:(solẽnitati).i. felicitati,& gliæ(cælibũ).i.vitã cæléstẽ agentium, aut sctõrũ,nam cęlebs dr cõiugij expers:cęlo aptus siue cælo beatus.

¶O deus

¶O deus sancta trinitas).i.o deus trin9 & vnus(oēs fideles collaudēt).i.adorēt superexaltent, & benedicāt te(vt exaudias supplices).s. eos.i. suppliciter decantantes (& conferas).i.dones pacem cunctis.

Vt supplices exaudias:
Pacem cunctis & cōferas,
Omnes fideles te deus
Collaudēt sancta trinitas.

¶Carmē est, quale supius. Canit in eodē festo: & incitat Hispaniā ad laudes sui gloriosi ducis decantandas.

¶Gl'iosissimi hymni pñtis materia vlterioris citeriorisq; Hispaniæ incolas:indigenasq; exhortat, vt eximij patrōi sui Iacobi solēnitatē gaudijs attollat: pceteris natiōib9, tū q̄a p ei9 saluberrimā pdicationē idola reprobauit, tū ēt q̄a sui sacratissimi corporis thesaurū tanq; depositū seruat, inquit ergo(o hispania) est aūt hispania regio nrę Europæ, dicta pri9 Iberis ab ibero: postea vero ab hispano siue ab hispali hispāia cognoīata ē. Hispania aūt trib9 ē disiūcta noīb9. Tarraconēsis ī qua numātia vrbs erat clarissima. Bęthica vbi Hispalis & Corduba. Lusitania vbi Emerita ē, autor ē Mella(fœlix).i. nobil' pp tm pronū(gaude).i.lętare, exl'tās).i.gaudēs & te gl'ificās (mētib9 lætis).i.verbis, mēbrisq; festiuis. Exulto em̄ de ex & salto dr̄ (cātādo laudib9 dignis solēnia).i.festiuitatē(tui ducis).i.tui gl'iosi patroni Iacobi.

GAude fœlix hispania
Lętis exultās mētib9:
Tui ducis solennia
Dignis cātando laudib9.

¶Declarat quare debeat exultare, dicēs, q̄a(hic ē ille (p excellētiā dr̄ (magnific9 miles).i.nobil' & magnanim9 (potēs certamine).i.in certamine: nā multa miracula opat cotidie(prim9 gl'ifi).i. gl'ificat9 & laureat9(palma).i. victoria & corona martyrij sui(agmine).i.ex agmine & numero Apostolorum, quare autem dicatur primus siue maior vide superius.

Hic est ille magnificus
Miles potēs certamine:
Primus palma glorificus
Apostolorum agmine.

¶Qui).s. btūs Iacob9 (deduct9).i.vect9 naui(iriç).i.ad illū locū, iriç.es. ciuitas ē boetię. Iria aūt flauia vulgariter dr̄ El padrō, i gallecia, ad quā btūs Iacob9 post mortē delatus fuit(post snīam mortis) dictatā ab herode p Abiatar(d'dit tibi) o hispāia siue iria(notitiā).i.cognitionē(curiæ regni cælestis.i.gl'ię padisi.

Qui post mortē sententiā
Naui deductus Iriæ:
Tibi dedit notitiam
Regni cælestis curiæ.

¶Dico, q dedit tibi: notitiā regni cælestis(vt reprobares).i.sperneres (idola).i. falsos deos(cū oīb9 piacl'is).i.pctis expiatiōe dignis(iā fctā).i.te iā existēte(fctā) .i.effecta(credula miracl'is mltis visis).i.p ml'ta miracl'a a te visa et ab ipso facta ad gl'iam dei, vel dic, vt tu facta iam credula multis visis, reprobares idola.

Vt reprobares idola
Cum omnibus piaculis:
Iam fide facta credula
Multis visis miraculis.

¶Carmē est dimetrū iābicū caconietrū. Canit ad horas vespertinas in festo btę Annę mr̄is Marię genitricis dei Narrat quēadmodū diuino nutu cōcepit, & peperit gl'iosissimā virginē Mariam.

Clara

Clara diei gaudia
Decãtet nũc ecclia,
In Anna dei famula
Pangẽs cęli miracula.

¶Tot9 hic hymn9 tractat de laudib9 btæ Annæ pcelsæ genitricis dei Marię mr̄is: cui9 genealogiã a regib9 & sacerdotibus tãgit, eiusq; vitæ statũ demõstrat, dicẽs qđ matrimonio fœlici nupta fuit nobili viro Ioachim primũ, ex quo pgenuit Mariã mr̄em redẽptoris, & post ei9 obitũ: annuẽte dño, habuit alterũ: cui9 nomẽ Cleophas, ex quo habuit alteram Mariã mr̄em Iacobi minoris: & Simonis & Iudæ, deinde habuit tertiũ virũ qui fuit Zebede9: ex quo habuit Mariam mr̄em Ioãnis Euãgelistę: & Iacobi maioris. Itaq; p ei9 intercessionẽ petit nobis autorẽ oĩm reddi ppitiũ, dicẽs (ecclia decãtet nũc gaudia clara Dei) .s. hui9 p̃ntis festiuitatis anniuersarię diuæ Annæ (pãgẽs) .i. decãtãs (miracula cœli) .s. esse cõpleta (in Anna famula) .i. serua dei.

Anna regũ pgenies,
Et sacerdotum series:
Stirpem illustrẽ p̄ribus
Suis donauit actibus.

¶Laudat eã a gñe & ab opib9: qb9 genealogiã suã decorauit Anna (appositiue) pgenies (regũ) .i. descẽdẽs a gñe regũ: et existẽs caput gñatiõis regis regũ (et series) .i. ordo et discurs9 sacerdotũ & p̄riarcharũ (donauit suis actibus) .i. suis opib9, & meritis sc̄tis dedit, vt decebat semp orõnib9 & ieiunijs insistẽdo (p̄rib9) .i. suis ãtecessorib9 (stirpẽ) .i. filiã Mariã (illustrẽ) .i. nobilẽ, nõ em̃ p̄mã visa est, nec hr̄e sc̃dam.

Nupta Dei iudicio
Fideli matrimonio,
Iuxta verbũ angelicũ
Fructũ cõcepit cælicũ

¶Nupta) .i. coniugata fuit Anna (iudicio dei) .i. diuina volũtate (mr̄imonio fideli) .i. debita castitate celebrato, cui pc̄tm̃ deest: vt ait Beda (cõcepit fructũ cęlicũ) .i. Mariã reginã cęlorũ (iuxta verbũ angelicũ (dixit em̃ angel9 Anna, ecce Ioachim vir tuus, ex quo concipies: v̄ras enim preces deus exaudiuit.

In fœcunda pro tẽpore,
Prole marcescẽs corpe:
Sed iã p patrẽ luminũ
Parit reginã virginum.

¶In fœcũda) .s. fuit btã Anna .i. sterilis (pro tpe) .s. aliquo & multo suæ ætatis, vel grã tpis .i. senectutis suę (marcescẽs) .i. marcida vel exsiccata (ple) .i. quo ad plẽ (corpe) .s. exsiccato: cui9 causa põtifex despexit Ioachim: quia nõ reliq̃rat plẽ in Israel iã senex sed p p̄rem lũinũ) .i. grã p̄ris lũinũ, hoc est dei oĩpotẽtis (parit iã reginã virginũ) .i. virginẽ Mariã, virginũ dec9 egregiũ.

Obtentu Annæ filia
Maria plena gratia:
Nobis autorẽ omnium
Reddat semp ppitium,

¶Petit btę Annę intercessionẽ apud deũ, dicẽs (Maria filia plena grã reddat) .i. efficiat nobis (autorẽ oĩm) .i. deũ omnipotẽtẽ (propitiũ) .i. mitẽ & misericordem: & hoc (obtentu) .i. interuentione Annæ .s. matris suæ.

Sit laus paterno lumini
Sit filio vel flamini:
Qui nos p annę meritũ
Cęli transducat additũ.

¶Laus sit p̄rno lũini) .i. deo p̄ri & filio (vl̄) .i. etiã (flamini) .i. sp̄ũi sc̄tõ (q) .s. de9 trin9 & vn9 (trãsducat) accipe simplex verbũ solũ, et dicduca (nos trãs additũ cęli) .i. intra ipm cęlũ (p meritũ ãnę) .s. mr̄is marię gẽitricis dĩ.

¶Carmen est dimetrũ iãbicũ, sed cacometrũ. Canit̃ in festo beati Laurẽtij ad horas vespertinas, cuius martyrium describit̃. & cõstantia in passiõe demonstratur.

O mira

O Mira patientia
Mēbra torrent omia:
Ipse tamen tortoribus
Spretis insultat ignibus,

¶Præsentis hymni materia tractat de laudib9 beati Laurētij, demōstrat autē ei9 cōstātiā in patiēdo: intercessionēq; ei9 apud deū petit, dicit ergo. (O mira patientia) .i. admirabilis & laudanda (mēbra oia) .s. sancti Laurētij (torrent) .i. aduruntur assando (tñ ipse) .s. Laurētius (insultat) .i. illudit tortoribus (ignibus spretis) p glia paradisi.

Sæuit ignis exterius,
Intus sæuire nescius:
Nam resistit potentior
Ignis alter interior.

¶Ignis) .s. materialis (sæuit) .i. crescit (exterius) .i. extra corp9 bti Laurentij: qa nō deficiebāt alimēta (nescius sæuire) .i. furorē immittere (intus) .i. intra corp9 & viscera ei9, nā (alter ignis) .s. scti spūs (interior & potētior) pፓter feruorē patiēdi (resistit) .i. vincit exteriorē ignē persequētib9 sctōs dei illatū.

Ortus hispano climate
Romę subsistit dogmate:
Renascitur sub Decio
Laureatus martyrio.

¶Tāgit breuiter originē beati Laurētij, dicēs (ort9) .i. orūdus fuit btūs Laurētius (climate hispano) .i. ex partibus Hispaniæ: qa Hispanus fuit. Clima eñ pars terrę dr, sunt autē septem climata diuersis distīcta noibus, vt videre est de climatib9 in sphera, vbi mlta Ioannes de sacro busto (& subsistit) .i. stetit (Romę) aduerbialr .i. in Roma (dogmate) .i. p dogmate: hoc est eruditiōe, nā Romę erudit9 fuit: vl p doctrina fidei Chrianę extollēda (& renascit) .i. iterū nascit quantū ad gliam martyrio partā (laureatus martyrio) .i. veluti laureis sertis martyrio coronatus per Deciū imperatorem.

O felix permutatio,
Felix martyr in cambio:
Qui pro breui supplicio
Aeterno gaudet prępmio.

¶O felix permutatio) .s. tpalis vitæ cū ęterna & (martyr felix) .i. sanctissimus (in cābio) .i. in pmutatiōe vitæ (q gaudet pmio æterno) .i. glia ppetua (p breui supplicio) .i. pro breui tormento, nā qd putat hic esse, siue pœnæ, siue gliæ momētaneū est, pmię aūt cęlestis qs enarrare valeat quāta & quā in ęternū durabilia sunt gaudia, hæc Gregorius super Lucam .xiij.

Martyr Dei laudabilis,
Nobis ad sis placabilis,
Vt apud Regem gloriæ
Per tę sit locus veniæ,

¶Eiusdē scti Laurētij gliosā intercessiōnē iploram9 (o martyr dei laudabilis tu adsis nobis placabilr) .i. placit9 & mitis (adsis) .i. faueto nobis (vt loc9 venię) .i. pctōrū remissio sit nob apd regē gliæ sempiternę, q est Iesus Chrs fili9 Dei.

¶Carmē est Alcmaniū dactylicū trimetrū hypcatalecticū. Canit in festo btæ virgis et mrys Eulaliæ: cui9 martyriū laudesq; psegt.

G Ermine nobilis Eulalia,
Mortis et idole nobilior
Emeritā sacra virgo suā
Cui9 ab vbere pgenita est,

¶Si ante hac cādide lector hic gliosæ virginis Eulalię hymn9: rubiginosus inermis: ac pinde obscur9 intonuit, nō culpa sua: sed ī causa fuit autor ignot9 & indifficulta carminis qualitas, q cū turgidum;

turgidum:& ampulosum reddiderunt,nunc vero nr̃a ope securus publica tendat,donec veniat in mediũ. Antonius Nebrisseñ.lumen Hispanię suprudentiũ autor est. Aurelius prudẽtius clemens,qui hanc odam in laudẽ virginis Eulaliæ cõposuit,multiiugã namq; eius laudẽ celebrãdo: martyriũ suũ abundãter explicat & miracula,laudatq; illã;primũ a nobilitate patriæ & gñis:dicit deinde,q ab ineunte ætate dedit indolẽ,seu specimen ad moriendum pro religiõe chr̃i,continet ode.xlii.versus.cõposuit etiã prudẽti9 hymnũ.s.Ales diei nũtius:& Nox,&c.tenebrę, quos canit ecclesia, qualitas ergo erit.Metrũ est Alcmanium dactylicum trimetrum hypercatalecticum cõstans tribus dactilis & semipede: & scandit sic. germine. nobilis.Eulali.a. syllaba ista vltima dr̃ semipes, seu cesura.Erit autẽ ordo (Eulalia)virgo illa sanctimonialis(nobilis).i. venerabilis & clara(germine).i.in gñe,vel gñatiõis principio.fuit enĩ nobilib9 orta parẽtib9: quo ad sæculi pompã &(nobilior(.i.excellẽtior(indole).i. p̃stantia & futura virtute,seu significatiõe mortis.s.futuræ ꝓ chr̃o spõso suo.nã ab infantia sua per Donatũ p̃sbyterũ instructa in dei laudib9 perseuerabat (sacra virgo ornat).i.decorat(ossibus).s.suis:quia ibi sepulta est(& colit amore) .s.exercẽdo miracl'a(Emeritã suã).i.ciuitatẽ Emeritẽsem: extra quã passa est martyriũ:vt refert historia(cui9 ab vbere).i.a cui9 vbertate, seu fertilitate(ꝓgenita).i.ꝓpagata est,nã fuit oriũda a villa:q̃ dr̃ Ponciano, vltra Emeritã milliario fere.xxxviii.Emerita aũt augusta Hispaniæ oppidum, seu ciuitas est ad Lusitaniã spectãs.

Proximus occiduo locus est:
Qui tulit hoc decus egregiũ
Vrbe potens ppl'is locuples:
Sed magne sanguĩe martyrii,
Virgineoq; potens titulo,

¶ Topographia vtitur,q̃ descriptio loci dr̃:nã describit locum qui tantũ pro tulit decus,& eius fertilitatem designat,dicens (locus qui tulit).i. ꝓtulit, seu ꝓgenerauit (hoc decus) .i.sanctã Eulaliã(egregiũ).i.eminẽs & pręstans:nã quod ex toto grege eligitur,excellens & egregiũ dicit. Terentius forma egregia & ætate integra(est proximus).i.propinquus & cõiunct9(occiduo).i.occidẽti sole. Nam Lusitania q̃ est pars vlterioris Hispaniæ i Europa oceano occidẽtali alludit:in qua est ciuitas Emerita & Portugale regnũ(potẽs vrbe).s.Emerita,vel vrbe ꝓ vrbibus est locus illius regiõis(potẽs)vt sit singularis numerus pro plurali,& erit tapinosis figura(locuplex).i. abũdãs ppl'is(sed mage).i. magis potẽs sanguine martyrii(q;).ꝓ &(titulo virgineo).i. laude & dignitate virginis Eulalię, nã ꝑ trãslationẽ bñ sumit̃ ꝓ laude,seu dignitate: licet dicat atuẽdo titulus.

Curriculis tribus atq; nouem
Tris hyemes quater attigerat:
Cum crepitãte pyra trepidos
Terruit aspera carnifices:
Supplicium sibi dulce rata,

¶ Signat quo tp̃e suæ ętatis,ad passionẽ cucurrit beata Eulalia, dicẽs, quod Eulalia attigerat(quater)aduerbium est(tris hyemes).i.duodecim hyemes, hoc est duodecim annos,pars pro toto, tris ꝓ tres actũs pluralis est. Vergilius.tris littore ceruos prospicit errantes,numerat autẽ ab hyeme ꝑptius quam ab alia parte anni:quia annus ingressum & terminũ accipit ab hyeme (curricu-

lis

lis tribus atq; nouem).s.trāsactus.i.tribus atq; nouē reuolutiōib9 annorū finitis,idem per diuersa,nam vt refert historia iam fere decimū tertiū ætatis annum intrabat (cum aspera).s.Eulalia quo ad se in patiendo,vel quia increpabat Calphurnianū atq; tortores ipsos(terruit carnifices).i.tortores ipsos(trepidos).i.pauidos,vel festinos,Verg. æn.iij. hic me dū trepidi crudelia limina linquunt immemores socij vasto cyclopis in antro.Seruius ibi trepidi.i.festini(pyra).i.rogo(crepitante).i.crepitum faciente,ppter ligna ardentia,in his aūt antiqui mortuorū corpora concremare cōsueuerunt(rara).i.q̄ credidit & imaginata est (suppliciū).i.pœnam & incendium aculei cum lāpadibus ardētibus circa eius latera appositis:esse pro Christo dulce sibi.

¶Iā dederat).s.sancta Eulalia(pri9).i.ab ineunte etate(iudiciū).i.demōstratione & spē(se).s.velle(tendere).i.per martyriū ire(ad soliū).i.sedem & tribunal patris.i.dei omnipotētis (nec dicata)subaudi dederat iudiciū(mēbra sua dicata).i.nec dedicāda.s.esse(toro).i.viro,hoc est qd' nemini nuptura erat.s.virginitatē obseruatura(nā pusilla).i.puellula,diminutiuū est,repullerat prius(ipsa crepundia).i.prima munuscula,vt crepitacula quę dari solent pueris infantibusq;(nescia ludere).i. quę nesciuit ludere aliqua re.s.canere,vel iocari,vel psallere:quo ad sęculi pompam velu ti alīæ solent.

Iam dederat prius iudicium,
Tendere se patris ad soliū:
Nec sua mēbra dicata toro
Ipsa crepundia repulerat;
Ludere nescia pusiola.

¶Nec sciebat beata Eulalia ludere, nec delectabat illis:qbus cæterę puellæ delectabant nā(spernere).i.spernebat infinitiuus p pterito imperfecto(succina).i.electrū desudās ab arboribus,vulgo dr ambar, vt puta, ex quo fiunt lineæ calculorum: & etiā spernere(rosas flore).i.cum flore suo,vel alio quouis,&(respuere)p respuebat monilia,vulgo dr cadena,o collar de oro(fulua).i.aurea,& hoc qa erat.s.(seuera).i.grauis(ore).i.aspectu(poteris etiā dicere seuera spernere.i.ad spernēdū)&(modesta).i.honesta & tēperata(gradu).i.incessu &(meditata).i.quę in mēte habuit, vl' imitata est(caniciem).i.grauitatē senū.Nam dicitur in lib.sapiētię,cani autē sunt sensus hoīs:& ætas senectutis vita immaculata (moribus nimiū teneris)qa supra dixit pusilla.

Spernere succina, flore rosas:
Fulua monilia respuere:
Ore seuera modesta gradu:
Moribus & nimium teneris
Caniciem meditata senum.

¶In Prudētio nō est hic finis hymni:sed iste:sic venerarier ossa libet. Ossibus altare impositum. Illa dei sita sub pedibus. Prospicit hæc populosq; suos.Carmine propiciata fouet.Hunc aūt finē ego hic apposui (glīa magna prī.& c.)ra est clara hęc habui sup hymnū sctæ Eulalię,s.tn̄ nō certū arripui iter:satis est ponere sapiētē in via:a qua ppter sentes alien9 erat,dixi.

Gloria magna patri & genito
Spiritui simul ipsa sacro:
Qui deus vn9 & omipotēs,
Cuius amore sit Eulalia
Nunc celebrantibus.

¶ F I N I S.

¶ Hymnorum tabula ad promptius inueniendũ hymnos per ordinem Alphabeti & foliorũ numeros.

¶ De incipientibus ab. A.

¶ De incipientibus.ab.B.

¶ De incipientibus ab.C.

¶ De incipientibus a.D.

¶ De incipientibus ab.E.

¶ De incipientibus ab.F.

¶ De incipientibus ab.G.

¶ De incipientibus ab.H.

¶ De incipientibus ab.I.

¶ De incipientibus ab.L.

¶ De incipientibus ab.M.

DEO GRATIAE.